

๓๕

35 ปี หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักหอสมุดกลาง CENTRAL LIBRARY
หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ชื่อเรื่อง 35 ปี หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจ้าของ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2546
ISBN 974-600-986-9

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรงค์ ฉิมพาลี ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง
นางกาญจนา สุคนธมณี หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

บรรณาธิการ นางสาวปอง มีสลิตะ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวจันทร์เพ็ญ กล่อมใจขาว
กองบรรณาธิการ นางสาวกาญจนา กรรเจียกพงษ์
นางสาวเกศินี เพ็ญศิริ
นางสาวจิตรา กัลยาณพงศ์
นายศักรภรณ์ จมูศรี
ภาพประกอบ นายปัญญา พุพะเนียด

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Z มหาวิทยาลัยศิลปากร. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์.
675 35 ปี หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง
U5ม56 มหาวิทยาลัยศิลปากร.- นครปฐม : หอสมุดฯ, 2546.

113 หน้า : ภาพประกอบ
ISBN 974-600-986-9

1. มหาวิทยาลัยศิลปากร. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์.
 2. ห้องสมุดและบริการของห้องสมุด. 3. การบริหารห้องสมุด.
- (1)

คำนำ

แล้วหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ครบรอบ 35 ปี อย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว หากไม่มีเหตุว่าปีนี้เป็นปีที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ครบรอบ 60 ปี เราก็คงไม่ถูกคิดว่าแล้วเราจะอายุเท่าไร

หนังสือเล่มนี้คือความพยายามอย่างยิ่งที่จะพูดถึงการก่อร่างสร้างตัวของ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ผ่านสายตาของบรรณารักษ์แต่ละรุ่นที่มองย้อนไป เพื่อจารึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ของหอสมุดฯ หลายคนเกิดมาด้วยพรสวรรค์ อีกหลายคน มีพรแสวงที่จะเขียน เท่า ๆ กับหลายคนที่ไม่ได้เกิดมาเช่นนั้น งานนี้เลยกลายเป็น คุณขอร้อง กว่าที่จะปิดต้นฉบับด้วยเวลาอันจวนเจียนเต็มที

“ด้วยความร่วมมือร่วมใจ” หรือความหมายทำนองนี้มีให้เห็นในหลายบทความ โดยมีได้นัดหมาย และการมีได้นัดหมายนี้ล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนสิ่งที่อยู่ในใจของ พวกเราทุกคน “ใจ” ที่มีให้กับหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ที่ทุกคนสัมผัสได้ ทั้งความอบอุ่น ร้อนผ่าวหรือแม้กระทั่งเยือกแข็ง กระนั้นใจก็ยังเต็มร้อย และแน่นอน คนที่มี “ใจ” ย่อมมิซบไปกว่าครึ่ง

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรงค์ ฉิมพาลี เข้ารับตำแหน่งเมื่อเราย่างเข้าปีที่ 36 (11 กันยายน พ.ศ.2546) และกรุณาให้สัมภาษณ์ ถึงความในใจและแนวทางการดำเนินงานของหอสมุดฯ ที่ทั้งท่านและเราหวังว่า จะก้าวเดินอย่างมั่นคงและเท่าทันโลกไปพร้อม ๆ กัน จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณนางกาญจนา สุขนครธณี บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ ระดับ 9 หัวหน้า หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ที่ให้คำปรึกษาในทุกเรื่อง และขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน พร้อมทั้งพี่น้องผองเพื่อนทุกคนในหอสมุดที่ให้ “ใจ” กับงานนี้และทุกงานที่กำลังจะเกิดขึ้น

35 ปี ที่ผ่านไปมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เรา ตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แต่เป้าหมายของเราคือ ให้บริการที่สร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี บริการด้วยมิตรไมตรี นำสิ่งที่ดีเพื่อชุมชน

บรรณาธิการ

21 พฤศจิกายน พ.ศ.2546

สารบัญ

หน้า

คำนำ	นิพนธ์ ปิณฑิต	3
สารบัญ	คุณนงนุช อรรถกฤษณ์	5
บันทึกหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์	พิชญ์ชนก อธิษฐาน	7
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร	วิมลภาณี วัฒนวิมล	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรงค์ ฉิมพาลี	ดร.นรงค์ ฉิมพาลี	
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร : ทรรคนะทีหลากหลาย		10
งานบริหาร		
เราทำงานเป็นทีม (Team) กันอย่างไร	กาญจนา สุคนธมณี	19
58 ชีวิต	กาญจนา สุคนธมณีและสมปอง มิสสิติตะ	22
งานบริการ		
เมื่อห้องสมุดเปิด 24 ชั่วโมง	กาญจนา สุคนธมณี	35
ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก	กันยา อื้อประเสริฐ	41
การยืมระหว่างวิทยาเขต	วนิดา คณิพันธ์	46
แนะนำฐานข้อมูลจากเว็บไซต์		
หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์	ฐิติมา กลิ่นทอง	48
คอลเล็คชั่นพิเศษของหอสมุด		
พระราชวังสนามจันทร์	ผาณิต โพธิดารา	55
งานเทคนิค		
ค่อยๆหา ค่อยๆเก็บ :		61
จากวันก่อน สู่วันนี้ เพื่อวันหน้า		
สมปอง มิสสิติตะ, กาญจนา กรรเจียกพงษ์,		
ธณิกุล ไวยเนตรและสุนีย์ ดริยีนดี		

๕	กว่าจะรวมกันเป็นหนึ่ง	66
๖	ของฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ	
๗	สุমনทิพย์ ลิขิตเจริญ, จันทร์เพ็ญ กลุ่มใจขาว	
	และจิตรา กัลยาณพงศ์	
	หนึ่งแสนบทความจากวารสารวิชาการภาษาไทยเชิงยุคคลิกที่นี้	72
๐1	พัชรี เวชการ	

งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ

๕๕	ห้องสมุดเสียง ตื่นแล้วนะ	81
	ยุพดี จารุทรัพย์	
	ย้อนรอยเทคโนโลยีกับงานของหอสมุด	90
๕๖	พระราชวังสนามจันทร์	
๖๑	ภาณุวัตร เสถียรวัฒน์ชัย	
๖๖	In-house Database	94
	จากวันนั้นถึงวันนี้	
๖๖	จันทร์เพ็ญ กลุ่มใจขาว	

ปกิณกะ

	อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล	103
	ยุพดี จารุทรัพย์และสมปอง มิสสิตะ	
๖๘	ผลงานศิลปะในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์	108
	เอกอนงค์ ดวงจักร์	
	บรรณารักษ์กับเด็กเด็ก	110
	สมปอง มิสสิตะ	

บันทึกหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

พ.ศ. 2511 หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ เปิดดำเนินการพร้อมกับการจัดตั้งวิทยาลัย ทับแก้ว มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยใช้สถานที่ บริเวณห้องกลางชั้นล่าง อาคาร เอ 1 ซึ่งเป็นอาคารหอพักนักศึกษาหญิงเป็นที่ทำการชั่วคราว มีเนื้อที่ประมาณ 200 ตารางเมตร

พ.ศ. 2514 ได้ขยายเนื้อที่ตลอดชั้นล่าง อาคาร เอ 1 มีประมาณ 400 ตารางเมตร แต่สถานที่ยังคงคับแคบมาก ดังนั้นแต่ละคณะวิชาในพระราชวังสนามจันทร์ คือ คณะอักษรศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ จึงจัดให้มีการบริการห้องสมุดในคณะขึ้น

พ.ศ. 2518 มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้ยุบห้องสมุดคณะรวมเข้ากับหอสมุดกลาง เรียกชื่อว่า “หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์”

พ.ศ. 2519 ได้ย้ายหอสมุดไปที่อาคารถาวรหลังใหม่ 2 ชั้น มีเนื้อที่ 2,266 ตารางเมตร และเปิดทำการเมื่อ 28 ตุลาคม พ.ศ.2519 ในปีเดียวกันนี้มหาวิทยาลัยกำหนดให้ผนวกห้องสมุดเสียง ห้องปฏิบัติการทางภาษา (ตั้งอยู่ที่ชั้น 3 อาคารเอ 3) รวมเข้ากับหอสมุด มีฐานะเป็น “แผนกห้องสมุด ห้องสมุดเสียงและอุปกรณ์โสตทัศน” ขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการในด้านนโยบาย และรองอธิการบดีวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ในด้านบริหาร มีงบประมาณเฉพาะของแผนกห้องสมุด มีการแบ่งสายงานภายในเป็น 4 หน่วย คือ หน่วยธุรการ หน่วยเทคนิค หน่วยบริการ และหน่วยห้องสมุดเสียงและโสตทัศนอุปกรณ์

พ.ศ. 2521 เมื่อการขยายตัวทางการศึกษาและการเติบโตของมหาวิทยาลัยศิลปากร ทำให้มหาวิทยาลัยตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุงแบ่งส่วนราชการใหม่ และบรรจุโครงการพัฒนาห้องสมุดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาและสังคม ระยะเวลาที่ 4

พ.ศ. 2532 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้จัดตั้ง “สำนักหอสมุดกลาง” ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2532 โดยรวมแผนกห้องสมุดฯ ของทั้ง 2 วิทยาเขตเข้าด้วยกันเป็นการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2530 มาตรา 8 วรรค 2 สำนักหอสมุดกลาง มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา

พ.ศ. 2535 (20 มีนาคม) มหาวิทยาลัยได้แบ่งส่วนราชการของ สำนักหอสมุดกลางตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2535 โดยที่ หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์เป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งใน 3 ส่วนของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย ศิลปากร กล่าวคือ 1) สำนักเลขานุการ 2) หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ และ 3) หอสมุดสาขา วังท่าพระ

พ.ศ. 2536 (26 เมษายน) ได้ย้ายหอสมุดจากอาคารถาวรหลังเก่า ขนาด 2 ชั้น มาเปิดบริการที่อาคารถาวร 4 ชั้น เนื้อที่ 5,103 ตารางเมตร

พ.ศ. 2544 (1 ตุลาคม) ได้ขยายพื้นที่ไปยังอาคารห่มอมหหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นอาคารถาวร 5 ชั้น มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 8,652 ตารางเมตร (เนื้อที่ให้บริการ 6,721.50 ตารางเมตร)

ปัจจุบันหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร หัวหน้าหอสมุด ทำหน้าที่บริหารจัดการและดำเนินงานภายในหอสมุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการประจำสำนักหอสมุดกลาง

ผู้บริหารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

พ.ศ.2511	อาจารย์นิตยา พิรานนท์	ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยทับแก้ว ช่วยงานการก่อตั้งหอสมุด
พ.ศ.2512-2515	อาจารย์ปรีดีเปรม ชาติยานนท์	ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยทับแก้ว ทำหน้าที่บริหารหอสมุด
พ.ศ.2512-2517	อาจารย์สุพัตรา เพชรสุทธิ (รองศาสตราจารย์สุพัตรา ชุมเกตุ)	ตำแหน่งอาจารย์วิทยาลัยทับแก้ว ทำหน้าที่บริหารหอสมุด
พ.ศ.2517-2518	นางสาวมณวิภา ไชยพันธุ์ (อาจารย์มณวิภา เจียจันทร์พงศ์)	ตำแหน่งหัวหน้าหอสมุด
พ.ศ.2518-2530	นางมาลินี ศรีพิสุทธิ	ตำแหน่งหัวหน้าแผนกห้องสมุด
พ.ศ.2530-2531	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดา ตริชั้น	รักษาราชการแทน หัวหน้าแผนกห้องสมุด
พ.ศ.2531-2536	นางวิภา ศรีจันทร์	รักษาราชการในตำแหน่ง หัวหน้าหอสมุด
พ.ศ.2536-2540	นางสาวอัปสร วิตตินานนท์	หัวหน้าหอสมุด
พ.ศ.2540-ปัจจุบัน	นางกาญจนา สุคนธมณี	หัวหน้าหอสมุด

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

24 ธันวาคม พ.ศ.2535- 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536	ศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา รัชมณี	รักษาราชการแทน
8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536- 27 เมษายน พ.ศ.2536	อาจารย์ ดร.สมเจตน์ ไวยการณ	รักษาราชการแทน
28 เมษายน พ.ศ.2536- 27 เมษายน พ.ศ.2540	รองศาสตราจารย์สฤษดิ์ สุวังบุตร	ผู้อำนวยการ
28 เมษายน พ.ศ.2540- 9 กรกฎาคม พ.ศ.2543	อาจารย์พุ่ม วีระประเสริฐ	ผู้อำนวยการ
1 พฤศจิกายน พ.ศ.2543- 7 มีนาคม พ.ศ.2544	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์	รักษาราชการแทน
8 มีนาคม พ.ศ.2544- 14 พฤษภาคม พ.ศ.2546	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์	ผู้อำนวยการ
15 พฤษภาคม พ.ศ.2546- 31 พฤษภาคม พ.ศ.2546	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์	รักษาราชการแทน
1 เมษายน พ.ศ.2546- 10 กันยายน พ.ศ.2546	อาจารย์ประเทือง วิรุฬห์เพชร	รักษาราชการแทน
11 กันยายน พ.ศ.2546-	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ฉิมพาลี	ผู้อำนวยการ

บันทึกโดย :

กาญจนา สุคนธมณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรงค์ จิมพาลี

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร : กระสกระพือหลากหลาย

ชีวิตจริงคือ อาจารย์ประจำภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อดีตผ่านชีวิตการเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยมาถึง 8 ปีเต็ม ปัจจุบันพลิกผันตัวเองมาเป็นผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากรเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2546

“แรงจูงใจที่ทำให้ผมเข้ามารับตำแหน่งนั้นความจริงแล้วมีหลายอย่าง แต่ที่สำคัญที่สุดคือผมมองว่าห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่ให้บริการและมีขนาดที่ไม่ใหญ่มากนัก ผมชอบที่จะหาและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในเชิงบริหารหน่วยงานขนาดเล็ก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นหน่วยงานอยู่ในลักษณะของงานบริการด้วย จึงถือเป็นโอกาสดีที่จะเพิ่มหรือสร้างประสบการณ์ด้านการบริหารที่มีอยู่เดิมของตัวเอง”

“เหตุผลหนึ่งคือหน่วยงานที่ให้บริการน่าจะมีสิ่งที่ทำหายความรู้ ความสามารถว่าจะทำได้มากน้อยแค่ไหน ส่วนอีกประการหนึ่งคือมีผู้สนับสนุนบ้างพอสมควรที่จะให้เข้ามาลองทำดู”

“โดยทั่วไปแล้วห้องสมุดต้องคู่กับมหาวิทยาลัยทุกแห่ง เพราะเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์ขององค์ความรู้ของมหาวิทยาลัย ที่ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ต้องเข้ามาใช้เพื่อหาสารสนเทศที่มีให้บริการ ซึ่งเป็นงานที่ห้องสมุดได้ทำกันอยู่แล้ว”

“นโยบายการทำงานของผมคือ ผมเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น สามารถทำงานเป็นทีม เนื่องจากศิลปากรมีหลายวิทยาเขต ผมต้องดูแลถึง 3 วิทยาเขต ในอนาคตผมอยากจะสร้างระบบงานของหอสมุดทุกแห่งให้สอดคล้องกัน ประสานกัน ให้บุคลากรทุกวิทยาเขตทำงานด้วยกันได้ เพราะแต่ละแห่งก็มีจุดเด่นจุดด้อยต่างกัน การทำงานเป็นทีมจะช่วยเกื้อหนุนให้พัฒนาทั้งหมดไปด้วยกันและยังคงเอกลักษณ์ของแต่ละแห่งไว้”

“ในเรื่องของการให้บริการ ผมเน้นให้บริการของหอสมุดอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ของผู้ใช้ เช่น ต้องทันสมัย ทำอย่างไรให้รวดเร็วและสะดวกที่สุด สิ่งสำคัญคือต้องกระตุ้นบุคลากรให้ใจมึนตัวย ในเชิงบริการ ถึงแม้เรามีเครื่องมือที่ทันสมัยอะไรแล้วก็ตามถ้าเกิดยังมีจิตใจที่ไม่บริการ ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส ก็คงไปด้วยกันไม่ได้กับงานห้องสมุด”

“ส่วนวิธีการเพิ่มรายได้เพื่อมาพัฒนาห้องสมุด ซึ่งคงต้องขอศึกษาในรายละเอียดต่อไป เพราะหากเราจะทำอย่างนั้นได้คงต้องหาความพร้อมหลาย ๆ อย่าง”

“ผมมองว่าบรรณารักษ์มีศักยภาพตามวิชาชีพที่มีอยู่ดีแล้ว แต่อยากจะเสนอให้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้า สร้างความชำนาญและทักษะให้กับวิชาชีพ และลดในบางบทบาทเช่นในเรื่องของงานบริหาร เพราะถ้ามายุ่งกับเรื่องพวกนี้จะทำให้เสียเวลามาก ไม่มีเวลาสำหรับการพัฒนาวิชาชีพ ปล่อยให้กับเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปดำเนินการแทน ถ้าเราสามารถแบ่งแยกหน้าที่กันได้น่าจะทำงานเป็นทีมได้มากขึ้น”

“อย่างไรก็ตามหากบรรณารักษ์บางคนที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการบริหาร ก็ต้องเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นนักบริหารจริงๆ ไม่ต้องมายุ่งเกี่ยวกับเทคนิคในงานของวิชาชีพ ผมคิดว่าบรรณารักษ์สามารถเปลี่ยน และเลือกทางเดินได้ในความถนัดของตนเองได้ ถ้าใครจะมุ่งสู่สายการบริหาร จะบริหารบุคคล บริหารระบบหรืออะไรก็แล้วแต่”

“แต่ถ้าจะให้บรรณารักษ์มีหน้าที่หลาย ๆ อย่างในคราวเดียวอาจเป็นสิ่งที่สร้างความสับสนให้กับตนเองว่าอยู่ในสถานะไหน ถามว่าไปด้วยกันได้ไหม บางครั้งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งในตัว เหมือนกับที่ทำงานสองอย่างพร้อม ๆ กัน ตัวอย่างเช่น เมื่อเป็นอาจารย์ขณะเดียวกันก็เป็นผู้บริหารด้วย แนวนอนการทำงาน ความเห็น ความรู้สึกและความต้องการของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน เพราะผู้บริหารต้องการอย่างนั้น อาจารย์ต้องการอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่บทบาทเดิมคือเป็นอาจารย์กันทั้งนั้นแต่ต่างกันที่บทบาท ก็คงทำนองเดียวกันถ้าตนเองเป็นบรรณารักษ์ก็จะรู้สึกอีกอย่าง แต่พอขึ้นมาเป็นผู้บริหารก็จะคิดอีกแบบ”

“ผู้บริหารสามารถออกแบบได้ ออกความคิดเห็นได้ ตัดสินใจได้ แต่ในทางวิชาชีพต้องปล่อยให้กับผู้ปฏิบัติคือบรรณารักษ์ต้องลงไปทำ ไปหาวิธีการดำเนินงาน”

“ผมว่าเป็นการดีนะถ้าการบริหารนั้นไปใช้ประสบการณ์จากบรรณารักษ์ที่มีหน้าที่ในเชิงบริหารอย่างเดียว เหมือนกับผมใช้หลักของการวิจัยมาใช้ในการบริหาร”

“เพราะการบริหารโดยมากจะมีแต่ปัญหา ที่ต้องเข้าไปแก้ไข ต้องพยายามสร้างแผน สร้างกลยุทธ์หรืออะไรก็แล้วแต่เป็นเรื่องของการของทำวิจัยทุกๆ ไป ถ้าเป็นนักวิจัยที่ดี นักรับฟังที่ดี นักวิชาการที่ดี ก็จะเป็นนักบริหารที่ดีได้”

“นั่นหมายความว่าหากนำประสบการณ์ในการวางแผนการวิจัย นำข้อมูลมาแก้ปัญหา ว่าอยู่ที่ไหน หาสาเหตุของปัญหา วิธีการก็ต้องทำการวิจัย ก็คือต้องรู้ว่าปัญหาที่เราจะ ทำวิจัย แล้วเรามีขบวนการอย่างไรที่จะแก้ไขเพื่อให้ได้ตามจุดมุ่งหมายที่เราวางแผนไว้”

“การบริหารก็เช่นเดียวกันที่ต้องใช้ประสบการณ์อย่างนี้ และลักษณะหนึ่งของการบริหารคือการจะต้องคุยกับคนให้รู้เรื่องได้อย่างไร นักบริหารที่ดีต้องศึกษาคน ดังนั้นการ เป็นอาจารย์ทำให้รู้ว่าจะต้องพูดอย่างไรให้คนเข้าใจ”

“วิธีการศึกษาก็จะศึกษาง่ายเข้า เช่น เมื่อผมอาจต้องศึกษาระบบห้องสมุด ผมก็ต้องรู้ว่าต้องมีวิธีการศึกษาอย่างไรและใช้เวลาให้น้อยที่สุดเพื่อให้รู้เรื่องว่ามีการทำงานที่ระบบ พวกนี้ ก็ได้มาจากประสบการณ์ที่มาจากการศึกษาและการสอนทั้งสิ้น”

“นักบริหารที่ดีต้องมีประสบการณ์หลายๆ อย่างทั้งการวิจัย การสอน รวมทั้ง ประสบการณ์ที่ได้จากการบริหารองค์กรอื่นๆ ด้วย แม้ว่าองค์กรนั้นจะลักษณะแตกต่างกันไปบ้าง”

“แต่ห้องสมุดเป็นองค์กรที่ให้บริการทุกคน เป็นองค์กรที่ผมเข้ามาบริหารและเกี่ยวข้องกับชีวิตผมมากเพราะว่าผมเป็นอาจารย์ ผมจึงรู้นักวิชาการต้องการอะไร ในขณะที่เดียวกัน ก็รู้นักศึกษาต้องการอะไร คิดว่าผมน่าจะทำอะไรได้มากกว่า”

“และผมก็จะนำเอาสิ่งที่ผมรู้มาทำงาน สิ่งไหนที่ดีอยู่แล้วก็พัฒนา สิ่งไหนที่ยังไม่มี ก็พยายาม สร้างขึ้นมา พยายามจะใช้สิ่งที่ผมรู้มาปรับและพัฒนาองค์กร และทำให้ดีขึ้นให้เป็นไปตามที่คิด ตามศักยภาพ ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยงบประมาณ และอะไรอีกหลายๆ อย่าง”

“ผมคิดว่าน่าจะทำได้ถึงจุดนั้นได้ และเป็นความต้องการของผู้ใช้มากขึ้นทั้งนักศึกษาและ อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ใช้กลุ่มใหญ่ ผมมีแนวที่จะพัฒนาหอสมุดได้โดยดูจากตัวผู้ใช้บริการเป็นหลัก โดยเอาผมเป็นตัวตั้งว่าต้องการให้หอสมุดเป็นอย่างไร ส่วนจะประสบผลหรือไม่นั่นเป็น อีกเรื่องหนึ่ง”

“แต่สิ่งที่พยายามจะทำคือจะทำอย่างไรที่จะผลักดันให้หอสมุดเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน ผมคงต้องมีมาตรการที่จะต้องทำต่อไปอีก ทำให้หอสมุดใช้ประโยชน์ได้มากกว่านี้ น่าจะมีประโยชน์ต่อคนอื่น ๆ บ้าง ในขณะที่บางเวลาหอสมุดของเรายังมีที่ว่างอยู่ ก็น่าจะมีส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น”

“ต่อไปนี่เราคงต้องมีวิธีการอะไรสักอย่างหนึ่งที่ดึงคนเข้ามาใช้ห้องสมุดมากขึ้น ๆ หาอ่านหนังสือกันเอง นับตั้งแต่คนชุมชนใกล้ ๆ ตัวในมหาวิทยาลัย เช่น คนงาน แม่ค้าในโรงอาหาร หรือใครก็ได้ เดินเข้ามาใช้หอสมุด เราคงต้องคิดว่าหาวิธีจูงใจให้เขาเข้ามาอ่านหนังสือ หรือหาความรู้อะไรก็แล้วแต่”

“ปัญหาคือห้องสมุดเปิดหรือยังที่จะให้พวกเขาเข้ามา เราคงต้องเป็นตัวเริ่ม เราต้องดึงผู้ให้บริการที่หลากหลาย และเป็นความหลากหลายที่สามารถเข้ามาใช้ห้องสมุดได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักเรียน แม่ค้า ตรงนี้เป็นแหล่งรายได้หรือไม่ ในการที่เราจะพยายามเก็บเงินเล็กๆน้อยๆ แต่มาบ่อยๆ หนังสือที่ตั้งไว้ถ้ามีคนอ่านเราถึงจะคุ้ม และบรรณารักษ์บางกลุ่มอาจต้องเข้ามาทำเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง”

“อย่าปล่อยสารสนเทศไว้เฉยๆ โดยไม่มีคนใช้” คือจุดหมายหลักของผม

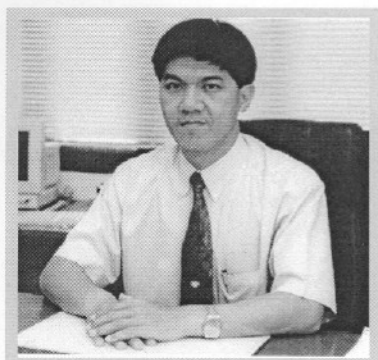
“ก่อนที่ผมจะเข้าไปบริหารองค์กรใด ๆ ผมจะต้องเชื่อมั่นก่อนเลยว่าทุกคนทำได้ ส่วนผมจะเหนื่อยหรือไม่เหนื่อย หรือใช้เวลานานขนาดไหนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง สิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นคือ ผมเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงาน ถ้าเราคิดว่าทุกคนคือเพื่อน เราก็จะสามารถบอกอะไรเขาได้ สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องฟังความคิดของเขา ต้องแก้ไขปัญหาให้เขาได้ กระตุ้นให้เขาได้ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ และสอนให้รู้จักการเรียนรู้ร่วมกัน”

“คำพูดที่ผมมักพูดบ่อย ๆ คือ คือ *“ผมเชื่อมั่นในศักยภาพของคุณว่าคุณทำได้”*”

“หากจะมองให้แคบเข้า ผมเห็นว่าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ว่าทำงานอยู่ในระดับที่ดี ใช้ได้เป็นไปตามพันธกิจที่ตั้งใจไว้ เช่น ความทันสมัย มีฐานข้อมูล มีหนังสือ มีการบริการซึ่งเหมาะสมการดำเนินงานมาจนถึงสามสิบกว่าปีก็เป็นสิ่งยืนยันว่าคุณภาพมากพอที่จะดำเนินต่อไปได้ด้วยดี ส่วนงานหรืออะไรใหม่ ๆ ก็คงต้องคิดและช่วยกันคนละไม้คนละมือต่อไป”

“สี่ปีที่ผมจะอยู่ผมหวังไว้แค่นี้ครับ”

สัมภาษณ์โดย : สมปอง มิสลิตะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรงค์ จิมพาลี
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ประจำภาควิชาเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษา

พ.ศ.2521
พ.ศ.2523
พ.ศ.2533

วท.บ. (เคมี) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วท.ม. (เคมีอินทรีย์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Ph.D. (Analytical Chemistry)
The Queen's University of Belfast, U.K.

การทำงาน

พ.ศ.2523
พ.ศ.2526-2528
พ.ศ.2533-2535
พ.ศ.2535
พ.ศ.2536-2539
พ.ศ.2538
พ.ศ.2539-2543
พ.ศ.2545-2546
พ.ศ.2546-

อาจารย์ประจำภาควิชาเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประธานอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายกิจการนักศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์
กรรมการประจำคณะวิทยาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 6 ประจำภาควิชาเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยอธิการบดีวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ประจำภาควิชาเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองอธิการบดีวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
กรรมการสภามหาวิทยาลัย ประเภทคณาจารย์ประจำ
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

งานบริหาร

เราทำงานเป็นทีม (Team) กันอย่างไร

กาญจนา สุคนธมณี *

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทีมทำงานนอกเหนือจากหน้าที่ประจำในหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ มีหลายทีมด้วยกัน ซึ่งแต่ละทีมก็มีหัวหน้าของตนเอง ทั้งที่ถูกแต่งตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการจากหัวหน้าหอสมุด อาจเนื่องจากทุกคนรับทราบนโยบายและวิธีการทำงานของหัวหน้าหอสมุด ที่ว่า “คนหนึ่งคนต้องทำได้หลายหน้าที่ ลักษณะ two/three in one ทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ การให้บริการเป็นเรื่องของทุกคน ทุกคนต้องมีจิตใจบริการ (Service mind) มีความกระตือรือร้น ไม่นิ่งดูดาย ดูแลเอาใจใส่หอสมุดให้เหมือนกับดูแลเอาใจใส่บ้านของตนเอง”

ทีมงานแรก เป็นทีมงานใหญ่มาก ทีมทำงานนอกเวลาราชการ วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 16.30 – 22.00 น. วันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 8.30 – 20.00 น. จำนวน 57 คน คนที่ 58 คือหัวหน้าหอสมุด ทำหน้าที่หัวหน้าทีม ทีมนี้แบ่งเป็น 1) กลุ่มงานหัวหน้าเวร (บรรณารักษ์ทุกคน) 2) กลุ่มงานยืม – คืน (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป พนักงานห้องสมุด เจ้าหน้าที่ธุรการ) และ 3) กลุ่มงานเก็บจัดเรียงชั้นและตรวจทางเข้า-ออก กับรับฝากของ (ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว) ดังนั้นทุกคนต้องทำหน้าที่ให้บริการ ต้องทำหน้าที่นอกเหนือจากงานประจำในเวลาราชการได้ด้วย

ทีมงานที่สอง เช่นเดียวกับทีมงานแรก ทีมทำงานบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง วันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 22.00 ถึงเวลา 8.30 น. ของวันรุ่งขึ้น ทีมนี้จะทำงานภาคการศึกษาละ 1 เดือน (ก่อนสอบและระหว่างสอบ)

ทีมงานที่สาม ทีมงานอาคารสถานที่ มีเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เป็นหัวหน้าทีม ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งนักการภารโรง เป็นลูกทีม แบ่งเป็น 1) กลุ่มงาน ดูแลทำความสะอาดสะอาดอาคาร ทำสวน (ก่อนเวลา 8.30 น. ของวันจันทร์ – ศุกร์ มีจำนวน 19 คน ในเวลา 8.30 ถึง 16.30 น. มีจำนวน 8 คน) 2) กลุ่มงาน ดูแลห้องเครื่องปรับอากาศ ล้างเครื่องปรับอากาศ

* บรรณารักษ์เชี่ยวชาญระดับ 9 หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

จำนวน 19 คน ตามตารางเวร เป็นการทำงานซ้อนงานประจำ ซึ่งบางคนในเวลาราชการทำหน้าที่เก็บ-จัดชั้นหนังสือ บำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ ตรวจทางออก รับฝากของ รับ - ส่งหนังสือราชการ 3) กลุ่มงานขนย้ายครุภัณฑ์ในหอสมุด จำนวน 19 คน เรียงลำดับชื่อเพื่อความสะดวกในการติดตามจากหัวหน้างานในงานประจำ 4) กลุ่มงานช่างเบื้องต้น (ช่างไม้ ช่างไฟ ช่างเครื่องปรับอากาศ มีจำนวน 3 คน และ 5) กลุ่มงานพิเศษ เช่น การชิงตาข่ายเพื่อกันนกพิราบ คลุมอาคารหอสมุด ทั้ง 2 หลัง การออกแบบครุภัณฑ์เป็นเบื้องต้น (กลุ่มนี้มีพนักงานธุรการชายมาร่วมด้วย 1 คน)

ทีมงานที่สี่ ทีมงานนิทรรศการ มีนักวิชาการช่างศิลป์ ทำหน้าที่จัดนิทรรศการ ตามข้อมูลซึ่งบรรณารักษ์หัวหน้าทีมแต่ละทีมจัดทำ และลูกทีมทั้งหมดก็ต้องช่วยนักวิชาการช่างศิลป์ทำงานด้วยจนถึงสิ้นสุดการจัดนิทรรศการ

ทีมงานที่ห้า ทีมงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นบรรณารักษ์ทั้งหมด มีจำนวนคนครึ่ง (จากบรรณารักษ์ 3 คน แบ่งตัวเองจากการทำงานประจำ) ทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หัวหน้าทีมแล้วแต่ลักษณะของงาน เช่น งานจัดทำเว็บไซต์ เป็นต้น

ทีมงานที่หก ทีมงานจัดอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรของหอสมุดตลอดทั้งปี หัวหน้าทีมคือ บรรณารักษ์งานวิชาการ ซึ่งหัวหน้าหอสมุดแต่งตั้งให้มาทำงานด้านนี้เป็นหลัก แต่งานจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ (งานประจำ) ยังต้องช่วยให้คำปรึกษา แนะนำดำเนินการเป็นครั้งคราว มีลูกทีมคือ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป พนักงานห้องสมุด เจ้าหน้าที่ธุรการ หมุนเวียนกันไปเพื่อประสิทธิภาพของงาน

ทีมงานที่เจ็ด ทีมงานดูแลความปลอดภัยของหอสมุด มี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ดูแลความปลอดภัยภายในหอสมุด ระหว่างเวลา 7.40 - 8.30 น. ในวันจันทร์ - ศุกร์ กลุ่มนี้เป็นบุคลากรหอสมุดตำแหน่งต่าง ๆ ยกเว้น ตำแหน่งนักการภารโรง อีกกลุ่มหนึ่ง ดูแลความปลอดภัยรอบนอกอาคารในวันหยุดราชการ เป็นบุคลากรงานบำรุงรักษาห้องสมุด นำทีมโดย นายมานิตย์ อินทร์ตามา จะมาวนดูรอบ ๆ อาคารหอสมุดทั้งสองหลัง เช่น หน้าต่างเปิดหรือไม่ มีอะไรผิดปกติบ้าง กลุ่มนี้หัวหน้าหอสมุดได้พูดด้วยวาจาปากไว้

ทีมงานที่แปด ทีมงานจัดชั้นหนังสือ (นำหนังสือจัดเรียงบนชั้น) เป็นทีมใหญ่เช่นเดียวกับทีมงานแรก หัวหน้าหอสมุดเพียงคนเดียวไม่ต้องจัดชั้นหนังสือ แม้ว่าในปัจจุบันจะสลายตัวไปแล้วก็ตาม ซึ่งหอสมุดได้บริหารจัดการบุคลากร โดยการจัดสรรอัตรา เก็บและจัดชั้นหนังสือแทนให้กับฝ่ายบริการ จำนวน 2 อัตรา (เป็นอัตราที่ได้จากฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด)

58 ชีวิต

กาญจนา สุคนธมณี *

สมบัติ มิตลิตะ **

พิมพ์

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2511 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จากพื้นที่เล็กๆ เพียงสองร้อยตารางเมตร คนทำงานเพียงเล็กน้อยและให้บริการผู้ให้หลักร้อย

จากชีวิตแบบเรียบง่าย ได้เติบโตขึ้นมาจนถึงวันนี้นับได้กัสามสิบห้าปี พื้นที่การให้บริการได้ขยายออกไปถึง 13,755 ตารางเมตร ใน 2 อาคารคือ อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ กับอาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ให้บริการนักศึกษา คณาจารย์และชุมชนในเรือนหมื่น

และมี 58 ชีวิต ที่โลดแล่นไปตามบทที่กำหนดให้ พร้อมกับมี “เสียง” ที่ใครรู้ว่าผู้คนจำนวนมากกว่าครึ่งร้อยนั้นทำอะไรกันบ้างนะ อาจเป็นเพราะหอสมุดฯ เป็นแหล่งพบปะและสนทนาและเป็นศูนย์รวมทางวิชาการก็ได้ จึงมีผู้สนใจเป็นพิเศษ

ด้วยความที่ท่านทั้งหลายมักใช้บริการยืม-คืน มากกว่าจุดให้บริการใดๆ ในหอสมุด จึงทำให้หลายคนคิดว่าห้องสมุดคือที่นั่นที่เดียว เหมือนๆ กับที่เราท่านเข้าใจว่าจุดให้บริการส่วนหน้าของโรงแรมคือโรงแรม ลืมไปว่ายังมีแม่บ้าน แม่ครัว และตำแหน่งอื่นๆ อีกมากมาย

เราไม่แปลกใจ แต่ก็พยายามชี้แจงให้เกิดความเข้าใจในทุกครั้งที่มีโอกาส หนังสือที่นายกรัฐมนตรีแนะนำให้อ่านในวันนี้ ไขว่ว่าจะสามารถให้บริการในชั้นหนังสือในวันรุ่งขึ้นได้ เพราะยังมีขั้นตอนต่างๆ อีกมากมาย การที่จะนำหนังสือเล่มหนึ่งเข้าไปให้บริการในห้องสมุดได้ ก็ไม่เหมือนกับที่เราควักกระเป๋าจ่ายสตางค์ แล้วนำกลับไปนั่งอ่านที่บ้านได้โดยพลัน

ทุกครั้งที่มีข้อข้องใจ เราคนทำงานก็พยายามหาวิธีการต่างๆ เพื่อขจัดออกไป ขณะเดียวกันก็ต้องประนีประนอมและสร้างความเข้าใจให้กับ “พวกเรา” ให้มากที่สุด พร้อมๆ กับการผลักดัน สนับสนุนให้ “เกิด” ในโอกาสต่างๆ กัน

* บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ ระดับ 9 หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

** บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 งานวิชาการและประชาสัมพันธ์ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจ้าหน้าที่และพนักงานธุรการ ของหลายหน่วยงานมีโอกาสเปลี่ยนตำแหน่งเมื่อได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี เนื่องจากเป็นสายงานที่ปฏิบัติอยู่ ส่วนพนักงานห้องสมุด แม้จะได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมาแล้วก็ตาม ก็ยัง “ตัน” อยู่ในตำแหน่งเดิม ถึงจะมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการปฏิบัติงานมากขึ้นและรับผิดชอบมากขึ้นแล้วก็ตาม ก็ยังคงดำรงตำแหน่งพนักงานห้องสมุดเหมือนเดิม แม้ว่าจะมีทางออกด้วยการให้เป็นตำแหน่งพนักงานห้องสมุดชำนาญการ ด้วยการเสนอผลงาน แต่น้อยนักหรือไม่มีเลยที่จะเติบโตมาในเส้นทางนี้

การเปลี่ยนตำแหน่งของพนักงานห้องสมุด ที่จบมาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และหรือ สารนิเทศศาสตร์ ให้เป็นบรรณารักษ์เป็นเรื่องยากที่จะกระทำ เนื่องจากหากเปลี่ยนเช่นนั้น หมายความว่าตำแหน่งพนักงานห้องสมุดนั้นจะหายไปทันที และคนที่เปลี่ยนตำแหน่งก็ไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงที่จะทำงานในหน้าที่เดิมนี้อย่าง

ในขณะที่ความเป็นจริงแล้วพนักงานห้องสมุดของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ไม่ได้ทำงานเฉพาะที่เป็นงานของพนักงานห้องสมุด ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเท่านั้น หากยังทำงานอื่นมากมาย จึงมีความเห็นว่ามันน่าจะเปลี่ยนเป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป และเป็นที่น่ายินดีว่าพนักงานห้องสมุดทุกคน ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีวุฒิปริญญาตรีสามารถเปลี่ยนตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปได้ทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว

บรรทัดนี้จึงขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณีย์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง ในขณะนั้น (พ.ศ.2544-2546) อาจารย์ ดร.จรุงแสง ลักษณะบุญส่ง รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร อาจารย์พุม วีระประเสริฐ อธิการบดี และผู้บริหารระดับสูงทุกท่าน ใน อ.ก.ม.มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมดเป็นอย่างสูง ที่นอกจากจะเข้าใจพวกเราเป็นอย่างดีแล้ว ยังให้โอกาสทำให้ทุกคนมีขวัญ กำลังใจและมีพลังในการทำงาน

ส่วนเรื่องการเปิดบริการ 24 ชั่วโมงนั้น มักได้รับคำถามมากมาย ส่วนคำถามที่ “ฮิต” ที่สุดคือ จำนวนบุคลากร อายุ (ส่วนเพศไม่มีใครถาม) เป็นโสดหรือมีครอบครัว คำถามเด็ดสุดคือไม่มีลูกอ่อนกันหรือ จึงขอตอบคำถามข้อหลังๆ ก่อนว่ามีครอบครัว ซึ่งหมายถึงสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ หลายคนหากไม่มีลูกอ่อนแบบเบาะ หรือลูกเล็กจนถึงวัยรุ่นก็ต้องดูแล บุพการี แต่เมื่อเป็นงานก็ต้องทำ และวิธีการที่คิดว่ายุติธรรม สามารถตอบคำถามได้คือ ใ้วิธี “หารยาว” โดยมีข้อยกเว้นบ้างให้สำหรับผู้ใกล้เกษียณอายุและหัวหน้าหอสมุดฯ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ติดตามได้ในตอนท้ายของบทความนี้

ด้วยความที่ใ้ชื่อบทความว่า “58 ชีวิต” จึงอยากจะเล่าสู่การฟังในฐานะวิชาชีพเดียวกัน ว่าพวกเราชาวหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ทำอะไรกันบ้าง

ข้อมูลพื้นฐานของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

รายการ	ปีงบประมาณ			หน่วย นับ
	2544	2545	2546	
♣ บุคลากร	54	58	58	คน
ข้าราชการ	37	34	34	คน
ลูกจ้างประจำ	11	10	10	คน
ลูกจ้างชั่วคราว	6	14	14	คน
♣ ค่าวัสดุการศึกษา	4,072,420.50	4,152,999.13	4,526,311.22	บาท
หนังสือ/สไลด์ทัศนศึกษา	2,444,725.30	2,046,268.43	2,276,589.22	บาท
วารสาร/หนังสือพิมพ์	1,308,835.20	1,409,829.88	1,522,861.18	บาท
ฐานข้อมูล	318,860.00	696,900.82	726,860.82	บาท
♣ จำนวนวันที่เปิดให้บริการ	323	333	321	วัน
♣ ผู้เข้าใช้บริการ	548,788	545,730	560,688	คน
♣ บริการยืมหนังสือ	287,229	225,883	221,881	เล่ม
♣ หนังสือที่มีบริการ	226,036	232,927	241,052	เล่ม
♣ จัดหาหนังสือ	5,829	6,891	8,098	เล่ม
♣ จัดหาวารสาร	642	664	749	ชื่อ
♣ วิเคราะห์เลขหมู่	4,883	4,515	5,177	เรื่อง
♣ ทำดัชนีวารสารภาษาไทย	11,086	12,249	14,580	หัวเรื่อง
♣ ซ่อมหนังสือ	3,924	3,245	3,948	เล่ม
♣ จัดเรียงหนังสือบนชั้น	491,830	481,370	484,250	เล่ม
♣ จัดเรียงวารสารบนชั้น	71,443	38,954	57,854	ฉบับ
♣ บริการอินเทอร์เน็ต	30,822	35,293	48,293	คน
♣ บริการตอบคำถาม	4,988	4,409	4,606	คำถาม
♣ ขอดำยเอกสารระหว่างหอสมุด	490	384	830	เรื่อง
♣ รับถ่ายเอกสารระหว่างหอสมุด	371	23	175	เรื่อง

พวกเรา

พวกเราในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ แบ่งลักษณะการทำงานออกเป็น 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ และ กลุ่มงานธุรการ

แม้ว่าทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เป็นการสนองต่อการศึกษารียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาตลอดชีวิต และเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้ได้มาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

แต่ในเรื่องของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด กล่าวอย่างชัดเจนเฉพาะบรรณารักษ์ เพียงตำแหน่งเดียวโดยคำนวณจากจำนวนนักศึกษาพร้อมกับจำนวนหนังสือ ดังนี้

- 1) ถ้าจำนวนนักศึกษาทั้งหมดไม่เกิน 10,000 คน ให้ใช้สัดส่วนนักศึกษา 500 คน ต่อบรรณารักษ์ 1 คน ส่วนจำนวนนักศึกษาที่เกินจาก 10,000 คนแรกขึ้นไป ให้ใช้สัดส่วนนักศึกษาทุกๆ 2,000 คน ต่อบรรณารักษ์ 1 คน
- 2) จำนวนหนังสือ 150,000 เล่ม ต่อบรรณารักษ์ 1 คน และจำนวนหนังสือที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทุกๆ 20,000 เล่ม ต่อบรรณารักษ์ 1 คน

ส่วนตำแหน่งอื่นๆ ระบุว่าให้มีได้ตามจำนวนที่เหมาะสม ดังนั้นคำว่าเหมาะสมคงจะต้องตีความในความหมายในเชิงที่ต้องบอกให้ได้ว่าตำแหน่งที่มีนั้นทำอะไร แคไหนและอย่างไรจึงขอเล่าจากสภาพงานที่ปฏิบัติจริง ตามที่มีผู้คนใครรู้อย่างที่บอกในตอนแรก โดยเริ่มจากบอกว่าเรามีตำแหน่งอะไรบ้าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตรากำลังของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ตำแหน่ง	อัตรากำลัง			
	ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ	ลูกจ้างชั่วคราว	รวม
บรรณารักษ์	14	-	-	14
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	12	-	-	12
นักวิชาการช่างศิลป์	1	-	-	1
พนักงานห้องสมุด	4	-	-	4
พนักงานโสตทัศนศึกษา	1	-	-	1
เจ้าหน้าที่ธุรการ	2	-	4	6
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	-	-	1	1
นักการภารโรง	-	10	9	19
รวม	34	10	14	58

กลุ่มงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

ทอสมุดฯ มีบรรณารักษ์ จำนวนทั้งสิ้น 14 คน กระจายออกไปตามภาระงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 งาน จำนวนและภาระงานของกลุ่มวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

งาน	จำนวน	ภาระงาน
ผู้บริหารระดับกลาง:(หัวหน้าทอสมุด)	1	บริหารในทอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
ผู้บริหารระดับต้น :(หัวหน้าฝ่าย)	3	บริหารงานและปฏิบัติงานภายในฝ่ายบริการ ฝ่ายวิเคราะห์/พัฒนาทรัพยากรห้องสมุด และฝ่ายโสตทัศนศึกษา
งานบริการยืม-คืน	-	ควบคุมและดูแลการปฏิบัติงานยืม-คืน การจัดชั้นหนังสือ ทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ (หัวหน้าฝ่ายบริการ)
งานบริการสารสนเทศ	2	บริการตอบคำถาม บริการฐานข้อมูล ยืม/ถ่ายเอกสารระหว่างทอสมุด
งานบริการวารสาร/หนังสือพิมพ์	1	ทำดัชนีวารสารภาษาไทย, ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในฐานข้อมูลดัชนีวารสารภาษาไทย, เตรียมจัดข้อมูลในฐานข้อมูลหน้าสารบัญวารสารภาษาต่างประเทศ
งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ	3	วิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการหนังสือเต็มเวลา (1 คน) วิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการหนังสือ และช่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ (1 คน) และช่วยงานวิชาการและประชาสัมพันธ์ (1 คน) (หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงานในการงานนี้ด้วย)
งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด	1	จัดหา ลงทะเบียน ติดตามทวงถามวารสาร/หนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (1 คน) ส่วนงานจัดหาหนังสือและฐานข้อมูล บรรณารักษ์จากงานวิชาการและประชาสัมพันธ์ ช่วยควบคุมและดูแล
งานศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	ดูแล/บริการภายในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
งานเทคนิคและบริการโสตทัศนศึกษา	-	ควบคุมและดูแลการปฏิบัติงานเทคนิคและบริการโสตทัศนศึกษา ทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ/ดูงานพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียง (หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา)
งานศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก	1	ควบคุม ดูแลและให้บริการภายในศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก
งานวิชาการและประชาสัมพันธ์	1	วางแผน พัฒนา อบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์ บริการชุมชน โครงการพิเศษอื่น ๆ และปฏิบัติงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด

กลุ่มงานสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

บุคคลที่อยู่ในกลุ่มงานสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานในฝ่ายบริการ ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด และฝ่ายไอทีทัศนศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยตำแหน่งต่าง ๆ คือ นักวิชาการช่างศิลป์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป พนักงานห้องสมุด พนักงานไอทีทัศนศึกษา พนักงานธุรการ เจ้าหน้าที่ธุรการ และนักการภารโรง จำนวน 30 คน มีภาระงานต่าง ๆ ดังตารางที่ 3 คือ

ตารางที่ 3 งาน จำนวน และภาระงานของกลุ่มสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

ตำแหน่ง	จำนวน	ภาระงาน
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	1	งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ขออนุมัติจัดซื้อ เบิกจ่ายค่าวัสดุการศึกษา และช่วยลงทะเบียนหนังสือบริจาค
	5	งานบริการยืม-คืน บริการยืม-คืนหนังสือ, ตรวจสอบเข้า/ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหอสมุดและตรวจสอบการจัดชั้น (5 คน)
	1	งานบริการวารสาร/หนังสือพิมพ์ บริการวารสารฉบับล่วงหน้า เตรียมเย็บเล่มวารสาร ป้อนข้อมูลในฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร และช่วยตรวจสอบความถูกต้อง (1 คน)
	1	งานบริการไอทีทัศนศึกษา บริการไอทีทัศนศึกษาและช่วยงานซ่อมบำรุงไอทีทัศนศึกษา (1 คน)
นักวิชาการช่างศิลป์	1	งานเทคนิคและกราฟิก จัดและประสานงานการจัดนิทรรศการ ออกแบบและจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ดูแลห้องอนุสรณ์ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล
พนักงานห้องสมุด	1	งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด จัดหาหนังสือและลงทะเบียนหนังสือซื้อ/บริจาค ติดต่อร้านค้า ประสานงานกับคณะวิชา
	1	งานเทคนิคและกราฟิก งานเทคนิคไอทีทัศนศึกษา
	2	งานบริการยืม-คืน บริการยืม-คืนหนังสือ ตรวจสอบเข้า/ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหอสมุดและตรวจสอบการจัดชั้น
พนักงานไอทีทัศนศึกษา	1	งานซ่อมบำรุงไอทีทัศนศึกษา งานซ่อมบำรุงไอทีทัศนศึกษา ติดต่อรายการโทรทัศน์ ช่วยบริการไอทีทัศนศึกษา และช่วยงานพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียง

ตำแหน่ง	จำนวน	ภาระงาน
เจ้าหน้าที่ธุรการ	2	งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ บันทึกข้อมูล ติดบาร์โค้ดหนังสือและตรวจสอบหนังสือ ซ่อมก่อนส่งออกบริการ (1 คน) , บันทึกข้อมูล ช่วย เขียนสัน ช่วยติดบาร์โค้ดหนังสือและตรวจสอบสภาพ หนังสือก่อนส่งออกบริการ (1 คน)
	1	งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ประทับตราและลงทะเบียนหนังสือหนังสือบริจาค (1 คน)
	1	งานบริการวารสาร/หนังสือพิมพ์ จัดทำกฤตภาค บันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลครรชนี วารสารและให้บริการ (1 คน)
	1	งานศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก ช่วยงานเทคนิคและบริการในศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก (1 คน)
	1	งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด เย็บเล่มวารสารและดูแลงานซ่อมหนังสือ
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	1	งานศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง บริการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองและและช่วยงาน พิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียง
นักการภารโรง	2	งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ซ่อมหนังสือ
	1	งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ เขียนสันหนังสือ
	5	งานบริการยืม-คืน/งานบริการสารนิเทศ จัดชั้นหนังสือ ตรวจทางออกและรับฝากของ
	1	งานบริการวารสาร/หนังสือพิมพ์ จัดชั้นวารสาร/หนังสือพิมพ์ เย็บเล่มหนังสือพิมพ์/ วารสารบันเทิงและเปลี่ยนปกวารสารฉบับปัจจุบัน (1 คน)
		หมายเหตุ ก่อน 8.30 น. ของวันจันทร์-ศุกร์ ทำความสะอาด อาคารหอสมุด

จากตารางที่ 3 เป็นกลุ่มบุคลากรที่ต้องทำงานในขั้นตอนต่อจากบรรณารักษ์ และมีความจำเป็น
ต้องกระจายหน้าที่ออกไปในทุกงานของทั้ง 3 ฝ่าย บวกกับพื้นที่การให้บริการมีมากและกระจายออก
เป็น 2 อาคาร ดังนั้นจุดที่ให้บริการแต่ละจุดมีความจำเป็นที่ต้องใช้ เจ้าหน้าที่อยู่ประจำทั้งสิ้น

ส่วนนักการภารโรง ทั้งหมด 10 คน มีภาระงานต่างๆ กัน ดังนี้

1. ทำหน้าที่รับ-ส่งเรื่องภายในระหว่างหอสมุดฯ กับสำนักงานเลขานุการ กับระหว่างหอสมุดฯ และสำนักงานเลขานุการ กับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน
2. รับผิดชอบการทำความสะอาดห้องน้ำของอาคารหอสมุดตลอดวัน (โดยความสมัครใจ) ดูแลความสะอาดรอบอาคาร เช่น การดูแลต้นไม้รอบอาคาร หากว่างจากภารกิจแล้วต้องไปช่วยซ่อมหนังสือ จำนวน 3 คน
3. ทำความสะอาดที่อาคาร ม.ล. ปิ่น มาลากุล จำนวน 5 คน เพื่อดูแลทำความสะอาดไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากพื้นที่ทำด้วยหินแกรนิตและบริเวณโดยรอบของอาคารที่เป็นกระจก ทำให้ต้องดูแลทำความสะอาดอย่างใกล้ชิด

อัตรากำลังที่จะเกษียณอายุราชการ

ภายในระยะ 5 ปี ข้างหน้านี้หอสมุดมีอัตรากำลังที่จะเกษียณอายุราชการ ในตำแหน่งต่างๆ คือ

ตารางที่ 5 แสดงอัตรากำลังที่จะเกษียณอายุราชการ

ตำแหน่ง	ปีงบประมาณ				
	2545	2546	2547	2548	2549
บรรณารักษ์	-	-	-	1	1
นักวิชาการช่างศิลป์	-	-	-	-	-
พนักงานห้องสมุด	-	-	-	-	-
พนักงานโสตทัศนศึกษา	-	-	-	-	-
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	-	-	-	-	-
พนักงานธุรการ	-	-	-	-	-
เจ้าหน้าที่ธุรการ	-	-	1	-	-
นักการภารโรง	-	1	-	-	-
รวม	-	1	1	1	1

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าอัตรากำลังที่จะเกษียณอายุราชการ ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ที่สำคัญยิ่งคือตำแหน่งบรรณารักษ์ ซึ่งจะเกษียณอายุราชการถึง 2 ปีซ้อน ใน พ.ศ. 2548 และพ.ศ. 2549

อายุเฉลี่ยของบุคลากร (สำรวจเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2545)

เราคงต้องพิจารณาถึงอนาคตว่าบุคลากรของหอสมุดจะเป็นอย่างไร ดังตารางที่ 6 คงบอกได้ดีในสภาพการณ์ของอัตรากำลังของหอสมุดจะเป็นอย่างไรในอีก 10-15 ปี ข้างหน้า

ตารางที่ 6 แสดงอายุเฉลี่ยของบุคลากร

ตำแหน่ง	จำนวน	กลุ่มอายุ								
		> 20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	55-60
บรรณารักษ์	14	-	-	1	3	3	3	2	1	2
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	12	-	-	1	1	1	5	4	-	-
นักวิชาการช่างศิลป์	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
พนักงานห้องสมุด	4	-	-	-	-	1	3	-	-	-
พนักงานโสตทัศนศึกษา	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
เจ้าหน้าที่ธุรการ	6	-	-	2	1	-	2	-	-	1
นักการภารโรง	19	1	1	2	5	1	4	4	-	1
รวม	58	1	2	6	11	7	17	10	1	4

จากตารางที่ 6 พบว่าอายุเฉลี่ยของบรรณารักษ์ค่อนข้างกระจายตัวออกไป แต่ถ้าหากมีการคงตำแหน่งบรรณารักษ์ที่จะเกษียณอายุ จากกลุ่มอายุ 55-60 ปี ในปี พ.ศ.2548 และ พ.ศ. 2549 อัตราบรรณารักษ์ 2 อัตรา ที่คาดว่าจะได้มาใหม่มีแนวโน้มที่จะกระจายไปในกลุ่มแรกๆ ซึ่งจะเป็นผลดีในแง่ของการจัดหาอัตรากำลังมาทดแทนต่อไปในอนาคต ที่ไม่ต้องกระจุกตัวอยู่ในปีใดปีหนึ่ง นอกจากนี้ยังเป็นผลดีในแง่ของการถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

แต่สิ่งที่ต้องให้ความสนใจคือ กลุ่มของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปที่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีจำนวนถึง 5 คน และ 46-50 ปี อีก 4 คน รวม 9 คน จะเกษียณอายุราชการพร้อมๆ หรือใกล้ๆ กัน

อนาคตหอสมุดฯ ก็คงต้องรับคนใหม่ การวางแผนที่จะต้องบริหารความรู้ที่สั่งสมในตัวของแต่ละบุคคล คงเริ่มต้น ณ บัดนี้อย่างจริงจัง

การรู้จักพัฒนาและสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องมีพร้อม ๆ กับการส่งเสริมให้ทุกคนสามารถทำงานในทุกฝ่าย/งานทดแทนกันได้โดยไม่มี “ฉัน” ไม่มี “เธอ” มีแต่ “เรา” หรืองานของหอสมุด คือความผูกพันที่มีให้กัน เท่าๆ กับการให้ความเคารพ ยอมรับ รู้จักถ่ายทอดและแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกันทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้อง รุ่นพี่ รุ่นเพื่อนและรุ่นน้อง

เพราะที่นี่คือชีวิต คือบ้านที่สองของเรา

งานบริการ

เมื่อห้องสมุดเปิด 24 ชั่วโมง

กาญจนา ชุกนธมณี *

ในการเปิดให้บริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ได้ทำและทำสำเร็จแล้ว เมื่อปีการศึกษา 2545 ที่ผ่านมา นับเป็นอีกก้าวหนึ่งของการบริการเชิงรุก อาจกล่าวได้ว่าเป็นห้องสมุดแห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดให้บุคคลเดินเข้ามาใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่มาที่ไปเป็นอย่างไร ทำอย่างไร เปิดเมื่อไหร่ มีปัญหาอะไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร และยังคงจะเปิดให้บริการต่อไปอีกหรือไม่ ขอบันทึกไว้ตั้งแต่ปีนี้ให้เป็นประวัติศาสตร์ต่อไป

ที่มาของห้องสมุด 24 ชั่วโมง

จากจุดแรกเริ่มเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 เวลาประมาณ 05.00 น. ผู้เขียนเห็นนักศึกษา ทั้งชายและหญิง ยังคงเดินบนถนนในมหาวิทยาลัยผ่านหน้าคณะอักษรศาสตร์ไปทางหน้า คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับหอสมุด กอปรกับเคยเห็นนักศึกษาอ่านหนังสือในโรงอาหาร ใต้ถุนตึก หรืออาคารตอนกลางคืน หลังจากหอสมุดปิด (22.00 น.) อีกทั้งมีการเปิดบริการ 24 ชั่วโมงของร้าน 7-Eleven ใกล้กับอาคารหอสมุด ผนวกกับการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เป็นทั้งน้อง เพื่อนร่วมงาน และเป็นผู้บังคับบัญชา (นางสมปอง มิสสิตะ)

ต่อจากนั้นได้นำเสนอแบบไม่เป็นทางการด้วยวาจาต่อผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง (อาจารย์พุม วีระประเสริฐ) ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร จะขอเปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง เมื่ออาคารหอสมุด 5 ชั้น (อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล)** ที่กำลังสร้าง สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ได้นำเสนอขออนุมัติเปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง อย่างเป็นทางการต่อมหาวิทยาลัย ด้วยความเห็นชอบและลงนามโดยผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี นิลกรณ)

* บรรณารักษ์เชี่ยวชาญระดับ 9 หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สร้างเสร็จในเดือนกันยายน พ.ศ. 2544 จากนั้นทำการขยาย และขนย้าย ครุภัณฑ์ ทรัพยากรสารสนเทศ จากอาคารหอสมุด สู่อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 และเปิดใช้อาคารเพื่อบริการในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544

การเปิดบริการทำอะไรและเมื่อไหร่

ก่อนการเปิดให้บริการ ผู้เขียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้บริการ (แบบสอบถามแบบปลายเปิด) จำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรก ในภาคต้นปีการศึกษา 2544 มีผู้ให้บริการเห็นด้วยกับการเปิดบริการ 24 ชั่วโมง จำนวน 315 ราย และไม่เห็นด้วยจำนวน 5 ราย

ครั้งที่สอง ในภาคต้นปีการศึกษา 2545 มีผู้ให้บริการเห็นด้วยกับการเปิดบริการ 24 ชั่วโมง จำนวน 210 ราย และไม่เห็นด้วยจำนวน 2 ราย

2. ขายหรือเล่าความคิด ความเป็นมาแก่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริการ (นางวนิดา คณียพันธ์ุ) ฝ่ายโสตทัศนศึกษา (นางสาวยุพดี จารุทรัพย์) ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด (นางสุนันทิพย์ ลิขิตเจริญ) และฝ่ายธุรการ (นางสุกัญญา โภคา) เพื่อขอความเห็น เมื่อเห็นชอบจึงดำเนินการต่อไป

3. ขายหรือเล่าความคิด ความเป็นมาแก่บรรณารักษ์ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้ทำหน้าที่ หัวหน้าเวรในครั้งแรกที่จะทดลองเปิดบริการ

4. เสนอเป็นวาระในการประชุมบรรณารักษ์ เนื่องจากทุกคนที่ต้องทำหน้าที่หัวหน้าเวรทั้งนี้เพื่อกำหนดช่วงวันเปิดให้บริการ และพูดคุยตกลงกันในรายละเอียดเรื่องภาระงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มาตรการรักษาความปลอดภัย รวมทั้งกำหนดวันที่จะทดลองเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมงครั้งแรก ในระหว่างวันที่ 19 สิงหาคม-วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 ณ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง อาคารห่มอมหลงปิ่น มาลากุล (ชั้น 7) หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และครั้งที่ 2 ในวันที่ 27 มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2546

ทั้งนี้ผู้เขียนได้มอบหมายให้บรรณารักษ์ (นางสาวจันทร์เพ็ญ กล่อมใจขาว) ดูแลและดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ได้แก่ การรวบรวมรายงานเวร สรุปผลการปฏิบัติงานภายหลังสิ้นสุดการเปิดให้บริการห้องสมุด 24 ชั่วโมงแต่ละครั้ง

สำหรับภาระงานของหัวหน้าเวรนั้น จะทำหน้าที่ในการตอบคำถาม ช่วยเหลือผู้ให้บริการในเรื่องต่าง ๆ ดูแลและอำนวยความสะดวกจุดที่ให้บริการ เช่น บริการห้อง Sound Lab บริการอินเทอร์เน็ต ฉายภาพยนตร์เพื่อให้ผู้ให้บริการได้ผ่อนคลาย (movie@morning) ตลอดจนดูแลความเรียบร้อย เช่น การเปิด-ปิดเครื่องปรับอากาศ ไฟฟ้า ดูแลเรื่องที่นั่งอ่านสำหรับผู้ให้บริการ เป็นต้น

นอกจากจะมีหัวหน้าเวรทำหน้าที่ในการให้บริการ 24 ชั่วโมงแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่อีก 1 คน (ตามข้อ 6) ทำหน้าที่ในการตรวจทางเข้าออก และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเวร

5. ขออนุมัติเปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมงต่อมหาวิทยาลัย (อธิการบดี) ลงนามโดยผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง และมหาวิทยาลัยได้นำเสนอในที่ประชุมคณบดีเพื่อรับทราบ

6. ขออนุมัติจ้างบุคลากร* วุฒิปวช. ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติงานห้องสมุดในช่วง 22.00 น.-06.00 น. ของวันรุ่งขึ้น หากไม่มีการเปิดบริการดังกล่าวให้ปฏิบัติงานตามปกติ เช่นเดียวกับบุคลากรอื่น ๆ

7. กำหนดตัวบุคลากรในตารางการปฏิบัติงานประจำวันคู่ กับเจ้าหน้าที่ตามข้อ 6
ครั้งที่ 1 กำหนดให้เฉพาะหัวหน้าเวรคนที่ 2** อยู่ต่อจาก 22.00 น. ไปจนถึง 8.30 น. ของวันรุ่งขึ้น

ครั้งที่ 2 หลังจากการประเมินแล้ว ที่ประชุมบรรณารักษ์มีความเห็นว่าสมควรเปิดบริการต่อไป โดยให้บุคลากรในตำแหน่งอื่น ๆ (ตำแหน่งที่เริ่มต้นจากระดับ 3) เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้วย แต่เปลี่ยนแปลงเวลาการปฏิบัติงานใหม่ โดยเริ่มให้มาปฏิบัติงานตั้งแต่ 21.30 น. จนถึง 8.30 น. ของวันรุ่งขึ้น

ทั้ง 2 ครั้ง ผู้ที่ปฏิบัติงานดังกล่าว ไม่ต้องไปปฏิบัติงานในเวลาราชการในวันรุ่งขึ้น เนื่องจากได้รับอนุมัติตามข้อตกลง จากมหาวิทยาลัยให้ปฏิบัติหน้าที่ในช่วงกลางคืน

อย่างไรก็ตามช่วง 06.00-8.30 น. ได้ขออนุมัติเบิกค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ชั่วโมงละ 30 บาท โดยคิดเพียง 2 ชั่วโมง เป็นเงิน 60 บาทให้แก่หัวหน้าเวร (ส่วนเจ้าหน้าที่อีก 1 คน กำหนดเลิกปฏิบัติงานตามปกติเวลา 06.00 น. จึงไม่ได้รับค่าตอบแทน)

8. ทำบันทึกเสนอรองอธิการบดีวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนามรณ) เพื่อโปรดทราบเรื่องการเปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง

9. ประสานงานทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการดังนี้

9.1 ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา เรื่องการเปิด-ปิดหอพักหญิง

9.2 หัวหน้างานอาคารสถานที่ เรื่องการรักษาความปลอดภัย

9.3 โทรศัพท์แจ้งศูนย์รักษาความปลอดภัย (อาคาร 50 ปี) เพื่อทราบวันเวลาที่เปิดให้บริการ

ที่เปิดให้บริการ

10. ประชาสัมพันธ์ ดังนี้

10.1 ทำบันทึกเรียน คณบดี ผู้อำนวยการศูนย์/สถาบัน/สำนัก ลงนามโดยผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

10.2 แจกข่าวไปยัง “จดหมายข่าวมหาวิทยาลัยศิลปากร” (รายสัปดาห์) และ “ข่าวมหาวิทยาลัยศิลปากร” (รายเดือน)

10.3 จัดทำป้าย/แผ่นพับ/ใบปลิวประชาสัมพันธ์

10.4 ทำบันทึกเวียนแจ้งบุคลากรหอสมุดทุกคน

* เป็นกรอบอัตรากำลัง ในสังกัดฝ่ายโสตทัศนศึกษา

** หอสมุดฯ กำหนดให้มีบรรณารักษ์ให้บริการล่วงหน้า เวลาตั้งแต่ 16.30 น.-22.00 น. คินละ 2 คน เรียกว่า หัวหน้าเวร คนที่ 1 ปฏิบัติงาน ณ อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ส่วนหัวหน้าเวร คนที่ 2 ปฏิบัติงาน ณ อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

11. เปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง (วันจันทร์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2545) พร้อมทั้งแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์เรื่องการให้บริการห้องสมุด 24 ชั่วโมง โดยในการเปิดให้บริการวันแรกนี้ ผู้เขียนได้ขอยุ้งสังเกตการณ์ร่วมกับหัวหน้าเวร พบว่าในช่วงเวลา 22.00-01.00 น. ผู้ใช้บริการค่อนข้างมากพอสมควร แต่หลังจากเวลา 03.00 น. เป็นต้นไป ผู้ใช้บริการเริ่มทยอยออกไป

12. ผู้เขียนรับทราบการรายงานเวรเป็นลายลักษณ์อักษร หากต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในจุดใด จะสั่งการให้ดำเนินการทันที

13. นางสาวจันทร์เพ็ญ กล่อมใจขาว สรุปผลการปฏิบัติงาน แล้วนำเสนอในที่ประชุมบรรณารักษ์ เพื่อให้ทุกคนทราบถึงปัญหาและจุดบกพร่อง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าควรเปิดบริการห้องสมุด 24 ชั่วโมงในครั้งต่อไปหรือไม่

14. รายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

ปัญหาจากการเปิดบริการ

จากการทดลองเปิดให้บริการห้องสมุด 24 ชั่วโมงในปีการศึกษา 2545 ที่ผ่านมา หอสมุดได้เปิดให้บริการไป 2 ครั้ง โดยครั้งแรกในระหว่างวันที่ 19 สิงหาคม-27 กันยายน พ.ศ. 2545 และครั้งที่สอง ในระหว่างวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2546-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 พบว่า

ด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

- จำนวนที่นั่งอ่านมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้มาใช้บริการ (ที่นั่งอ่านในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประมาณ 200 ที่นั่ง)
- น้ำไม่ไหล ไฟดับ

พฤติกรรมผู้ใช้

- จองที่นั่งอ่าน
- ส่งเสียงดัง และใช้โทรศัพท์มือถือซึ่งรบกวนผู้ให้บริการคนอื่น
- นำขนม/อาหารเข้ามารับประทาน
- นำเก้าอี้มาต่อเพื่อนอนหลับ
- ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม

เรื่องที่ต้องคอยดูแลและแก้ไข

- ดูแลเรื่องที่นั่งอ่านสำหรับผู้ใช้บริการ
- ตักเตือนเรื่องการใช้โทรศัพท์มือถือ การส่งเสียงดัง การนำขนม/อาหารเข้ามารับประทาน รวมถึงการต่อเก้าอี้เพื่อนอนหลับ
- ดูแลการใช้บริการอินเทอร์เน็ต
- ดูแลและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น เช่น ไฟดับ น้ำในห้องน้ำไม่ไหล หรือไหลไม่หยุด เป็นต้น

ผลจากการเปิดบริการ

หลังจากที่หอสมุดได้เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมงไปแล้ว 2 ครั้ง รวม 55 วันทำการ (จันทร์-ศุกร์) ทำการสรุปผลพบว่า มีผู้ใช้บริการในช่วงเวลา 22.00 น.-24.00 น. เฉลี่ยประมาณ 100 คน โดยที่ในช่วงเวลา 24.00-02.00 น. มีผู้ใช้โดยเฉลี่ยประมาณ 70 คน ในช่วงเวลา 02.00-04.00 น. มีผู้ใช้โดยเฉลี่ยประมาณ 40 คน ในช่วงเวลา 04.00-06.00 น. มีผู้ใช้โดยเฉลี่ยประมาณ 20 คน และในช่วงเวลา 06.00-08.30 น. มีผู้ใช้โดยเฉลี่ยประมาณ 7 คน

จากการแจกแบบสอบถามเรื่องการให้บริการ ณ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Access Center) ในเรื่องการเปิดบริการ 24 ชั่วโมง นักศึกษามีข้อคิดเห็นต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

- นักศึกษาอยากให้หอสมุดเปิดบริการ 24 ชั่วโมงทั้งอาคารหอสมุด และอาคาร ม.ล.ปิ่นมาลากุล เนื่องจากถ้าเปิดให้บริการเฉพาะที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีพื้นที่คับแคบ ที่อ่านหนังสือน้อย

- ควรเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมงที่อาคารหอสมุดชั้น 1-3 หรือ 1-4 ก็ได้ เพราะจะได้มีการหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากชั้นได้อีก แต่ควรเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง เฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เช่น ก่อนสอบกลาง และปลายภาค 1 เดือน เป็นต้น

- สถานที่เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ควรเปลี่ยนเป็นอาคารหอสมุดชั้น 1-3 ซึ่งเป็นสถานที่ให้นักศึกษาได้ค้นคว้าและอ่านหนังสือไปด้วยในตัว

- การเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ช่วงก่อนสอบของหอสมุดเป็นการดี ปลอดภัย มีที่อ่านหนังสือ ค้นคว้าได้อย่างอิสระ ทำให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ 24 ชั่วโมง ดึกว่าไปนั่งตามศาลาหรือตามมุมตึกในช่วงกลางคืน เพราะมันอันตราย

- การเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ควรมีเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดดูแลอย่างใกล้ชิดเหมือนช่วงเวลาปกติ เพราะจากที่เคยไปใช้บริการช่วงที่เปิด 24 ชั่วโมง พบว่ามีนักศึกษาบางกลุ่มประพฤติตัวไม่เหมาะสม เช่น คุยกันเสียงดังไม่เกรงใจคนรอบข้าง หรือการใช้โทรศัพท์มือถือ

ยังคงเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมงต่อไปหรือไม่

ภายหลังการประเมินผลการให้บริการ การปฏิบัติงานในช่วงระหว่างเวลา 22.00 น.-08.30 น. จากผู้ให้บริการ รวมถึงการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ใช้บริการ ในฐานะผู้ให้บริการ (ส่วนใหญ่) มีความเห็นว่าหอสมุดควรจะเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมงต่อไป เพื่อให้ศึกษามีสถานที่สำหรับอ่าน หรือศึกษาค้นคว้าในช่วงก่อนการสอบปลายภาคจนถึงสอบเสร็จ

ดังนั้นในครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นปีการศึกษา 2546 นี้ หอสมุดจะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 1 กันยายน-3 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ อาคารหอสมุด ชั้น 1-3 เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีหนังสือสำหรับให้ศึกษาค้นคว้า และมีที่นั่งอ่านจำนวนมากว่าการเปิดให้บริการที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และในการให้บริการหัวหน้าเวรจะเป็นบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป และนักวิชาการฯ โดยในครั้งนี้จะเพิ่มเจ้าหน้าที่อีก 1 คน รวมจะมีผู้ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 3 คน

ภาระงานของหัวหน้าเวรยังคงคล้ายคลึงกับการให้บริการที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือทำหน้าที่ในการตอบคำถาม ช่วยเหลือผู้ให้บริการในเรื่องต่างๆ รวมทั้งดูแลการให้บริการในจุดต่างๆ เช่น บริการอินเทอร์เน็ต การฉายภาพยนตร์เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ผ่อนคลาย (movie@morning) และดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ เช่น การเปิด-ปิดเครื่องปรับอากาศ ไฟฟ้า ดูแลเรื่องที่นั่งอ่านสำหรับผู้ให้บริการ เป็นต้น ส่วนเจ้าหน้าที่อีก 2 คนทำหน้าที่ในการตรวจทางเข้าออก รับผิดชอบของ และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเวร

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก

กันยา อ้อประเสริฐ *

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกเป็นแหล่งสารสนเทศที่ให้บริการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่น มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคตะวันตก ได้แก่ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ซึ่งเป็นการแบ่งตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกันในด้านเศรษฐกิจ ระดับรายได้ ประชากร การใช้ที่ดิน และปัญหาสังคม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก เดิมมีชื่อว่า “ศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก” มีที่มาจากภารกิจภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ริเริ่มรวบรวมสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์ในพื้นที่ 8 จังหวัดของภาคตะวันตกในปีพ.ศ.2526 เพื่อใช้ประกอบการสอนนักศึกษาวิชาเอกสังคมศาสตร์การพัฒนา ในการดำเนินงานระยะแรกระหว่างปี พ.ศ. 2527–2529 ภาควิชาสังคมศาสตร์ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณจากมูลนิธิเอเชียในการจัดตั้ง “โครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก” ขึ้นโดยมีที่ทำการอยู่ที่อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคตะวันตกไว้อย่างเป็นระบบในที่เดียวกัน
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาจังหวัดและภูมิภาคโดยส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับภูมิภาค
4. เพื่อเสริมสร้าง และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภูมิภาค

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำหรับทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตกนั้น ในระยะแรกได้กำหนดให้มี บรรณานุกรมผลงานในรูปแบบต่างๆ สถิติประจำปี จำแนกตามดัชนีทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทำเนียบสถานที่ นักวิชาการ และสถาบันอุดมศึกษา ชีวประวัติบุคคล ในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วรรณนิเวศและหนังสือพิมพ์ แผนที่แสดงภาพภูมิศาสตร์ และเส้นทางคมนาคมในภูมิภาค ตลอดจนข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2529 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีมติเห็นชอบให้ออกรายงาน ศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตกไปสังกัดในฝ่ายข้อมูลวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญของการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเพื่อการศึกษาค้นคว้า และการวิจัยเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคตะวันตก ที่สามารถเป็นฐานข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำเอาไปใช้ในการกำหนด แนวทางการวางแผนพัฒนาได้ในระยะยาว ทั้งนี้โดยมีแผนก ห้องสมุดและห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์เป็นผู้ประสานงานด้านเทคนิคและบริการ ศูนย์คอมพิวเตอร์ ประสานงานด้านระบบการจัดเก็บด้วยเครื่องสมองกล และภาควิชา สังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ประสานงานด้านวิชาการ

โครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก ได้จัดให้มีการประชุมเชิงวิชาการเรื่อง “โครงการจัดตั้งเครือข่ายข้อมูล และสารสนเทศภูมิภาคตะวันตก” ขึ้นในวันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2529 เพื่อเตรียมการในระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านข้อมูลและสารสนเทศในภูมิภาคตะวันตก ในอันที่จะแสวงหาแนวทางและความเป็นไปได้ในการร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศขึ้นในภูมิภาคนี้ ซึ่งกลุ่มเครือข่ายเป้าหมายประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันตก และหน่วยราชการที่สำคัญบางแห่ง และต่อมาในปี พ.ศ.2530 มหาวิทยาลัยศิลปากรได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ข้อมูล ภูมิภาคตะวันตกขึ้นโดยมีผู้อำนวยการโครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตกเป็นประธานกรรมการ และคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโครงการศูนย์คอมพิวเตอร์ หัวหน้าแผนกห้องสมุดและห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ (ชื่อในขณะนั้น) ผู้แทนภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ รวมทั้งผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันตก เป็นกรรมการ โดยมีนักวิจัย และนักวิชาการศึกษาประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นกรรมการและเลขานุการ หลังจากนั้น ก็ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามโครงการเครือข่ายข้อมูลภาคตะวันตกสืบต่อเนื่องกันมา

ในปี พ.ศ. 2538 หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งรับผิดชอบงานด้านเทคนิค และการให้บริการของศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก

ได้ตระหนักถึงปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ การขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง การขาดแผนปฏิบัติงานและโครงการดำเนินงานที่จะให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านการศึกษาของหอสมุดฯ ตลอดจนโครงการความร่วมมือต่างๆ ซึ่งทำให้งานบริการด้านข้อมูลภาคตะวันตกขาดความต่อเนื่อง และการดำเนินงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร หอสมุดฯ จึงได้มีนโยบายที่จะพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยมากขึ้น โดยมีหลักในการดำเนินงาน คือ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันตกให้สมบูรณ์เท่าที่จะทำได้ โดยมุ่งเน้นการจัดหาเอกสาร จัดระบบข้อมูลให้สอดคล้องกับระบบของหอสมุดฯ รวมทั้งจัดระบบการให้บริการแก่ผู้ใช้ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด

นอกจากนี้ หอสมุดฯ ยังได้แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก ซึ่งประกอบด้วย ที่ปรึกษา และคณะทำงาน ดังต่อไปนี้

1. ที่ปรึกษา ได้แก่
 - 1.1 ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
 - 1.2 หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
 - 1.3 หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากร
 - 1.4 หัวหน้าฝ่ายบริการ
 - 1.5 หัวหน้าฝ่ายสารสนเทศศึกษา
2. คณะทำงาน มีวาระ 2 ปี ประกอบด้วยบุคลากรจากหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ดังนี้
 - 2.1 ฝ่ายบริการ จำนวน 3 คน
 - 2.2 ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด จำนวน 2 คน
 - 2.3 ฝ่ายสารสนเทศศึกษา จำนวน 1 คน

คณะทำงานโครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตกนี้มีหน้าที่ศึกษาหลักสูตร ทรัพยากรสารสนเทศ และดูแลแนวโน้มการขยายตัวของมหาวิทยาลัยต่อภูมิภาคตะวันตก เพื่อพิจารณาถึงวิธีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ กำหนดบัตรหลักฐานและหัวเรื่อง ศึกษาผู้ใช้และจัดให้มีการบริการข้อมูลภาคตะวันตกอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลภาคตะวันตกให้กว้างขวาง

ในปี พ.ศ. 2540 คณะกรรมการฯ ครบวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งคณะทำงานต่อ นอกจากนี้ หอสมุดฯ ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารชุดใหม่ โดยมีอาจารย์พุม วิระประเสริฐ เป็นผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง และนางกาญจนา สุคนธมณี เป็นหัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ผู้บริหารชุดใหม่มีเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนงานศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก แต่ศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตกยังขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบงานโดยตรง

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2541 จึงได้จัดให้มีบรรณารักษ์ 1 คนประจำที่ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก คือ นางสาวกันยา อื้อประเสริฐ และต่อมา ได้ให้เจ้าหน้าที่เต็มเวลาอีก 1 คน โดยได้รับการแบ่งเบาภาระการทำงานจากบรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรฯ ในเรื่องการจัดซื้อหนังสือ และการวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ รวมทั้งการดำเนินการทางเทคนิคก่อนให้บริการ นอกจากนี้ บรรณารักษ์งานบริการสารนิเทศของหอสมุดฯ ก็ได้ช่วยคัดเลือกข่าวภาคตะวันตกจากหนังสือพิมพ์รายวันเพื่อทำกฤตภาคอีกด้วย

ปัจจุบัน ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกทำหน้าที่เก็บรวบรวมสารนิเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันตกทุกประเภท และทุกรูปแบบไว้อย่างเป็นระบบในที่เดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้บริการเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนพยายามอนุรักษ์เอกสารท้องถิ่นไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อไป

ทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกประกอบด้วย

1. **หนังสือ** เป็นหนังสือทั่วไปที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันตกโดยส่วนรวมทุกด้าน หรือเกี่ยวกับ 8 จังหวัดในภาคตะวันตก จังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง หรือ บางจังหวัด ได้แก่ หนังสือที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประวัติบุคคล ประวัติสถานที่ โครงการ แผนงาน รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สถิติรายปี และรายงานประจำปี เป็นต้น ซึ่งสามารถค้นหาได้จากฐานข้อมูลหนังสือของหอสมุดฯ และฐานข้อมูลภาคตะวันตก

2. **กฤตภาค** เป็นข่าวที่ตัดจากหนังสือพิมพ์รายวันและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันตกทุกด้าน หนังสือพิมพ์ทุกประเภทเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่ามากที่สุดแห่งหนึ่ง เป็นเอกสารขั้นต้นของประวัติศาสตร์ร่วมสมัย โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งรายงานข่าวทุกด้านเกี่ยวกับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลภายในชุมชนที่อาจจะมีผลในด้านพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ในท้องถิ่น และหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางก็มักจะมียุทธศาสตร์เรื่องเด่น ๆ เกี่ยวกับจังหวัดต่าง ๆ กฤตภาคเหล่านี้มีทั้งส่วนที่เป็นชีวประวัติบุคคล และกฤตภาคทั่วไป ที่เกี่ยวกับภาคตะวันตก สำหรับการจับแก่นั้นเรียงตามหัวเรื่องและในอนาคตจะลงในฐานข้อมูลภาคตะวันตกต่อไป นอกจากนี้ศูนย์ข้อมูลฯ ยังได้เก็บรวบรวมข่าวและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องรวมไว้เป็นเล่มเพื่อให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ

3. **จุลสาร** เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่มีจำนวนหน้าจำกัด มีขนาดเล็กกว่าหนังสือทั่วไป นอกจากนี้ก็ยังมีแผ่นพับ โบปลิวิ แผ่นโฆษณา ปฏิทินท้องถิ่น และบทความบางตอนที่ถ่ายสำเนาจากหนังสือ หรือ วารสาร จัดเก็บตามหัวเรื่องเช่นเดียวกับกฤตภาค

4. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จัดพิมพ์ในภาคตะวันตก และมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันตก กำหนดออกเป็นรายปักษ์ หรือ ราย 15 วัน ให้บริการฉบับปัจจุบัน ฉบับล่วงเวลา และฉบับเย็บเล่ม

5. สื่อทัศนวัสดุ ได้แก่รูปภาพ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ สไลด์ CD-ROM และแผ่นที่ท้องถิ่น ปัจจุบันฝ่ายสารสนเทศศึกษาของหอสมุดฯเป็นผู้ดำเนินการทางเทคนิคและให้บริการ ยกเว้น รูปภาพ และแผ่นที่ท้องถิ่น ซึ่งศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกเป็นผู้จัดเก็บและให้บริการเอง

ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกได้พยายามแสวงหาสารสนเทศทุกประเภท และทุกเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 8 จังหวัดในภาคตะวันตก โดยการจัดซื้อและขอบริจาคจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่น และอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกวัฒนธรรมแก่คนรุ่นหลัง

เอกสารในศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตกได้มีการจัดระเบียบที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีบรรณารักษ์ประจำสำหรับให้บริการตอบคำถาม ช่วยค้นคว้า และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาใช้บริการตลอดเวลา นอกจากนี้ ผู้ใช้ยังสามารถค้นหาเอกสารที่ต้องการจากฐานข้อมูลภาคตะวันตก และฐานข้อมูล หนังสือของหอสมุดฯผ่านทาง website ของหอสมุดฯที่ [http:// www.snamcn.lib.su.ac.th](http://www.snamcn.lib.su.ac.th)

สำหรับผู้ที่ต้องการใช้สารสนเทศจากศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก สามารถติดต่อขอใช้บริการได้ที่ ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณชั้น 2 อาคารห่อมหหลวงปิ่น มาลากุล หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ในเวลาราชการ ตั้งแต่เวลา 8.30 - 16.30 น. โทรศัพท์ 034-253840 -1 ต่อ 2822 สำหรับผู้ที่จะมาขอใช้บริการนอกเวลาราชการ สามารถติดต่อขอใช้บริการเอกสารได้จากหัวหน้าเวรล่วงเวลาที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชั้น 1 อาคารห่อมหหลวงปิ่น มาลากุล

บรรณานุกรม

โครงการศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร (2538) เอกสารอัดสำเนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์. ม.ป.ท. , ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

เอกสารแนะนำ “ศูนย์ข้อมูลภูมิภาคตะวันตก” และ “โครงการจัดตั้งเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศภูมิภาคตะวันตก ”. ม.ป.ท. , ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)

การยืมระหว่างวิทยาเขต

วนิดา คณีย์พันธุ์ *

การยืมระหว่างวิทยาเขต เปิดให้บริการเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2546 กล่าวได้ว่าเป็นบริการที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการที่ไม่ประสงค์ไปยืม-คืนหนังสือด้วยตนเอง ณ หอสมุดสาขาวังท่าพระและห้องสมุดวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ได้ให้บริการรับคืนหนังสือ ที่ผู้ใช้ขอยืมจากหอสมุดสาขาวังท่าพระมาเป็นระยะเวลายาวนานมาก เป็นการอำนวยความสะดวกต่อสมาชิกวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ส่วนการยืมยังคงต้องไปยืมด้วยตนเอง เนื่องจากสมัยนั้นไม่มีเครื่องมือช่วยค้นได้เช่นปัจจุบัน

ภายหลังเมื่อมีการรวบรวมฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของทั้งหอสมุดสาขาวังท่าพระและหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และปรับระบบห้องสมุดอัตโนมัติจาก INNOPAC เป็น MILLENIUM จาก OPAC ธรรมดา ที่สืบค้นได้เฉพาะภายในหอสมุดแต่ละวิทยาเขต กลายเป็น WEBOPAC ซึ่งสามารถสืบค้นและทราบรายละเอียดทรัพยากรสารสนเทศของทั้งสามวิทยาเขต จากเดิมที่ผู้ใช้ต้องเดินทางไปมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ กับหอสมุดสาขาวังท่าพระ เพื่อยืมหนังสือแต่ละเล่ม ปัจจุบันผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการยืม-คืน “การยืมระหว่างวิทยาเขต” ได้อีกทางหนึ่ง

ผู้มีสิทธิยืมระหว่างวิทยาเขต

1. อาจารย์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร
2. นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ข้าราชการ พนักงานของมหาวิทยาลัยศิลปากร

* บรรณารักษ์ ระดับ 7 หัวหน้าฝ่ายบริการ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนะนำฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ www.snamcn.lib.su.ac.th

จิติมา กถินทอง *

หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร มีฐานข้อมูลให้บริการในรูปแบบต่างๆ คือ ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลซีดี-รอม ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดสร้างขึ้นเอง ซึ่งผู้ใช้สามารถสืบค้นได้สะดวก การเข้าถึงฐานข้อมูลแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกัน ในที่นี้จะขอแนะนำฐานข้อมูลที่หอสมุดฯ จัดบริการ บนเว็บไซต์ของหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ เท่านั้น ดังนี้

1. ฐานข้อมูล WEB OPAC (ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่มีบริการในหอสมุด) ใช้ซอฟต์แวร์ระบบ Millennium ของบริษัท Innovative Interfaces Inc. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายการทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดทั้ง 3 วิทยาเขตรวมอยู่ในฐานข้อมูลเดียวกัน (หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์, หอสมุดสาขาวังท่าพระ, หอสมุดวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการสืบค้นให้ผู้ใช้บริการทราบว่าสารสนเทศที่ต้องการอยู่ ณ วิทยาเขตใด บุคลากรของมหาวิทยาลัยศิลปากรประสงค์ใช้สารสนเทศดังกล่าวสามารถติดต่อยืมระหว่างวิทยาเขตได้ที่หอสมุดนั้นๆ ที่งานบริการยืมระหว่างห้องสมุด โดยที่เมื่อเข้าเว็บไซต์ของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ คลิกเลือกที่ WEB OPAC กรณีได้รายละเอียดทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการแล้ว จะพบอักษรย่อสัญลักษณ์ของหอสมุดด้วย กล่าวคือ

SUS	หมายถึง	หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ (นครปฐม)
SUT	หมายถึง	หอสมุดสาขา วังท่าพระ (กรุงเทพฯ)
SUP	หมายถึง	หอสมุดวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี (จ.เพชรบุรี)

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานบริการสารนิเทศ ฝ่ายบริการ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. **ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ** (บรรณารักษ์งานเทคโนโลยีหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ พัฒนาขึ้นเอง)

2.1 ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทย สำหรับค้นบทความจากวารสารภาษาไทยไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 - ปัจจุบัน มีข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทยมากกว่า 2 แสนรายการ

2.2 ฐานข้อมูลภาคตะวันตก เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมวารสารในพื้นที่ 8 จังหวัดของภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

2.3 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำหรับการสืบค้นข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีตัวเล่มให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ให้รายการทางบรรณานุกรมและเลขเรียกเพื่อผู้ใช้สามารถหยิบตัวเล่มที่ชั้นได้สะดวก ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำให้สามารถค้นคืนได้ในรูปของเอกสารฉบับเต็ม

2.4 ฐานข้อมูลสำเนาหน้าสารบัญวารสารฉบับปัจจุบัน (Current Contents) เป็นฐานข้อมูลหน้าสารบัญวารสารภาษาต่างประเทศฉบับปัจจุบันที่หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ บอกรับ

3. ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ดังต่อไปนี้ อาจารย์และนักศึกษามารถสืบค้นได้ทางอินเทอร์เน็ต (ใช้ผ่าน IP ของมหาวิทยาลัยศิลปากร)

3.1 ฐานข้อมูล JSTOR (Arts & Sciences Collection, Business Collection, Ecology & Botany Collection) เป็นฐานข้อมูลวารสารฉบับเต็ม (Full Text) ที่เป็นฉบับล่วงเวลา ครอบคลุมวารสารประมาณ 140 ชื่อ ในสาขาวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ สถิติ นิเวศวิทยา พฤกษศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ภาษาและวรรณคดี เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา การศึกษา การบริหาร ธุรกิจ

3.2 ฐานข้อมูลของ Wilson เป็นฐานข้อมูลสาระสังเขปและวารสารฉบับเต็มทางการศึกษาและมนุษยศาสตร์ 2 ฐาน คือ Wilson Education Abstracts Full Text และ Humanities Abstract Full Text ในปีงบประมาณ 2543-2545 บอกรับในรูปแบบซีดีรอม ให้บริการที่หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ ในปีงบประมาณ 2546 โดยสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ปรับเปลี่ยนการบอกรับให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ทั้ง 3 วิทยาเขตใช้ร่วมกัน ทั้งนี้บอกรับฐานข้อมูลด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นด้วย ฐานข้อมูลดังกล่าวคือ

Art Abstracts Full Text

Applied Science & Technology Abstracts Full Text

Wilson Business Abstracts Full Text

General Science Abstracts Full Text

Library Literature & Information Science Abstracts Full Text

Omnifile Full Text

Readers Guide Full Text

Social Science Abstracts Full Text

CABI

AMICO

3.3 ฐานข้อมูล AMICO เป็นฐานข้อมูลด้านศิลปะ เป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่รวมภาพและสื่อผสมของงาน ศิลปะทั่วโลก ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน ของ AMICO Library

ebrary

3.4 ฐานข้อมูล ebrary เป็นฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สาขาต่าง ๆ

4. ฐานข้อมูล ThaiLIS (Thai Library Integrated System)

เป็นฐานข้อมูล Reference Database ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แห่งชาติ (สกอ.) และโครงการ Thai Library Integrated System เข้าเพื่อให้นักศึกษาของ รัฐใช้ร่วมกัน ซึ่งมหาวิทยาลัยศิลปากรภายใต้โครงการดังกล่าวก็ได้เปิดให้บริการแก่ คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจด้วย ดังนี้

ERIC

4.1 ERIC (Educational Resources Information Center)

เป็นฐานข้อมูลทางการศึกษา ซึ่งรวบรวมข้อมูลทรัพยากรนี้ประกอบด้วยรายงานการวิจัย คู่มือหลักสูตรและการสอน เอกสารการประชุมสัมมนา หนังสือเล่ม และวารสารภาษาต่างประเทศมากกว่า 775 ชื่อ ให้ข้อมูลบรรณานุกรม สารระดังเขปของสิ่งพิมพ์และบทความจากวารสาร จำนวนมากกว่า 975,000 รายการ มีข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 - ปัจจุบัน

ABI/Inform

4.2 ABI/Inform Full Text

เป็นฐานข้อมูลวารสารภาษาต่างประเทศทางด้านบริหารธุรกิจ การบัญชี การธนาคาร เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การจัดการ การตลาด ธุรกิจบ้านและที่ดิน และโทรคมนาคม ให้ข้อมูลบรรณานุกรม สารระสังเขป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 - ปัจจุบัน มีเอกสารฉบับเต็มกว่า 500 ชื่อ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 เป็นต้นมา

DAO

4.3 Dissertation Abstracts Online

เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมบทความวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ทั้งสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวนประมาณ 1.4 ล้านระเบียน ครอบคลุมหัวเรื่องมากกว่า 3,000 สาขา ให้ข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1861 - ปัจจุบัน

4.4 NLM

เป็นฐานข้อมูลดรชนิพร้อมสารระสังเขป ของ U.S. National Library of Medicine (NLM) ที่ครอบคลุมข้อมูลทางการแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชศาสตร์ และสาธารณสุข มากกว่า 11 ล้านระเบียน

SERFILE

4.5 SERFILE

เป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์/วิทยาศาสตร์สุขภาพมากกว่า 80,000 ระเบียน จากรายการวารสารที่รวบรวมโดย National library of Medicine และนอกเหนือจากใน NLM ฐานข้อมูล SERFILE เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมเฉพาะรายชื่อวารสาร ไม่มีบทความให้บริการ

AIDSLINE เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมและสารระสังเขปข้อมูลเกี่ยวกับ โรคเอดส์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 - ปัจจุบัน

TOXLINE เป็นฐานข้อมูลด้านพิษวิทยา / ชีวเคมี

ProQUEST Medical Library เป็นฐานข้อมูลทางการพยาบาลและสุขภาพ ให้ข้อมูลบรรณานุกรม และสารระสังเขป และเอกสารฉบับเต็ม มีข้อมูลก่อนปี ค.ศ. 1985 - ปัจจุบัน

4.6 Science Direct SCIENCE @ DIRECT

เป็นฐานข้อมูลวารสารสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีข้อมูลตั้งแต่ปีค.ศ. 1995-ปัจจุบัน ให้ข้อมูลบรรณานุกรม สืบค้นสารระสังเขปของบทความวารสารได้ประมาณ 5,500 ชื่อและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเต็ม (full text search) 1,500 ชื่อ

4.7 ACM (Association for Computing Machinery) เป็นฐานข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ จากบทความวารสาร เอกสารการประชุมสัมมนา และสิ่งพิมพ์ต่างๆ สาขาคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาที่เกี่ยวข้อง

4.8 MITCogNET เป็นฐานข้อมูลของสาขาวิชา Cognitive and Brain Sciences ของ Massachusetts Institute of Technology (MIT) ซึ่งมีข้อมูลฉบับเต็มของหนังสือชุด The MIT Encyclopedia of Cognitive Science, The New Cognitive Neurosciences, Handbook of Developmental Neuroscience และ Handbook of Brain and Neural Networks เอกสารฉบับเต็มของวารสารรวม 8 ชื่อ และของหนังสือตำรามากกว่า 500 ชื่อ และข้อมูลอื่น ๆ ของสาขาวิชา

5. ฐานข้อมูลออนไลน์อื่นๆ

5.1 Journal Link เป็นฐานข้อมูลที่แหล่งวารสารในประเทศไทย อันเกิดจากความร่วมมือ ระหว่างห้องสมุดต่างๆ ทั่วประเทศไทยทั้งสิ้น 171 แห่ง ผู้ใช้สามารถเข้าถึงแหล่งจัดเก็บวารสารทั้งวารสารภาษาไทยและวารสารภาษาต่างประเทศอย่างสะดวก ทันสมัย และรวดเร็ว

5.2 Ingenta เป็นฐานข้อมูลบทความวารสารภาษาต่างประเทศ ครอบคลุมบทความวารสารทุกสาขาวิชามากกว่า 18,000 ชื่อ ซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 - ปัจจุบัน โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความ อัตราค่าบริการสั่งซื้อและบางบทความจะให้สาระสังเขปด้วย

OJPS

5.3 OJPS (Online Journal Publishing Service) เป็นฐานข้อมูล e-journal ของบริษัท AIP และ ASP ทางด้าน ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์ อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ โดยให้ข้อมูลทางบรรณานุกรม / สาระสังเขป / เอกสารฉบับเต็ม (Full Text)

5.4 Elsevier Science เป็นบริการฐานข้อมูลบทความจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ สาขาวิทยาศาสตร์ ให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมและสาระสังเขปของบทความ บางบทความให้เอกสารฉบับเต็ม (Full Text)

AGRICOLA

5.5 AGRICOLA (AGRICultural OnLine Access) เป็นฐานข้อมูลวารสาร หนังสือ รายงานการประชุม งานวิจัย สิทธิบัตร และมาตรฐาน ภาษาต่างประเทศทางด้านการเกษตร สัตวศาสตร์ ประมง ป่าไม้ ฯลฯ ครอบคลุมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970- ปัจจุบัน โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมและสาระสังเขปของหนังสือ วารสาร ไลตัทคนวัสดุและบทความวารสาร

FreeMedicalJournals

5.6 Free Medical Journal เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการแพทย์ ในลักษณะที่เป็นเอกสารฉบับเต็ม (Full Text)

Springer

5.7 Springer เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมเนื้อหาหลายสาขาวิชา ได้แก่ Life Sciences, Medicine, Engineering, Economics, Law, Computer Science, Mathematics, Chemical Sciences, Environment Sciences, Geosciences, Physics and Astronomy โดยให้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นสาระสังเขป (Abstract) และเอกสารฉบับเต็ม (Fulltext) โดยคลิกที่ Online Libraries

Issues in Science & Technology Librarianship

5.8 ISTL (Issues in Science & Technology Librarianship) เป็นบทความวารสารภาษาต่างประเทศทางบรรณารักษศาสตร์ด้านเทคโนโลยี ในลักษณะที่เป็นสาระสังเขป (Abstract) และเอกสารฉบับเต็ม (Fulltext)

5.9 PubMed Central เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมบทความวารสารทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นสาระสังเขป (Abstract) และเอกสารฉบับเต็ม (Fulltext)

6. ฐานข้อมูลซีดี-รอม ฐานข้อมูลซีดี-รอม ซึ่งหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เป็นผู้บอกรับ คือ

6.1 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทย ให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมพร้อมสาระสังเขป จัดทำโดยศูนย์บริการสารสนเทศทางเทคโนโลยี (TIAC)

6.2 ERIC (Educational Resources Information Center) เป็นฐานข้อมูลทางการศึกษา ซึ่งรวบรวมข้อมูลดรรชนีประกอบด้วยรายงานการวิจัย คู่มือหลักสูตรและการสอน เอกสารการประชุมสัมมนา หนังสือเล่ม และวารสารภาษาต่างประเทศมากกว่า 775 ชื่อ ให้ข้อมูลบรรณานุกรม สารสังเขปของสิ่งพิมพ์และบทความจากวารสาร จำนวนมากกว่า 975,000 รายการ มีข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 (ปัจจุบันสามารถเข้าถึงแบบออนไลน์)

6.3 DAO (Dissertation Abstract Ondisc) เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมบทความวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ทั้งสาขาวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวนประมาณ 1.4 ล้านระเบียน ครอบคลุมหัวเรื่องมากกว่า 3,000 สาขา ให้ข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1861 (ปัจจุบันสามารถเข้าถึงแบบออนไลน์)

6.4 Education Abstracts Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสารสาขาการศึกษา (ปัจจุบันสามารถเข้าถึงแบบออนไลน์)

6.5 Humanities Abstracts Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสารสาขามนุษยศาสตร์ (ปัจจุบันสามารถเข้าถึงแบบออนไลน์) หอสมุดฯ ได้จัดเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 เครื่อง ให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเพื่อการค้นคว้าและวิจัยโดยที่ห้องอ่านชั้น 2 งานบริการสารนิเทศ อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ จำนวน 2 เครื่อง และที่ชั้น 1 ห้องศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง อาคาร ม.ล.ปิ่น มาลากุล จำนวน 1 เครื่อง ผู้สนใจสามารถใช้บริการได้ทุกวัน เวลาที่หอสมุดฯ เปิดบริการ ติดต่อขอใช้บริการด้วยตนเอง หรือทางโทรศัพท์ที่งานบริการสารนิเทศ โทร. (034) 253-910-17 ต่อ 2212

นอกจากนี้ยังมีฐานข้อมูลอื่นๆที่น่าสนใจอีก คือ

1. ฐานข้อมูลห้องสมุดเสียง เป็นฐานข้อมูลเสียง ที่มีความสำคัญและหายากซึ่งเก็บรวบรวมไว้ในห้องสมุดเสียง (จัดตั้งขึ้นโดย ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล) ระหว่าง พ.ศ.2513-2524

2. ฐานข้อมูลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถสืบค้นเกี่ยวกับมติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยและที่ประชุมคณบดีได้

คอลเล็กชันพิเศษของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ผาณิต โพรธิตารา *

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ จัดให้บริการชั้นหนังสือคอลเล็กชันพิเศษแยกจากชั้นหนังสือทั่วไป โดยให้บริการใน 2 ลักษณะ คือ

ระบบชั้นปิด ได้แก่ 1) วรรณกรรม และ 2) หนังสือหายาก

ระบบชั้นเปิด ได้แก่ 1) หนังสือศูนย์ข้อมูลวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา และ 2) หนังสือศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ

ผู้ใช้สามารถสืบค้นรายการทางบรรณานุกรมของหนังสือดังกล่าว ได้จากหน้าจอบัตรรายการออนไลน์สาธารณะ (WebOPAC)

วรรณกรรม เป็นคอลเล็กชันที่หอสมุดฯ ใช้จัดหนังสือที่ได้รับรางวัลต่างๆ เช่น

หนังสือที่ได้รับรางวัลดีเด่นประจำปีพุทธศักราช 2515- ปัจจุบัน จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ โดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (The S.E.A. Write Award) หรือ รางวัลซีไรต์ ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

หนังสือหายาก คอลเล็กชันหนังสือหายากของหอสมุดฯ เป็นคอลเล็กชันที่จัดสำหรับหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และหนังสือที่หน่วยงานต่างๆ จัดพิมพ์ในวาระพิเศษ หนังสือหายากที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ เช่น หนังสือในพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ หนังสือทางด้านศิลปะ ภาษาและกวีนิพนธ์ หนังสือเล่มขนาดใหญ่ อาทิ ตำรายา ตำราโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ สมุดไทยตำนาน กระทบพยุหยาตราสถลมาคร สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จำลองจากต้นฉบับหนังสือสมุดไทยของหอสมุดแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีหนังสือโบราณ เช่น สมุดไทยเรื่องโคบุตร และสมุทรโฆษ เป็นต้น

* บรรณารักษ์ระดับ 6 งานบริการสารนิเทศ ฝ่ายบริการ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือศูนย์ข้อมูลวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา (Books of Franco-Thai Study Research Center)

เป็นคอลเลกชันพิเศษที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างศูนย์ข้อมูลวิจัยฝรั่งเศส-ไทยศึกษา ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ โดยที่ภาควิชาจะรวบรวมข้อมูล เอกสาร ตำรา งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ทางด้านฝรั่งเศส-ไทยศึกษา ทั้งที่เป็นเอกสารต้นฉบับที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารปัจจุบันที่เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการฝรั่งเศส-ไทยศึกษา ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการค้นคว้าแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการให้นักวิจัยและผู้สนใจศึกษาค้นคว้าทางด้านฝรั่งเศส-ไทยศึกษา และกลุ่มประเทศผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศส แล้วส่งตัวเล่มหนังสือมาให้หอสมุดฯ พร้อมทั้งสรุปเนื้อหาโดยย่อ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ

ข้อมูล เอกสาร ตำรา งานวิจัย สิ่งพิมพ์ทางด้านวิชาการ ที่จัดเก็บที่ศูนย์ข้อมูลฯ มีครอบคลุมในเรื่องความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมฝรั่งเศสกับประเทศไทย ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ กฎหมายและการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาภาษาฝรั่งเศสให้ครอบคลุมให้ด้านต่าง ๆ หอสมุดฯ ให้บริการแบบชั้นเปิด ที่ห้องอ่านชั้น 4 อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

หนังสือศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ เจตนา นาควัชระ เป็นผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณคดีอย่างยิ่ง สามารถจำแนกได้ออกเป็น 6 แนวใหญ่ ๆ คือ วรรณคดีเปรียบเทียบ วรรณคดีวิจารณ์และทฤษฎีวรรณคดี วรรณคดีเยอรมัน วรรณกรรมไทย วัฒนธรรมและการศึกษา และการวิจารณ์ โดยมีผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่อยู่หลายประเทศทั้งไทย เอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา มีทั้งภาษาไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน

นอกจากนี้ท่านยังได้รับเกียรติให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากมาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น และท่านยังเป็นนักวิจัยดีเด่นชาวต่างประเทศ ในระดับนานาชาติ สาขามนุษยศาสตร์ จากมูลนิธิ Alexander Von Humboldt Foundation ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และเมธีนักวิจัยอาวุโส ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี พ.ศ. 2538 อีกด้วย

ด้วยความรอบรู้ของท่านในฐานะที่เป็นนักวิชาการผู้สันทัดวัฒนธรรมตะวันตก เท่า ๆ กับความรอบรู้ทางศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นผู้สมบูรณ์ทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการรวบรวมผลงาน หนังสือ วารสาร และเอกสารทางวิชาการของท่านนั้นจะยังประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

หนังสือที่ได้รับบริจาคทั้งหมดจากเป็นสมบัติส่วนตัวของท่าน ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาเยอรมันและภาษาฝรั่งเศส เนื้อหาของหนังสือมีทุกสาขาวิชาแต่ที่โดดเด่นได้แก่ทางด้านภาษาและวรรณคดีตะวันตก ปัจจุบันมีหนังสือที่นำออกบริการแล้วประมาณ 700 รายการ และอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนหนึ่ง

หอสมุดฯ ให้บริการแบบชั้นเปิดที่ห้องศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ ที่ชั้น 2 อาคารหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

สรุป

คอลเลคชันพิเศษทั้ง 4 เป็นลักษณะพิเศษของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ที่ทุกท่านสามารถหาอ่านได้ทุกครั้งเมื่อมาเยือน .

งานเทคนิค

ค่อยๆ หา ค่อยๆ เก็บ จากวันก่อน สู่วันนี้ เพื่อวันหน้า

สมปอง มีสติตะ *

กาญจนา กรรเจียกพงษ์ **

ธนิกุล ไวยเนตร ***

สุนีย์ ตรียินดี ****

วันก่อน

ทรัพยากรห้องสมุด (Library resources) เป็นคำในหลายๆ คำ ที่คนนอกวงการมักจะงุนงงเป็นพิเศษ เพื่อนๆ ที่อยู่ในงานธุรการจะใช้คำว่าวัสดุเพื่อการศึกษา เช่นบอกว่าปีนี้จัดหาได้งบประมาณกี่ล้านบาท หรือจะซื้อวัสดุการศึกษาในแต่ละปีเป็นเงินเท่าไร ส่วนเพื่อนๆ ทั่วๆ ไป บอกว่าจะคิดถึงแต่หนังสืออย่างเดียว

ทรัพยากรห้องสมุด แบ่งออกเป็น ทรัพยากรตีพิมพ์ ได้แก่หนังสือ วารสาร หรือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร หรืออนุสาร กฤตภาค สิ่งพิมพ์รัฐบาล ฯลฯ และทรัพยากรไม่ตีพิมพ์ ซึ่งได้แก่รูปถ่าย วัสดุฉายเส้น หรือวัสดุกราฟิก ผืนผ้าและลูกโลก ของจริง และของตัวอย่าง หุ่นจำลอง นอกจากนี้ยังมีวัสดุที่ไม่ตีพิมพ์ที่ต้องอาศัยเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ได้แก่ สไลด์ (Slides) फिल्मสตริป (Filmstrips) ภาพโปร่งใส (Transparency) ภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ (Vedotape) แผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียง วัสดุย่อส่วน (Microforms) ไมโครฟิล์ม (Micorofilm) ไมโครฟิช (Microfiche) และ ซีดีรอม เป็นต้น และยังมีสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เช่น ฐานข้อมูล ทั้งที่เป็นซีดีรอม (CD-Rom) และฐานข้อมูลออนไลน์

ส่วนการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด หมายถึง วิธีการเพิ่มเติมทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่างๆ ที่ได้เลือกสรรแล้วเข้ามาไว้ในห้องสมุดด้วยวิธีการต่างๆ เช่น โดยการจัดซื้อ การขอ หรือได้รับบริจาค การแลกเปลี่ยน การบอกรับ หรือแม้แต่การผลิตขึ้นเอง

* บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

** บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 6 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

**** พนักงานห้องสมุด ระดับ 5 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

ต่อมาคำว่าสารสนเทศ ที่หมายถึงสื่อความรู้ทั้งหมดเข้ามาแทนที่ เราก็เลยเรียกทรัพยากรห้องสมุด เป็นทรัพยากรสารสนเทศ

ปรัชญาของสำนักหอสมุดกลาง ที่กำหนดว่า “มุ่งมันเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้ใช้” แต่ก่อนที่จัดหาต้องมีนโยบายการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ ที่ถือเป็นคัมภีร์ไว้อ้างอิงและเป็นทางให้เราเดิน คือ

1. สิ่งพิมพ์และทรัพยากรสารสนเทศ ที่ตรงกับหลักสูตรการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย และนโยบายของมหาวิทยาลัย
2. สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับภูมิภาคตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด คือ นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร
3. เอกสารสิ่งพิมพ์และทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยศิลปากร
4. สิ่งพิมพ์ที่สร้างสติปัญญา ความเข้าใจและวัฒนธรรมอันดีแก่นักศึกษา อาจารย์ ข้าราชการพนักงานของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ในวันก่อนพวกเราใช้ชื่อว่า งานจัดหาทรัพยากรห้องสมุด แต่จะเรียกแบบสั้นๆ ง่าย ๆ ว่า งานจัดหาฯ หน้าทีส่วนใหญ่คือจัดหาหนังสือ

ค่อยๆ หา ค่อยๆ เก็บ เมื่อวันก่อนเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2511 หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์มีหนังสือทั้งสิ้น 4,943 เล่ม เป็นภาษาไทย 3,818 เล่ม และภาษาต่างประเทศ 1,125 เล่ม

หนังสือภาษาไทยเล่มแรกที่แจ้งไว้ในสมุดทะเบียนหน้าปกเดินทองขนาดยักษ์ เมื่อจับต้องสัมผัสได้ถึงความขลัง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2511 คือเรื่องนิราศดั่งเกี้ยว นิราศพระอภัยมณี และนิราศอนุสาวรีย์สุนทรภู่ เขียนโดยหลวงนเรนทีปัญญาภิกขุและนายฉันทน์ ขำวิไล จัดพิมพ์โดย ครูสุภา ในปี พ.ศ.2504 และได้รับมอบจาก ฯพณฯ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

การจัดหาจากอดีตที่ผ่านมาเมื่อแรกเริ่ม มุ่งเน้นจัดหาหนังสือตามสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย การคัดเลือกและตัดสินใจขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้รับผิดชอบ ต่อมามุ่งเน้นจัดหาตามความต้องการของคณาจารย์แต่ละคณะวิชาเป็นหลัก และจัดหาตามที่มีผู้เสนอชื่อ

คู่มือที่ใช้สำหรับบรรณารักษ์ในวันก่อน คือ รายชื่อสิ่งพิมพ์ และวัสดุการศึกษาจากร้านจำหน่ายหนังสือทั้งในและนอกประเทศ , ใบโฆษณาหนังสือ / วารสาร, BIP (Book in Print), BBIP (British Book in Print) ,Whitaker's Book in Print, Ulrich's International Periodicals

ช่วงก่อนปี พ.ศ.2540 กระแสของการรีเอ็นจิเนียริงหน่วยงานมีมาก ทำให้หลาย ๆ ฝ่ายหันกลับมาดูโครงสร้างหน่วยงานของตนว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ส่วนใดคือส่วนงานบริการ หรือ ส่วนใดที่ไม่ใช่ และเช่นเดียวกันมหาวิทยาลัยศิลปากรได้แบ่งส่วนราชการของ สำนักหอสมุดกลาง ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยที่หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ เป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งใน 3 ส่วนของสำนักหอสมุดกลาง และแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 ฝ่าย กับ 1 งาน คือ งานธุรการ ฝ่ายบริการ ฝ่ายโสตทัศนศึกษาและฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด

ดังนั้นงานจัดหาฯ ก็เลยอยู่ในฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด โดยหัวหน้าหอสมุดได้แบ่งหน่วยงานภายในใหม่ด้วยเหตุผลเพื่อความสะดวกในการบริหารงาน และพวกเราจึงได้ชื่อกันใหม่ว่า “งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ”

จากเดิมที่ทำหน้าที่ในการจัดหาหนังสือ และงานบำรุงรักษาหนังสือหรืองานซ่อม ต่อมาในปี พ.ศ.2540 เมื่อระบบอัตโนมัติเริ่มเข้ามา การจัดหาวารสาร/หนังสือพิมพ์ซึ่งแต่เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของงานวารสาร ก็กลายมาเป็นภาระงานของงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดทุกชนิด และทุกประเภท จึงสวนทางกับจำนวนบุคลากรที่ลดลงไปตาม concept ของการนำระบบเข้ามาพัฒนางาน

ปัจจุบันงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มีบรรณารักษ์จำนวน 2 คน (ตามชื่อ-เนื่องจากบรรณารักษ์อีก 1 คน ต้องทำหน้าที่ในงานวิชาการและประชาสัมพันธ์) พนักงานห้องสมุด 1 คน และเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 1 คน ส่วนของการบำรุงรักษาหนังสือและเย็บรวมเล่มวารสาร มีลูกจ้างประจำ 1 คน และลูกจ้างชั่วคราว 2 คน

วันนี้

ณ วันนี้ จากงานจัดหาฯ กลายมาเป็น งานพัฒนาฯ ตามกระแสการเปลี่ยนแปลง จากการทำงานทุกอย่างด้วยมือ กลายเป็นใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Innopac จนมาเป็น Millenium ในปัจจุบัน มาช่วยทำงาน ซึ่งงานพัฒนาฯ รับผิดชอบ 2 ระบบงาน คือ Acquisition Module ในการจัดหาหนังสือ และ Serial Control Module เพื่อลงทะเบียนวารสาร (Check-In)

นอกจากนี้แล้วงานพัฒนาฯ ยังต้องทำหน้าที่ในการบริหารงบประมาณค่าทรัพยากรสารสนเทศ ตามที่ได้รับในแต่ละปีทั้งงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณอื่นๆ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2546 หอสมุดฯ ได้รับงบประมาณสำหรับค่าทรัพยากรสารสนเทศทั้งสิ้น 4,553,000 บาท

งบประมาณในวงเงินดังกล่าวหอสมุดฯ ได้จัดซื้อและบอกรับ หนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ และฐานข้อมูลซีดีรอม และฐานข้อมูลออนไลน์ และ e-Book

ค่อย ๆ หนา ค่อย ๆ เกือบ ในวันนี้เมื่อสิ้นเดือนกันยายน พ.ศ.2546 หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์มีหนังสือทั้งสิ้น 241,025 เล่ม หนังสือภาษาไทย จำนวน 140,923 เล่ม และหนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 100,102 เล่ม

วารสารและหนังสือพิมพ์ จำนวนทั้งหมด 2,251 ชื่อเรื่อง (วารสารภาษาไทย จำนวน 623 ชื่อวารสารภาษาต่างประเทศ จำนวน 1,544 ชื่อ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย จำนวน 62 ชื่อ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 12 ชื่อ หนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศ จำนวน 10 ชื่อ)

อีกทั้งฐานข้อมูลทั้งที่เป็นซีดีรอมและฐานข้อมูลออนไลน์ ที่นับรวมการบอกรับในนามสำนักหอสมุดกลาง จำนวนหลายฐานครอบคลุมทุกสาขาวิชา คือ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย ฐานข้อมูล CABI Abstracts, Art Abstract Fulltext, Business Abstract Fulltext, Education Fulltext, Applied Science & Technology Fulltext, Biological & Agricultural Index Plus, General Science Fulltext, Humanities Fulltext, Library Literature & Information Science Fulltext, Omnifile Fulltext, Readers Guide Fulltext, ebrary และ JSTOR

จากงานเบื้องหลัง เราค่อย ๆ พัฒนาให้ทำงานควบคู่ไปกับงานบริการ โดยอาศัยวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และงานบริหาร ตลอดจนประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดใจผู้ใช้บริการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและใช้บริการของหอสมุด อาทิเช่น การจัดงาน Book Fair อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นปีและปลายปีงบประมาณ การเชิญวิทยากรจากตัวแทนจำหน่าย/สำนักพิมพ์ มาให้ความรู้ การเชิญคณะวิชามาพบปะสนทนาถึงเรื่องการจัดซื้อหนังสือ คือความพยายามที่เรา มีให้หน่วยงาน

วันหน้า

จากหนังสือไม่กี่พันเล่มเมื่อ 35 ปีก่อน ปัจจุบันกลายเป็นหนังสือในเรือนแสน จากตัวเล่มกลายเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์วิ่งบนอินเทอร์เน็ต วารสารภาษาต่างประเทศกลายเป็นฐานข้อมูล และจากซีดีรอมกลายเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ ศัพท์แสงมากมายที่เกิดขึ้น บรรณารักษศาสตร์เป็นสหวิทยาการ ที่พร้อมรับหลักของการตลาด สารสนเทศ นิเทศศาสตร์ เข้ามาประยุกต์ใช้

ณ วันนี้และวันหน้า หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์พร้อมเปิดให้บริการเกือบทุกวัน เข้าถึง ดึก หรือถึงสว่าง และพยายามที่จะนำสารสนเทศทุกอย่างมาไว้บนอินเทอร์เน็ต ให้โอกาสกับทุกคนเข้าถึงทรัพยากรทางปัญญาไม่ว่าจะเป็นการค้นหาบรรณานุกรมหนังสือหรือค้นหารายการวารสารผ่านทาง webopac หรือพยายามที่จะสร้างฐานข้อมูลขึ้นมาใช้เองได้แก่ ฐานข้อมูลดรรชนีวารสารไทย ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในห้องสมุด หน้าสารบาญวารสารภาษาต่างประเทศ ฐานข้อมูลภาคตะวันตก และอื่น ๆ อีกมากมาย

เพียงท่าน click มาที่ <http://www.snamcn.lib.su.ac.th> โดยเริ่มที่ “ฐานข้อมูล ทรัพยากรสารสนเทศหอสมุด” ท่านก็จะได้อะไรมากกว่าที่คิด “The more you click, The more you know”

ความภาคภูมิใจของงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดคือสามารถ คัดเลือกสิ่งที่ดีงามและติดตามบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศทุกอย่างให้กับผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

35 ปีที่ส่งผ่านมาถึงปัจจุบัน ได้สร้าง สืบทอด สัมผัสประสบการณ์และความเชื่อมั่นให้กับคนทำงาน ให้พร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง

แม้โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร พวกเราเชื่อมั่นว่าเราสามารถยืนหยัดได้ในวันข้างหน้า

กว่าจะรวมกันเป็นหนึ่ง ของฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ

สุมณฑิพย์ ลิขิตเจริญ *

จันทร์เพ็ญ ก่ออมใจขาว **

จิตรา กัลยาณพงศ์ ***

ปัจจุบันการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดแต่ละวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยศิลปากรไม่ใช่เรื่องยุ่งยากอีกต่อไป ผู้ใช้บริการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ไม่จำเป็นต้องไปใช้บริการที่หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ หอสมุดสาขาวังท่าพระ หรือหอสมุดวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรีก็สามารถที่จะสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ภายในหอสมุดทั้ง 3 วิทยาเขตจากหน้าจอรายการออนไลน์สาธารณะ (WebOPAC) ที่ตั้งให้บริการที่หอสมุดแต่ละแห่ง โดยไม่ต้องเดินทางไปหอสมุดนั้น อีกทั้งยังสามารถใช้บริการยืมระหว่างวิทยาเขตได้อีกด้วย

ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง นับว่าเป็นแหล่งที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียน การสอน การศึกษา การค้นคว้า และวิจัย ของคณาจารย์ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย นักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร ตลอดจนบุคคลทั่วไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากผลของการรวมฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศระหว่างหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และหอสมุดสาขาวังท่าพระ ซึ่งก่อนที่จะก้าวมาถึง ณ จุดนี้ได้ นั้น การดำเนินงานของสำนักหอสมุดกลางในการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการปฏิบัติงานมีความเป็นมา และพัฒนาการเป็นลำดับ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมของมหาวิทยาลัยศิลปากร และผู้ให้บริการโดยทั่วไป

* บรรณารักษ์ ระดับ 7 หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

** บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 7 ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** บรรณารักษ์ ระดับ 6 ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความเป็นมาในการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการดำเนินงาน

แต่เดิมนั้นการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และหอสมุดสาขาวังท่าพระ ผู้ใช้บริการต้องสืบค้นจากตู้บัตรรายการเฉพาะของหอสมุดแต่ละแห่ง โดยสืบค้นจากบัตรรายการผู้แต่ง ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง ต่อมาเมื่อห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ภายใต้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) และห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง (THAILINET (M)) ได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ขอเงิน งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อการจัดซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการดำเนินงานของห้องสมุด ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญและได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อโครงการนี้ แต่เนื่องจากมหาวิทยาลัยศิลปากรมี หอสมุด 2 วิทยาเขต โดยหอสมุดสาขาวังท่าพระซึ่งเป็นสมาชิกในโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติมหาวิทยาลัยส่วนกลาง ส่วนหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เป็นสมาชิกในโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ทำให้หอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขตต่างได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อจัดซื้อซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ภายใต้ 2 โครงการ ดังกล่าว

การดำเนินงานพิจารณาเลือกซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่เหมาะสมนั้น ในปีพ.ศ. 2537มหาวิทยาลัยศิลปากรได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ สำหรับหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีรองศาสตราจารย์กำธร กุลชล รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา เป็นประธาน ในส่วนของสำนักหอสมุดกลางมีอาจารย์วิสูตร วรสง่าศิลป์ รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางฝ่ายเทคโนโลยี นางสาวชาวลี เชิญขวัญแก้ว บรรณารักษ์ หอสมุดสาขาวังท่าพระ และนางสุนันทิพย์ ลิขิตเจริญ บรรณารักษ์ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ เป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการฯชุดนี้มีหน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของหอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต

ก่อนที่คณะกรรมการฯ จะพิจารณาเลือกซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติ นั้น ได้มีการดำเนินการในหลายวิธีคือ

- 1) ไปศึกษาดูงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2537
- 2) ศึกษาข้อมูลของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่าง ๆ โดยการเชิญบริษัทผู้ค้าโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาสาธิตโปรแกรม
- 3) ศึกษาข้อมูลจากการสอบถามบรรณารักษ์ของหอสมุดอื่น ๆ ที่ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้ว

ซึ่งท้ายที่สุดคณะกรรมการฯได้ตัดสินใจเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC ของบริษัท Innovative Interfaces, Inc ประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลที่ว่า ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC เป็นระบบห้องสมุดอัตโนมัติแบบบูรณาการครอบคลุมการดำเนินงานต่าง ๆ ของห้องสมุด มีความสะดวกและง่ายในการสืบค้นข้อมูล เป็นโปรแกรมห้องสมุดที่เป็นที่ยอมรับและใช้ในงานในห้องสมุดหลายแห่งในต่างประเทศรวมทั้งในประเทศไทยด้วย อีกทั้งบริษัทมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีเงินทุน ในการที่จะพัฒนาโปรแกรม

เมื่อทางมหาวิทยาลัยฯอนุมัติในการเลือกระบบห้องสมุดอัตโนมัติของสำนักหอสมุดกลางแล้ว สำนักหอสมุดกลางฯ จึงได้ประสานงานกับทางบริษัทในการจัดซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยซื้อระบบแยกสำหรับหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ 1 ระบบ และหอสมุดสาขาวังท่าพระ 1 ระบบ ตามเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากทบวงมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้หอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต จึงมีฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศแยกจากกัน แต่ใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติเดียวกัน ในส่วนของการวางแผนการดำเนินการบันทึกข้อมูลบรรณารายการลงฐานข้อมูลเป็นเรื่องอิสระที่แต่ละหอสมุดจะต้องไปวางแผนดำเนินการไม่ขึ้นแก่กัน

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ได้วางแผนการดำเนินการในการบันทึกข้อมูล ซึ่งครอบคลุมการทำงานต่างๆ โดยใช้ USMARC ในการทำรายการ เริ่มตั้งแต่การเขียนหมายเลขเขตข้อมูล ตัวบ่งชี้ และเขตข้อมูลย่อยลงบรรณารายการ การบันทึกข้อมูลจากบรรณารายการลงฐานข้อมูล การติดบาร์โค้ดที่ตัวเล่มหนังสือ การเชื่อมโยงหมายเลขบาร์โค้ดจากตัวเล่มเข้ากับข้อมูลในฐานข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย/งาน ทำให้สามารถดำเนินการทุกขั้นตอนเสร็จสิ้นโดยใช้เวลาเพียงปีครึ่ง และได้เปิดให้ผู้ใช้บริการสืบค้นข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศผ่านหน้าจอออนไลน์สาธารณะและการยืม-คืนด้วยระบบอัตโนมัติตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา

จุดเริ่มต้นของการรวมฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ

ในปี พ.ศ. 2541 อาจารย์พุ่ม วีระประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางในขณะนั้น ได้เรียกประชุมหัวหน้าฝ่าย และผู้รับผิดชอบฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และหอสมุดสาขาวังท่าพระ เพื่อร่วมกันพิจารณาการรวมฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศให้เหลือเพียง 1 ฐานเพื่อเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณสำหรับค่าบำรุงรักษาระบบ ซึ่งทางสำนักหอสมุดกลางต้องเป็นผู้จ่ายให้กับหอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต ในทุกปี

ผลการประชุม หอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต มีความเห็นพ้องกันว่ายังไม่ควรรวมฐานข้อมูลด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ฮาร์ดแวร์ ต้องปรับความเร็วของสาย Network ที่ใช้ภายในหอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต และต้องซื้อ Switch Hub ใหม่จากแบบ 10 Base เป็น 10/100 Base

2. ซอฟต์แวร์

1) ต้องซื้อสิทธิ์การเข้าใช้ (License) เพิ่มทดแทนส่วนที่หายไป คือเพิ่มอย่างน้อย 32 users คิดเป็นค่าใช้จ่าย user ละ 1,650 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

2) ชื่อ Web OPAC ต้องมีค่าใช้จ่ายในการย้ายฐานข้อมูล ซึ่งการถ่ายโอนข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลตัวเล่ม (Bibliographic และ Item records) ไปรวมที่เดียวกันจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 400,000 บาท โดยไม่คำนึงถึงจำนวนรายการที่บันทึกลงในเครื่อง

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง เห็นชอบการคงฐานข้อมูลไว้ 2 ฐานดังเดิม และได้รายงานให้รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาทราบ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ต่อมาในปี

พ.ศ. 2543 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์ ขณะดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง ฝ่ายเทคโนโลยี ในฐานะคณะกรรมการประจำศูนย์คอมพิวเตอร์ เสนอให้พิจารณาการรวมฐานข้อมูลระบบห้องสมุดอัตโนมัติระหว่างหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และหอสมุด สาขาวังท่าพระ ให้เป็นฐานเดียวกันอีกครั้ง ด้วยเหตุผลความเร็วของ Network มีการปรับปรุงแก้ไขดีแล้ว และสามารถลดค่าใช้จ่ายเรื่องการบริหารกลางด้วย

ในการนี้สำนักหอสมุดกลาง โดยผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางคนใหม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี นิลกรณ์ ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวางแผนการรวมฐานข้อมูล INNOPAC โดยนางสาวยุพดี จารุทรัพย์ หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา เป็นคณะทำงานในส่วนของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2544 ได้มีการประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนการรวมฐานข้อมูล INNOPAC สรุปผลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการรวมฐานข้อมูลได้ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง ประธานในที่ประชุมแจ้งว่า จากการพิจารณาการทำงานจากระบบ INNOPAC แล้ว เห็นควรนำฐานข้อมูลของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ไปรวมกับฐานข้อมูลของหอสมุดสาขาวังท่าพระ เนื่องจากทางหอสมุดสาขาวังท่าพระมีจำนวน user license มากกว่าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
2. Server ของฐานข้อมูลควรจัดไว้ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
3. ให้หอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขต ทำการตกลงร่วมกันในเรื่องของโครงสร้างระเบียบและตรรกะนี้ให้เรียบร้อยก่อนการรวมฐานข้อมูล
4. หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์ฯ หอสมุดสาขาวังท่าพระ รับดำเนินการตรวจสอบระเบียบซ้ำของข้อมูลที่ Load จากหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เข้าไปในฐานข้อมูล
5. เมื่อมีการรวมฐานข้อมูลแล้ว ให้หัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบโมดูลที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ โดยมีสิทธิ์เท่าเทียมกันทั้งสองแห่ง และให้หอสมุดทั้ง 2 วิทยาเขตส่งรายชื่อผู้รับผิดชอบแต่ละโมดูล โมดูลละ 1 คน
6. ที่ประชุมเห็นชอบให้สำนักงานเลขานุการ เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องค่าบำรุงรักษาระบบเมื่อมีการรวมฐานข้อมูล

โครงการพัฒนาและรวมฐานข้อมูล INNOPAC

การดำเนินการรวมฐานข้อมูล ได้ทดลองใช้วิธีถ่ายโอนข้อมูลตามที่ระบบ INNOPAC เชื้อให้หอสมุดดำเนินการเองได้ โดยทดลองถ่ายโอนข้อมูลจำนวนหนึ่งไปรวมกันก่อน จากนั้นดำเนินการตรวจสอบซ้ำ หากพบระเบียบรายการใดซ้ำให้เพิ่มหัวเรื่องของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ที่แตกต่างจากระเบียบของหอสมุดสาขาวังท่าพระเพิ่มเข้าไปในระเบียบ แล้วลบระเบียบซ้ำออก และเพิ่มรายการ item records เข้าไป โดยในครั้งแรกได้ทดลองถ่ายโอนข้อมูลภาษาไทย ประมาณ 50-100 ระเบียบ จากนั้นในครั้งต่อไป ได้ทำการถ่ายโอนข้อมูลครั้งละประมาณ 10,000 ระเบียบ จนกระทั่งเสร็จสิ้น เป็นจำนวนประมาณ 140,000 ระเบียบ

ภายหลังจากที่การทดลองถ่ายโอนข้อมูลประสบความสำเร็จด้วยดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์ จึงได้นำเสนอโครงการพัฒนาและรวมฐานข้อมูล INNOPAC เข้าที่ประชุมคณะกรรมการประจำสำนักหอสมุดกลาง และได้ผ่านการเห็นชอบของที่ประชุมฯ ในการประชุมครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 จากนั้นผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง ได้เสนอเรื่องไปยังอธิการบดีเพื่อขออนุมัติโครงการในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 และได้รับการอนุมัติในวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2544

วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาและรวมฐานข้อมูล INNOPAC มีดังนี้

1. เพื่อรวมฐานข้อมูลหนังสือของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และหอสมุด สาขาวังท่าพระ ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน
2. เพื่อปรับระบบ INNOPAC ให้เป็นระบบ MILLENIUM ซึ่งเป็น Web base ที่ไม่จำกัดจำนวนผู้ใช้ไร้ระบบเงินเพื่อการสืบค้นข้อมูล (Unlimited user licenses) และมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีกว่าระบบปัจจุบัน

ระยะเวลาดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา

1. รวมฐานข้อมูล 1 ปี (สิงหาคม พ.ศ. 2544 – สิงหาคม พ.ศ. 2545)
2. ปรับเป็นระบบ MILLENIUM 4 เดือน (ตุลาคม พ.ศ. 2545 – มกราคม พ.ศ. 2546)

แผนการดำเนินงาน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ

1. การถ่ายโอนข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูลซ้ำ และการปรับปรุงข้อมูลซ้ำ
3. การสร้างรายการตัวเล่มหนังสือ (item records)

การปรับเป็นระบบ MILLENIUM กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ

1. ติดต่อบริษัท หรือตัวแทน เพื่อปรับระบบ INNOPAC เป็น MILLENIUM
2. จัดหา server ใหม่เพื่อให้สามารถรองรับฐานข้อมูลได้เพียงพอและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานรวมฐานข้อมูลในส่วนของความรับผิดชอบของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ รับผิดชอบดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรวมฐานข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ

1. การถ่ายโอนข้อมูล ดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2544 จำนวน 60,000 รายการ และระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544-มกราคม พ.ศ. 2545 จำนวน 80,000 รายการ
2. การสร้างรายการ Item records เริ่มดำเนินการทำรายการตัวเล่มหนังสือของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ประมาณ 185,000 รายการ ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2545 โดยมอบหมายเจ้าหน้าที่ 1 คนปฏิบัติงาน เนื่องจากทางหอสมุดสาขาวังท่าพระ สามารถเปิด port ให้ log in เข้าไปเพียง

1 user เท่านั้น โดยให้ทำเฉพาะรายการที่ซ้ำกันก่อน ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 จึงได้เริ่มทำรายการตัวเล่มหนังสือทั้งในและนอกเวลาราชการ

อุปสรรคในการดำเนินงาน ที่พบโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องการถูก disconnect จากระบบ และไม่สามารถ connect เข้าสู่ระบบได้ บางครั้ง Internet down และบางครั้งพบว่าระบบทางหอสมุดสาขาวังท่าพระทำงานช้ามาก จนแทบจะไม่สามารถทำงานได้

เบื้องหลังความสำเร็จ

การทำงานรวมฐานข้อมูลในส่วนของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี เพราะการเสียสละเวลา และการทำงานสอดประสานกันเป็นทีมของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ของหอสมุดฯ ทุกคน ทั้งจากฝ่ายโสตทัศนศึกษา ฝ่ายบริการ งานโครงการจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศิลปากร และฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด

ปัจจุบัน ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง ยังคงมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องภายใต้ความร่วมมือในการทำงานของหอสมุดทั้ง 3 วิทยาเขต ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียน การสอน การศึกษา การค้นคว้า วิจัย เป็นฐานข้อมูลเชิงสหวิทยาการ สนับสนุนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันอย่างคุ้มค่าของหอสมุดภายใต้การดำเนินงานของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นแหล่งความรู้ และชุมชนทรัพยากรแห่งปัญญาที่จะอยู่เคียงคู่กับมหาวิทยาลัยศิลปากรจากบัณฑิตรุ่นหนึ่งไปสู่บัณฑิตอีกรุ่นหนึ่ง

ศูนย์สารสนเทศและบริการบรรณารักษศาสตร์ สำนักหอสมุดศิลปากร

หนึ่งแสนบทความจากวารสารวิชาการภาษาไทย... เชิงคลิกที่นี้

พัชรี เวชการ *

หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ จัดทำบรรณานุกรมวารสารจากวารสารภาษาไทยเป็นเครื่องมือช่วยค้นบทความในวารสารภาษาไทยที่มีบริการในหอสมุดฯ มาตั้งแต่ระยะแรกตั้ง ในรูปแบบบรรณานุกรม และร่วมแลกเปลี่ยนในโครงการสหบรรณานุกรมวารสารกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จนโครงการหยุดชะงักไป เนื่องจากพบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินการ ห้องสมุดแต่ละสถาบันจึงดำเนินการจัดทำบรรณานุกรมเพื่อบริการผู้ใช้บริการของตนเอง ทั้งทำในรูปแบบบรรณานุกรม หรือ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์จัดทำฐานข้อมูล ส่วนหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ยังคงจัดทำบรรณานุกรมในรูปแบบบรรณานุกรม โดยจัดทำเฉพาะบัตรหัวเรื่องเท่านั้น

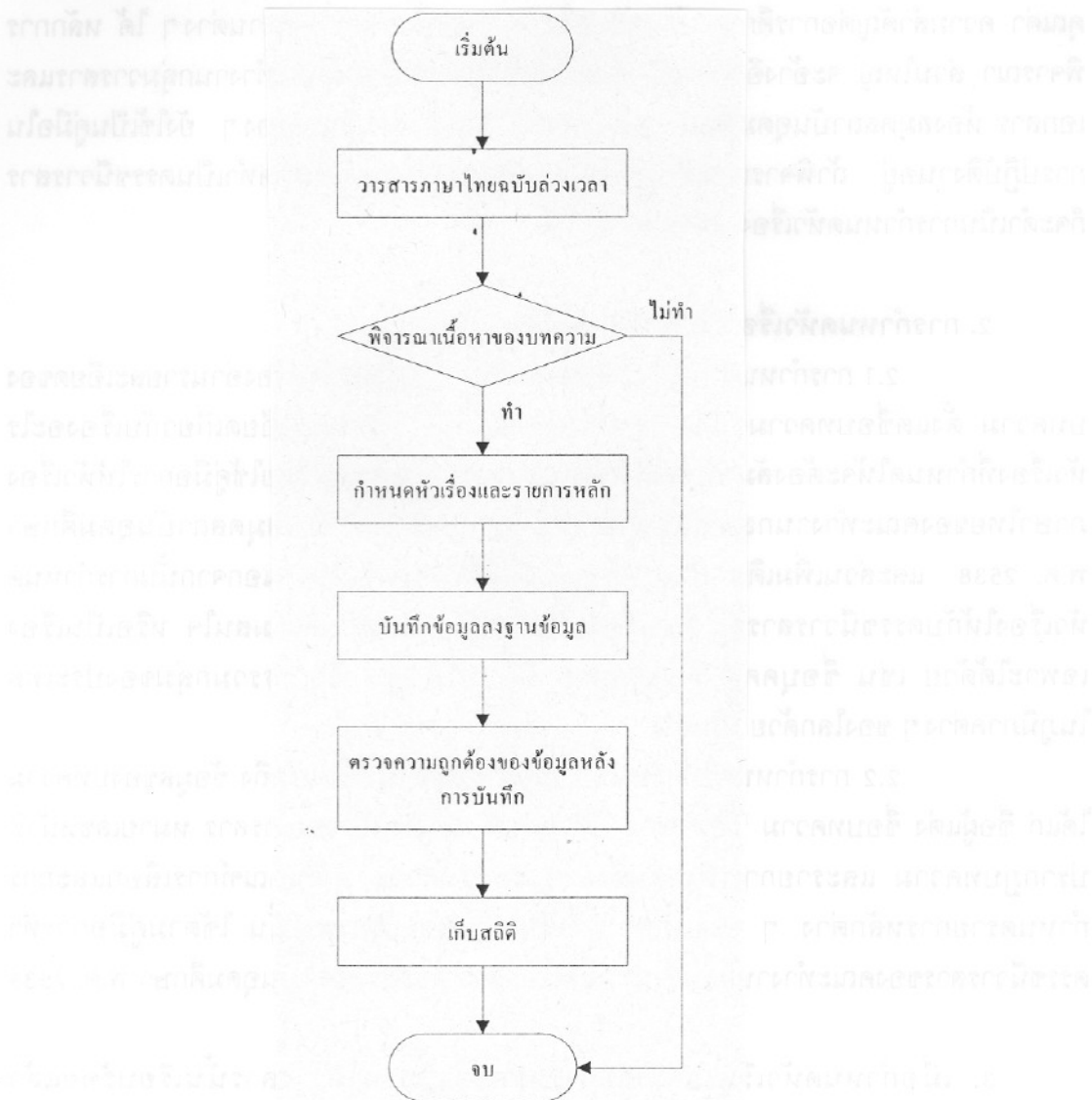
จนกระทั่งปี พ.ศ.2543 นางสาวจันทร์เพ็ญ กลุ่มมใจขาวและนายภาณุวัตร เสถียรวัฒน์ชัย บรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้พัฒนาฐานข้อมูลบรรณานุกรมขึ้น โดยใช้โปรแกรม Mini-Micro CDS/ISIS ที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการ Linux (Websis) เพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

การเปลี่ยนจากบรรณานุกรมวารสารเป็นฐานข้อมูล

การนำข้อมูลรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความที่อยู่ในรูปแบบบรรณานุกรมฉบับที่กลัง ฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นนั้น ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรของหอสมุดฯ ทุกฝ่าย/งาน ช่วยกันตั้งแต่การตรวจสอบบรรณานุกรมวารสาร เพื่อคัดเอาบรรณานุกรมวารสารที่ไม่มีให้บริการแล้วออก, การบรรณานุกรมข้อมูลในบรรณานุกรมวารสาร เช่น ชื่อวารสารให้ถูกต้องตรงกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบันทึกข้อมูลจากบรรณานุกรมวารสารลงสู่ฐานข้อมูล โดยไม่ได้มีการกรอกข้อมูลลงแผ่นงานบันทึกข้อมูล (Worksheet) ก่อน จากข้อมูลในรูปแบบบรรณานุกรมวารสารที่มีอยู่ทั้งสิ้นกว่า 120,000 รายการ บุคลากรของหอสมุดฯ สามารถบันทึกข้อมูลได้เสร็จสิ้นในระยะเวลาเพียง 5 เดือน

* บรรณารักษ์ระดับ 6 งานบริการวารสารและหนังสือพิมพ์ ฝ่ายบริการ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

การทำตรรชนีวารสารภาษาไทย : ปัจจุบัน

วารสารวิชาการภาษาไทยที่งานบริการวารสารและหนังสือพิมพ์ได้รับฉบับล่าสุดนั้น ก่อนนำออกบริการจะพิจารณาระยะเวลาที่ออกของวารสารว่า แต่ละฉบับมีระยะเวลาห่างกันอย่างไร ถ้าหากเป็นวารสารที่ออกรายปี หรือราย 6 เดือน ก็จะจัดทำตรรชนีวารสารก่อนออกบริการ

แต่ถ้าเป็นวารสารที่ออกรายบักษ์ รายเดือน รายสองเดือน หรือราย 3 เดือน จะนำตัวเล่มปัจจุบันออกบริการก่อนเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ หลังจากนั้นจึงนำเอาวารสารวิชาการภาษาไทยฉบับล่วงหน้าเวลาที่เพิ่งถอดออกจากปกบริการ หรือ ฉบับล่วงหน้าที่งานพัฒนาทรัพยากรฯ จัดซื้อมาเพื่อให้มีจำนวนตัวเล่มครบตลอดปี มาจัดทำตรรชนีวารสารดังมีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การพิจารณาเนื้อหาของบทความ จะพิจารณาถึงเนื้อหาสาระ ของบทความว่ามีคุณค่า ความสำคัญต่อการศึกษา ค้นคว้า หรือรวบรวมเพื่อการทำรายงานต่าง ๆ ได้ หลักการพิจารณา ส่วนใหญ่ จะอ้างอิงตามคู่มือการทำดรชนีวารสารของคณะทำงานกลุ่มวารสารและเอกสาร ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2538 ที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ยังใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานอยู่ ถ้าพิจารณาแล้วว่าบทความนั้นเหมาะสมต่อการจัดทำเป็นดรชนีวารสาร ก็จะดำเนินการกำหนดหัวเรื่อง และรายการหลัก

2. การกำหนดหัวเรื่องและรายการหลัก

2.1 การกำหนดหัวเรื่อง หรือคำสำคัญ บรรณารักษ์จะต้องอ่านรายละเอียดของบทความ ตั้งแต่ชื่อบทความจนถึงเนื้อหาของบทความว่า มีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องอะไร หัวเรื่องที่กำหนดให้จะต้องสัมพันธ์และสื่อถึงเนื้อหาของบทความ โดยใช้คู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2538 และส่วนเพิ่มเติม เป็นมาตรฐานในการกำหนดหัวเรื่อง นอกจากนั้นการกำหนดหัวเรื่องให้กับดรชนีวารสารยังให้หัวเรื่องตามเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจ หรือเป็นเรื่องเฉพาะได้ด้วย เช่น ชื่อบุคคล ชื่อกฎหมาย ชื่อการประชุม ชื่อการรวมกลุ่มของประเทศ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกด้วย เป็นต้น

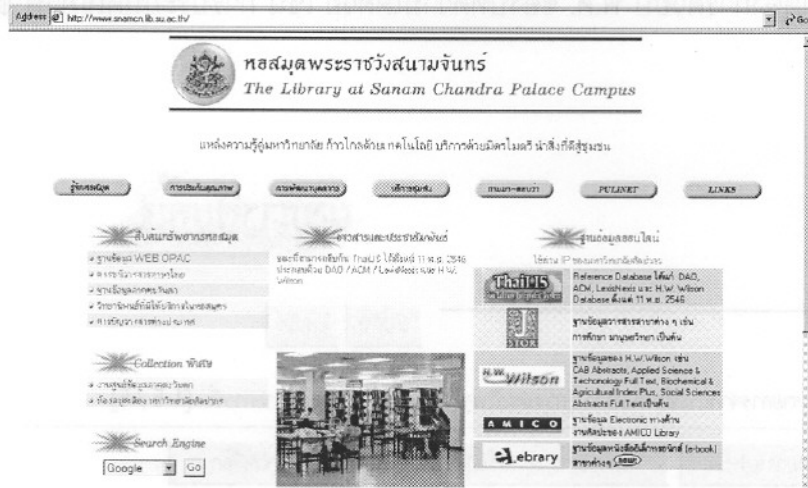
2.2 การกำหนดรายการหลัก รายการหลัก ในที่นี้หมายถึง ข้อมูลของบทความ ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ วันเดือนปี ของวารสาร หมายเลขหน้าที่ปรากฏบทความ และรายการเพิ่มเติมอื่น ๆ ของบทความ หลักเกณฑ์การเลือกและการกำหนดรายการหลักต่าง ๆ ของบทความที่เลือกทำดรชนีวารสารนั้น ใช้ตามคู่มือการทำดรชนีวารสารของคณะทำงานกลุ่มวารสารและเอกสาร ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2538

3. เมื่อกำหนดหัวเรื่องและรายการหลักของบทความวารสารนั้นเรียบร้อยแล้ว บรรณารักษ์จะต้องเขียนตัวอักษร “ด” ลงที่หน้าชื่อบทความที่หน้าสารบาญวารสาร และที่ชื่อบทความในตัวเล่มด้วย และเมื่อทำเสร็จหมดทั้งเล่มแล้ว ให้ลงเครื่องหมาย * ไว้ที่หน้าปกของตัวเล่มวารสาร เพื่อเป็นการหมายเหตุว่าวารสารฉบับนั้น ได้ผ่านการทำดรชนีวารสารแล้ว

4. การบันทึกข้อมูลดรชนีวารสารลงฐานข้อมูล ข้อมูลดรชนีวารสารที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นสำหรับบทความแต่ละบทความนั้น จะนำไปบันทึกลงในฐานข้อมูลที่บรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างขึ้น เมื่อบันทึกข้อมูลแล้ว บรรณารักษ์จะทำการสุ่มตรวจความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่เจ้าหน้าที่ระบบคอมพิวเตอร์จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั่วไปเรียกใช้ได้

การสืบค้นฐานข้อมูล

ผู้ใช้บริการทั่วไปสามารถเข้าใช้ฐานข้อมูลฯ โดยผ่านเว็บไซต์ของหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ (www.snamcn.lib.su.ac.th)

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามปีพิมพ์ของวารสาร ผู้ใช้ฐานข้อมูลสามารถเลือกปีของฐานข้อมูลที่ต้องการได้ โดยเลื่อนเมาส์ไปคลิกที่ ลูกศร ที่ของฐานข้อมูล จะปรากฏ

บทความปี 2506 - 2545

บทความปี 2546 - ปัจจุบัน

ให้เลือกปีที่ต้องการ แล้วใส่คำค้นที่ต้องการสืบค้นลงในช่องคำค้น

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ฐานข้อมูล : บทความปี 2506 - 2545

คำค้น :

สืบค้น ยกเลิก

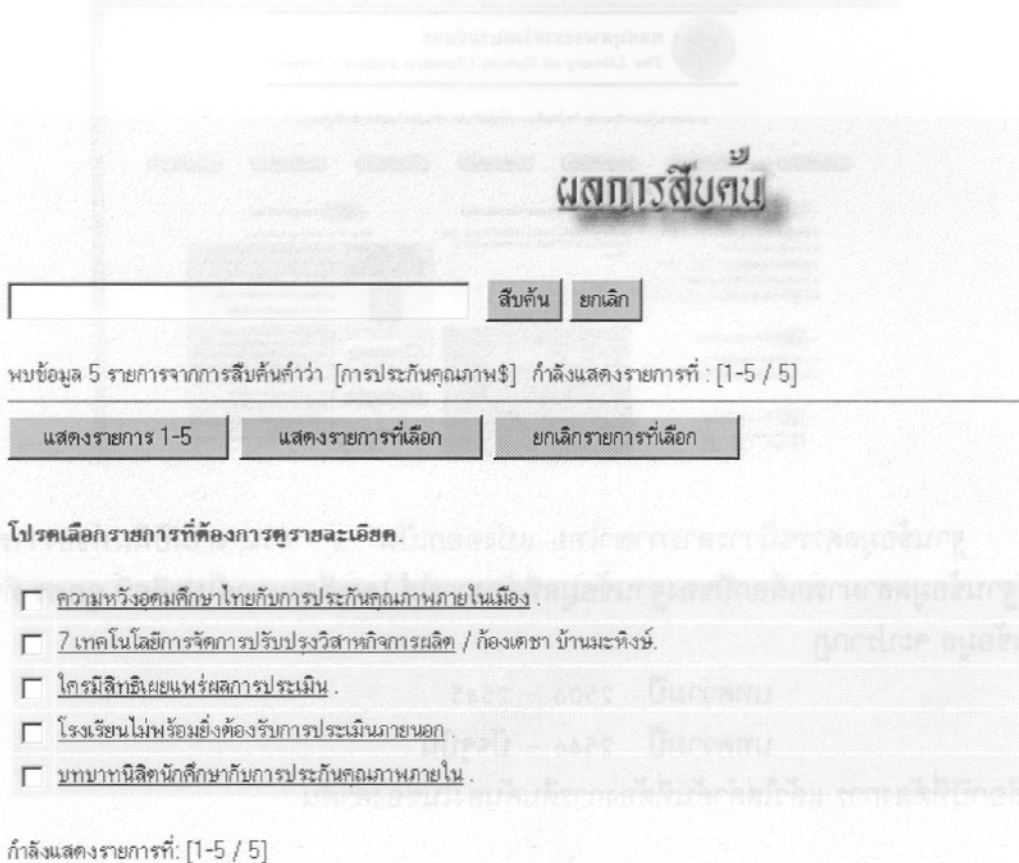
วิธีการสืบค้น

- เลือกฐานข้อมูลที่ต้องการ - บทความปี 2506-2543
- บทความปี 2546-ปัจจุบัน
- พิมพ์คำค้นที่ต้องการตามด้วยเครื่องหมาย\$ เช่น การเลือกกิ่ง\$ หรือใช้ทรรก布林 (and or not) ในการจำกัดการสืบค้น เช่น การคูณ\$ and ไทย\$
- สามารถจำกัดการสืบค้นเรื่องที่ต้องการ ด้วยปี พ.ศ. ของบทความ เช่น การประกันคุณภาพ\$ and 2543\$

ฐานข้อมูลบรรณานุกรม พัฒนาโดยทีมบรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

การใส่คำค้น

ใส่คำค้นที่ต้องการ ตามด้วยเครื่องหมาย \$ เช่น การประกันคุณภาพ \$ หรือจะใช้ตรรกบูลีน (and, or, not) ช่วยในการจำกัดการสืบค้นก็ได้ นอกจากนั้นยังสามารถจำกัดการสืบค้นเรื่องที่ต้องการด้วยปี พ.ศ. ของบทความได้ด้วย เช่น การประกันคุณภาพ \$

ใส่คำค้นที่ต้องการแล้วใช้เมาส์คลิกที่ปุ่ม **สืบค้น** ระบบจะค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลที่เลือก และแสดงผลการสืบค้น

การดูรายการบรรณานุกรมของบทความที่ต้องการ

1. คลิกเมาส์แสดงรายการ
2. เลือกเฉพาะรายการที่ต้องการ โดยเลื่อนเมาส์ไปคลิกที่ปุ่มด้านหน้าชื่อบทความ จะปรากฏเครื่องหมาย / ตามรายการที่เลือก แล้วจึงเลื่อนเมาส์ไปคลิกที่ **แสดงรายการที่เลือก**
3. เลื่อนเมาส์ไปคลิกที่รายการบทความที่ต้องการ
4. จะเข้าสู่หน้าจอแสดงรายละเอียดผลการสืบค้น

หน้าจอบทคัดสรรรายละเอียดยุทธศาสตร์สืบค้น

รายละเอียดยุทธศาสตร์สืบค้น

Record No. 11

ชื่อบทความ	ความหวังอุดมศึกษาไทยกับการประกันคุณภาพภายในเมือง.
ชื่อวารสาร	สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 49, 38 (14-20 ก.พ. 2546) : 26.
รหัสวารสาร	ส442.
หัวเรื่อง	การศึกษาระดับอุดมศึกษา / การประกันคุณภาพการศึกษา.

Record No. 754

ชื่อผู้แต่ง	ห้องเตชา บ้านมะหิงษ์.
ชื่อบทความ	7 เทคโนโลยีการจัดการปรับปรุงวิสาหกิจการผลิต.
ชื่อวารสาร	ส่งเสริมเทคโนโลยี 29, 167 (ก.พ.-มี.ค. 2546) : 157-160.
รหัสวารสาร	ว6ส17.
หัวเรื่อง	TQM / Six Sigma / การประกันคุณภาพ.

Record No. 1113

ชื่อบทความ	โครมิลทิพย์เผยแพร่ผลการประเมิน.
ชื่อวารสาร	ว.ไทยแลนด์ เอ็ดดูเคชั่น การศึกษาไทย 3, 27 (มี.ค.-เม.ย. 2546) : 36-37.
รหัสวารสาร	ว6ท96.
หัวเรื่อง	การประกันคุณภาพการศึกษา.

ผู้ใช้บริการสามารถจดยุทธศาสตร์ทางบรรณานุกรมของบทความที่ต้องการได้ พร้อมทั้ง จดเลขรหัสประจำวารสาร เช่น ส442 เป็นรหัสประจำ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ , ว6ส17 เป็นรหัสประจำวารสารส่งเสริมเทคโนโลยี และ ว6ท96 เป็นรหัสประจำวารสารไทยแลนด์ เอ็ดดูเคชั่นการศึกษาไทย ไปหาตัวเล่มที่ชั้นวารสารเย็บเล่ม หรือวารสารรอเย็บเล่ม เพื่อให้เข้าถึงตัวเล่มของวารสารฉบับที่ต้องการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

สรุป

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ของหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ เป็นรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีแบบพึ่งตนเอง ที่นอกจากจะให้บริการกับผู้ใช้ของมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้วยังเปิดโอกาสให้ผู้ใช้จากทุกมุมโลกสามารถเข้ามาใช้เพื่อชี้แนะแหล่งของวารสาร “ไทย” ได้ด้วย .

**งานเทคโนโลยี
และสื่อทัศนวัสดุ**

ห้องสมุดเสียง ตื่นแล้วนะ..

ยุพดี จารุทรัพย์ *

ประกาศ... ประกาศ.... ห้องสมุดเสียงตื่นแล้วนะ

เอ! เพราะเราตื่นเอง

หรือเพราะยูเนสโกปลูกให้ตื่น

หรือเพราะมหาวิทยาลัยมีอายุครบหกทศวรรษ

หรือเพราะสนามจันทร์อายุย่างเข้า 35 ปีแล้ว

หรือเพราะมีผู้มาปลูกเรา

หรือเพราะหม่อมหลวงปิ่น

ท่านรอให้หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ รับมาดำเนินการ

เพราะอดีตเป็นพี่น้องคลานตามกันมา

จะเพราะอะไรก็แล้วแต่ ตอนนี้อย่าไปประกาศก่อนละกันว่า ห้องสมุดเสียงที่พวกเราหลาย ๆ คนเคยถามถึงว่า หายไปไหน ห้องสมุดเสียงที่โตมาไล่เรียกกับการเกิดทับแก้ว ห้องสมุดเสียงที่ไร้ซึ่งสรรพเสียงใดใด จนคนรุ่นใหม่ไม่รู้จักเพราะหลับไปนานเกือบ 20 ปี

“ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล” ซึ่งเป็นทั้งผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นครูของครูที่มีความเมตตาต่อศิษย์อย่างแท้จริงจนศิษย์ทั้งหลายไม่เคยลืมครูและพยายามตอบแทนพระคุณทุกลมหายใจที่สามารถจะกระทำเพื่อครูได้

ด้วยความพยายามของบุคคลจำนวนมากผู้รำลึกถึงท่าน ช่วยกันปลูกห้องสมุดเสียงให้ตื่นขึ้น ทั้งผู้ที่ใกล้ชิดท่าน เช่น ท่านพลตำรวจตรีสุชาติ เผือกสกนธ์¹ และท่านอาจารย์ละม่อม ไชยชนะ² ผู้ที่เคยรู้จักและคุ้นเคยกับท่าน และผู้ที่ยังย่าเดินอยู่ในทับแก้วตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึง

* บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ ปัจจุบันเป็นเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส (ตรงข้ามหอสมุดแห่งชาติ) และรับผิดชอบควบคุมดูแลการเชื่อมต่อสายสัญญาณเพื่อให้สามารถถ่ายทอดรายการจากห้องสมุดเสียงสู่ชุมชน

² อดีตอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่รายการ (ช.จ.ร.) ห้องสมุดเสียง ปัจจุบันข้าราชการบำนาญ

ระดับ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รวมพลังกันจนทำให้เกิดโครงการ “ปรับปรุงห้องสมุดเสียงและจัดตั้งห้องพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียง ปิ่น มาลากุลวรรณุสรณ์” ในเดือนสิงหาคม 2545

ห้องสมุดเสียง : เดิม

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล มีแนวความคิดการจัดตั้งห้องสมุดเสียงก่อนที่จะมารับหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านได้สะสมแถบบันทึกเสียงที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เอาไว้ส่วนหนึ่งแล้ว และในระหว่างปี 2510-2513 ก็ได้จัดตั้งห้องสมุดเสียงขึ้น ภายหลังหม่อมหลวงปิ่น มาลากุลไปดูงานต่างประเทศและพบว่าการนำโสตทัศนอุปกรณ์เข้ามาใช้ในการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น จึงพยายามศึกษาค้นคว้าหาช่องทางที่จะนำมาประยุกต์บ้างโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานะของนักศึกษาไทยเป็นหลัก ในการจัดตั้งได้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของอีคาเฟ (ECAFE) และเจ้าหน้าที่ของบริษัทเสียงบีบีซี ก่อนลงนามในสัญญาว่าจ้างให้บริษัทฟิลิปส์เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งทั้งหมด

ห้องสมุดเสียงเริ่มเปิดให้บริการครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2513 พร้อมกับการเปิดคณะศึกษาศาสตร์ โดยมีฐานะเป็นหน่วยงานย่อยสังกัดแผนกห้องสมุด ตั้งอยู่ ณ อาคารเอ3 ชั้น3 ห้องA3317 และโอนไปสังกัดศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชวปี พ.ศ. 2530 ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2530-2535

ในการขอใช้บริการ ผู้ใช้สามารถเลือกเรื่องที่จะฟังได้โดยเจ้าหน้าที่รายการจะจัดรายการไว้พร้อมกัน 50 รายการ (ระยะแรกมีให้บริการเพียง 6 จุดที่ผู้เรียกฟังจะเรียกฟังพร้อมๆ กันได้ และค่อยเพิ่มจำนวนขึ้นทีละ 6 จุดในภายหลัง) ผู้ฟังสามารถเลือกฟังรายการใดก็ได้เพียงกดปุ่มเลขให้ตรงกับเลขประจำรายการ ทำนองเดียวกับเลือกฟังรายการวิทยุกระจายเสียงจาก 50 สถานี อย่างไรก็ตาม อาจารย์ผู้สอนอาจเลือกขอรายการใดก็ได้ที่ไม่ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าก็ได้เพื่อประโยชน์ในการเสริมสอนตามหลักสูตรโดยไม่จำกัดเวลา

ด้วยแนวคิดที่ว่าชุมชนทรัพยากรทางปัญญาที่สั่งสมมาไม่ควรจำกัดขอบเขตการใช้แค่มหาวิทยาลัยควรให้โอกาสคนข้างนอกได้ใช้บ้าง หรือที่สมัยใหม่เราเรียกว่า “บริการชุมชน” โดยการนำสัญญาณหรือวงจรทางไกลที่ได้จากระบบเคเบิลและหรือระบบวิทยุไมโครเวฟขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย หรือ ทศท. เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมต่อสายถ่ายทอดสัญญาณหรือสายโทรศัพท์ระหว่างห้องสมุดเสียงเข้ากับระบบโทรคมนาคมเขต (จังหวัดนครปฐม) ไปยังกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ รับฟังรายการโดยการเชื่อมต่อกันด้วยสายโทรศัพท์ธรรมดา³

³ สุชาติ เผือกสกนธ์, “ห้องสมุดเสียง : จุดเริ่มต้นของระบบการจัดการศึกษาทางไกลแห่งแรกในเมืองไทย”

วารสารวรรณุสรณ์สาร 22, 2 (6 เมษายน 2546) : หน้า 67-74.

ระบบการสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อขยายจุดบริการไปยังจุดที่อยู่ห่างไกลที่นำมาใช้งาน ห้องสมุดเสียงนั้น ถือเป็นยุคบุกเบิกของการเกิดระบบบริการทางเสียงที่นักการศึกษาอื่น ๆ เพิ่งหันมาเอาจริงเอาจังกับเรื่องนี้ที่เรา รู้จักกันในนาม “การศึกษาทางไกล”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม ราชานุญาตให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศและพระบรมราชโองการรวมไว้ที่ห้องสมุด เสียงแห่งนี้ ต่อมาหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประสงค์จะเชื่อมโยงระบบห้องสมุดเสียงเข้ามาที่ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เพื่อถวายให้ทรงทดลองใช้งาน โดยการ ออกแบบระบบโดยมีการวางสายตรงจากศูนย์โทรคมนาคมกลาง ถนนวิสุทธิกษัตริย์ เชื่อมต่อ เข้าไปที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และมีการจึงมีการนำเครื่องรับฟังบริการเสียงจำนวน 2 เครื่อง ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2514 พร้อมด้วยคู่มือการใช้บริการเสียงปกเหลือง ซึ่งพระองค์ท่านทรงสนพระทัยและได้พระราชทานคำแนะนำเรื่องวิชาการไว้หลายประการ อาทิ ควรได้มีการบรรยายประกอบรายการต่าง ๆ เพื่อผู้ฟังจะได้เข้าใจและควรจะได้ติดต่อไปยัง โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ห้องสมุดเสียง : ใหม่

ห้องที่จัดเตรียมไว้สำหรับทำเป็นห้องพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียง ตั้งอยู่ ณ อาคาร หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (ส่วนหอสมุดฯ) ชั้น 4 มีขนาด 5 x 6 ตารางเมตร มีจุดมุ่งหมาย เพื่อจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ และการบริการที่ยังคงแนวคิดเดิมคือผู้ที่ต้องการเลือกรับฟังเสียงทั้งผู้ ที่มาใช้บริการที่ห้องพิพิธภัณฑ์และผู้ที่อยู่ไกล แต่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน

การจัดเก็บ

1. เทปบันทึกเสียงแบบม้วน (Open-reel) เป็นเทปที่มีบริการในยุคแรกของการจัดตั้ง ห้องสมุดเสียง จำนวนที่มีอยู่ขณะนี้ มีประมาณ 400 ม้วน เป็นเทปที่มีขนาดความกว้างเส้นเทป 1/4 นิ้ว ระยะเวลาในการเล่นมี 3 อัตราคือ 7 1/2 (19) 3 3/4 (9.5) 1 7/8 (4.75) นิ้ว ต่อวินาที ส่วนเครื่องที่เข้ากับเทปดังกล่าว ปัจจุบันมีเหลือเพียงเครื่องเดียว แต่ใช้งานไม่ได้แล้ว ปัจจุบัน จัดเก็บไว้ที่งานจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนเครื่องเทป⁴ ที่ใช้งานทุกวันนี้ เพื่อถ่ายเทปจากเทปแบบม้วนลงเทปแบบตลับ ได้มาจากกองบริการการศึกษา

⁴ เครื่องที่ใช้งานขณะนี้ เป็นเครื่อง KENWOOD รุ่น KW-6044 ปัจจุบันเครื่องเทปที่ให้บริการเทปดังกล่าว ยังมีจำหน่ายที่บริษัทมกลูโกคอลลีเลคทริค จำกัด ใช้ชื่อว่า “TASCAM Open Reel Deck” ราคา ประมาณเครื่องละ 200,000 บาท

2. เทปบันทึกเสียงแบบตลับ (Cassette tape) เป็นเทปที่เกิดขึ้นในระยะหลัง มีขนาดความยาวเนื้อเทปเป็น 60 นาที 90 นาที และ 120 นาที ขณะนี้มีบริการเฉพาะเทปของเดิมที่อัดรายการไว้ มีประมาณ 580 ตลับ

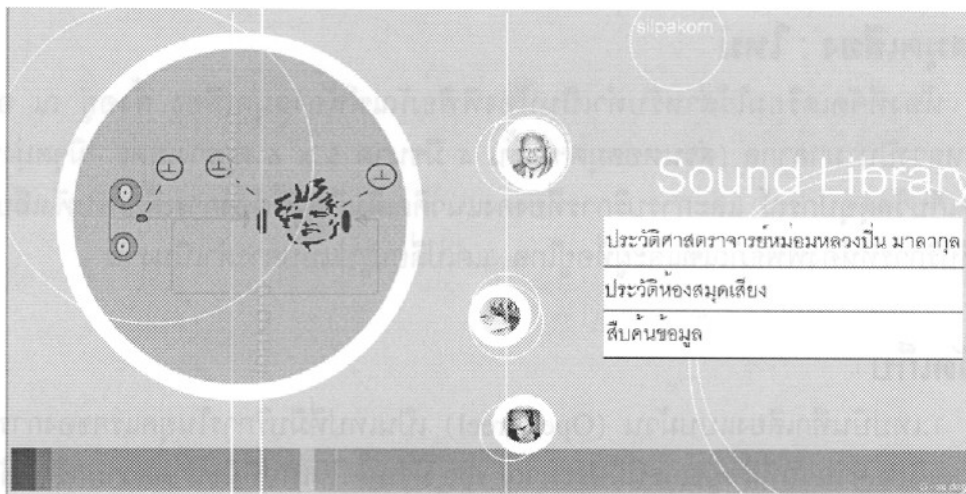
3. แผ่นออดิโอซีดี เป็นการถ่ายข้อมูลเรื่องเดียวกันจากเทปแบบตลับเพื่อให้ผู้ใช้บริการเลือกใช้และเพื่อสะดวกในการถ่ายเก็บในเครื่องคอมพิวเตอร์ (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

การบริการ

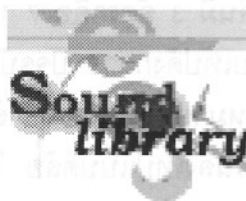
สามารถให้บริการได้หลายลักษณะ แม้วิธีการจะเปลี่ยนไปจากเดิม แต่แนวคิดยังยึดวิสัยทัศน์เดิมที่เน้นให้บริการทั้งผู้มาใช้บริการที่ห้องสมุดเสียงและที่อยู่ห่างไกล คือ

1. บริการในระบบชั้นปิด สำหรับผู้ที่ต้องการใช้บริการ ณ ห้องพิพิธภัณฑ์ โดยสามารถค้นเลือกรายการที่ต้องการรับฟังได้จากเครื่องมือช่วยค้น (เริ่มให้บริการเป็นรูปเล่มก่อนในอนาคต จะให้บริการค้นด้วยระบบเครื่อง) และเปิดฟังจากเครื่องเล่นของวัสดุประเภทนั้น ๆ ได้

2. บริการสืบค้นจากฐานข้อมูลเสียงในระบบออนไลน์ ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ที่ <http://www.snamcn.lib.su.ac.th/sndlib/wepage/index.html>

หรือจาก <http://www.su.ac.th>

ที่ขณะนี้อยู่ระหว่างทดลอง โดยขอพระบรมราชานุญาตอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คณะทำงานโปรแกรมเสียงที่เลือกใช้ ได้แก่ Media player โดยกำหนดคุณลักษณะเสียง (out-put) เป็น 32 kbps

3. บริการฟังรายการด้วยการต่อสายโทรศัพท์เข้ามายังเครื่องโทรศัพท์ตอบรับอัตโนมัติ ซึ่งเชื่อมต่อกับเครื่องเล่นเทปแบบตลับ⁵ ขณะนี้สามารถให้บริการเพียงสายเดียวและเรื่องเดียว เพราะเป็นระยะทดลองและใช้งบประมาณดำเนินการไม่มากนัก หากได้ผลดีจะสามารถเชื่อมต่อให้รับฟังหลายรายการพร้อมกันได้โดยการเชื่อมต่อสายโทรศัพท์เข้ากับตู้สลับสายอัตโนมัติ

4. นำข้อมูลเสียงไปฝากไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายของบริษัทอินเตอร์แอดทีฟมีเดีย เซอร์วิส จำกัด หรือ IMS (บริษัทในเครือของเทเลคอมเอเชีย) ที่เรียกว่า Audiotex หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถให้บริการประเภทต่างๆ ผ่านทางโทรศัพท์ รวม 6 ประเภท ซึ่งประเภท Info Line บริษัทแจ้งว่ายินดีให้บริการฟรี เพียงผู้โทรหมายเลขเข้าไปและเลือกฟังรายการตามที่ต้องการ ผู้อยู่ในกรุงเทพฯ เสียค่าโทรศัพท์ครั้งละ 3 บาท ผู้อยู่ต่างจังหวัดเสียตามอัตราปกติ ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทเทเลคอมเอเชียรับผิดชอบระบบโทรศัพท์เฉพาะในส่วนกรุงเทพฯ และปริมณฑลเท่านั้น ในอนาคตบริษัทอาจร่วมกับ Orange เพื่อให้เสีย 3 บาทเท่ากันทั่วประเทศ⁶

อย่างไรก็ตาม สิ่งทีกล่าวมานั้น แม้จะมีทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการบริการ ก็ไม่ถือว่าห้องสมุดเสียงมีสภาพที่สมบูรณ์พร้อมบริการ เพราะยังขาดครุภัณฑ์ที่เหมาะสมและเข้ากันได้ทุกชั้นกับการเป็นห้องพิพิธภัณฑ์ของบุคคลที่ยุเนสโกยกย่อง ยังขาดการจัดวางสิ่งของให้น่าดู น่ามองและสะดวกต่อการหยิบใช้ ยังขาดงบประมาณจัดหาครุภัณฑ์ที่เป็นเครื่องเล่นเทปแบบม้วน เพื่อถ่ายข้อมูลจากเทปม้วนที่ยังมีทำค้างไว้และให้ผู้ใช้สามารถเลือกฟังจากเครื่องนี้ได้โดยตรง ยังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ในงานเทคนิคและให้บริการเพื่อให้ห้องสมุดเสียงก้าวเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

ทำไมจึงไม่โคลนนิ่ง

ทฤษฎีโคลนนิ่ง (Cloning) กล่าวว่าหากมีชิ้นส่วนใดเหลืออยู่ก็สามารถนำมาโคลนนิ่งให้เหมือนของเดิมทุกประการได้แล้ว แต่ห้องสมุดเสียงถึงแม้จะมีชิ้นส่วนเดิมเหลืออยู่มาก ทั้งส่วนที่เรียกว่า “โครงกระดูก”⁷ รวมทั้งเครื่องควบคุมและเครื่องลูกข่ายและตัววัสดุสำหรับจัดเก็บข้อมูลเสียงที่กล่าวได้ว่าเป็นเนื้อเทปที่มีคุณภาพดีมากเพราะถูกปล่อยทิ้งให้อยู่ตามยถากรรม ต้องทนจากแดดเปียกฝนอยู่นาน

แล้วทำไมไม่โคลนนิ่งมาเลยล่ะ

⁵ เป็นระบบที่คิดค้นและดำเนินการโดยคุณณยศ ปุสสามสาย (นักวิชาการโสตทัศนศึกษา หน่วยห้องปฏิบัติการภาษา กองบริการการศึกษา) และ คุณวิรุฬห์ พานิชสุโข (พนักงานโสตทัศนศึกษา ฝ่ายโสตทัศนศึกษา หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์)

⁶ รายงานการเยี่ยมระบบ Audiotex ของบริษัทอินเตอร์แอดทีฟมีเดีย เซอร์วิส (IMS) จำกัด เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2545

⁷ ส่วนที่ทำเป็นท่อสำหรับเดินสายไฟจากเครื่องควบคุมไปยังเครื่องฟังลูกข่ายเพื่อส่งต่อไปยังเครื่องที่อยู่ในห้องปฏิบัติการทางภาษา (ตั้งอยู่ ณ ห้อง A3313 ใกล้ห้องสมุดเสียง มีที่ปฏิบัติการของนักศึกษา 40 ที่) และเครื่องที่อยู่ไกลในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัด และการส่งไปยังพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

หลังจากคณะทำงานโครงการปรับปรุงห้องสมุดเสียง และผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายตรวจดูสภาพอาคาร A3 ชั้น 3 และห้องซึ่งครั้งหนึ่งเป็นที่ตั้งของห้องสมุดเสียงแห่งแรกในประเทศไทย ก็ลงความเห็นกันว่าคงไม่สามารถใช้ห้องเดิมได้อีกเพราะสภาพของห้องและอาคารต้องปรับปรุงอีกมาก (อาจต้องทุบตึกเดิมทิ้งก่อนแล้วสร้างใหม่ให้เหมือนเดิม) รวมทั้งอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องควบคุมและเครื่องลูกข่าย ต้องซ่อมใหม่ทั้งระบบซึ่งขณะนี้ไม่แน่ใจว่าจะมีผู้ทำได้หรือไม่เพราะผู้ที่สร้างเครื่องดังกล่าวไม่มีชีวิตในโลกนี้

บรรณารักษ์ “ปิ่น”

คำว่า “บรรณารักษ์ปิ่น” เป็นชื่อที่ใช้เรียกขานท่านลับหลัง สืบเนื่องจากความสงสัยที่ว่า ท่านหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ตั้งแต่ตอนไหน ขนาดพวกเราที่ว่าเรียนเก่ง ๆ จบมาแล้วยังจัดหมู่ไม่ค่อยถูก แต่ท่านสามารถคิดระบบหมวดหมู่เพื่อจัดเก็บวัสดุเสียงได้ ควรได้รับการเรียกว่า “ระบบปิ่น” ดังเช่น “ระบบดิวอี้” “ระบบรัฐสภาอเมริกัน” เพราะไม่เหมือนที่ไหนในโลก แบบที่ท่านคิดสามารถบอกประเภทของเนื้อหา ประเภทของวัสดุที่จัดเก็บ และลำดับของตัววัสดุที่จัดหาเข้ามา ทั้งยังเป็นระบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จนถึงปัจจุบัน

ระบบการจัดเก็บ

เพื่อให้เห็นภาพของ “ระบบปิ่น” ขอกล่าวโดยสรุปดังนี้

บรรทัด	รหัสของระบบ	ความหมาย
หนึ่ง	ตัวอักษร ภาษาไทย	บอกลักษณะเนื้อหา ซึ่งแบ่งเป็น 5 หมวดดังนี้ ก หมายถึง หมวดการพูด ข หมายถึง หมวดบทเรียน ค หมายถึง หมวดพระสุรัสวดี ง หมายถึง หมวดวัฒนธรรมประเพณี จ หมายถึง หมวดการแสดง
สอง	ตัวอักษร ภาษาอังกฤษ	C หมายถึง จัดเก็บในรูปแบบเทปคาสเซ็ท หมายเหตุ : เทปแบบม้วนไม่ได้กำหนดรหัสส่วนนี้ไว้เพราะกล่องสำหรับจัดเก็บได้แยกตามสีไว้แล้ว
สาม	ตัวเลข	ลำดับตัวเลขที่จัดหาเข้ามาบริการในห้องสมุดเสียง เริ่มตั้งแต่เลขหลักหน่วยไปเรื่อย ๆ ไม่มีเลขทศนิยม

⁸ ปัจจุบัน หอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ เพิ่มตัวอักษร CD หมายถึง จัดเก็บในรูปแบบออกซีดี

ตัวอย่างเช่น	พ 09	พระบรมราชาบาทพระราชนานแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2512 (จัดเก็บในเทปแบบม้วน-open reel หมวดพระสุรัสวดี)
	ส C 100	ปี่พาทย์นางหงส์-เพลงภาษา โดย สมชาย ทัพบ (จัดเก็บในเทปแบบตลับ - cassette tape หมวดการแสดง)

ระบบการให้บริการ

มีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกรายการสำหรับบริการจากตู้สไลด์สายที่มีการติดตั้งเครื่องแทน (สำหรับใส่เทป) ไว้ล่วงหน้า จำนวน 50 ที่ โดยกำหนดหมวดที่บริการเป็น 4 กลุ่มหลักคือ

เรื่องนำรูนันอยู่ในหมวดต้น
หมวดที่สองฝึกฝนให้แตกฉาน
สาม เสริมปารู้กษาของอาจารย์
จบลงด้วยบริการแบบบันเทิง

โดยที่	เรื่องนำรู	หมายถึง	เรื่องที่ควรรู ความรู้ทั่วไป
	ฝึกฝน	หมายถึง	รายการสำหรับฝึก เช่น ภาษาต่างประเทศ
	เสริมปารู้กษา	หมายถึง	เรื่องเสริมการสอนของอาจารย์ตามหลักสูตร
	บันเทิง	หมายถึง	รายการบันเทิง

คุณูปการต่อวิชาชีพรักษาประวัติศาสตร์โดยที่นอกจากได้ “ระบบปิ่น” สำหรับการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดแล้ว ท่านยังให้สิ่งที่มีค่ายิ่งต่อห้องสมุด โดยที่บรรณารักษ์พึงระลึกถึงตลอดเวลาซึ่งเขไปได้ดังนี้

1. ได้จดหมายเหตุ “เสียง” หรือเรียกว่า “หนังสือ(เสียง)หายาก” เพราะความริเริ่มของท่าน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ครั้งกระนั้น ทำให้ทุกวันนี้เราสามารถฟังเสียงพระราชดำรัสและพระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี สุนทรพจน์ของท่านผู้นำหลาย ๆ ประเทศ อาทิ ท่านเนห์รู กล่าวได้ว่า สิ่งเหล่านี้มีค่ายิ่งกว่าทอง เพราะหาฟังจากที่ไหนไม่ได้อีก นอกจากนี้ห้องสมุดเสียงแห่งนี้ ผู้เขียนขอกราบคารวะเป็นอย่างสูงต่อท่านหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคณะของท่าน ที่เลือกวัสดุสำหรับเก็บเทปชั้นดีที่สุดในสมัย

นั่นถ้าเปรียบเทียบเหมือนมนุษย์ก็คือการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพ มีร่างกาย(กล่องบรรจุเทพ) แข็งแรง และใจ (เส้นเทพที่บรรจุข้อมูลเสียง) แข็งแกร่ง เพราะต้องทนตากกรำแดดฝนอยู่ในลังและถุงพลาสติก อยู่เช่นนั้นนานมาก...กว่าจะมีผู้ไปพบและมองเห็นว่าถึงเวลาต้องช่วยกันปลุกให้ตื่นแล้วละ เพราะข้างในนั้นนะมีทองแท้อยู่

2. ได้คู่มือเล่มเล็ก ต้องการทราบวิธีการให้บริการ “ห้องสมุดเสียง” ที่สั้น กระทัดรัด ได้ข้อความครบถ้วนชัดเจน และมีภาพประกอบ ต้องอ่านจากหนังสือปกเหลืองชื่อ “บริการเสียง” เพราะเป็นหนังสือคู่มือเล่มเล็ก ๆ ขนาดที่นักวิชาการเรียกว่า “จุลสาร” หรือขนาดที่เท่ากับแผ่นซีดี บรรจุกล่อง แต่ทว่าเนื้อหาในเล่มเป็น “พริกชี้หนู” เพราะให้ข้อมูลครบถ้วน อ่านง่าย ได้ใจความสมบูรณ์ ตั้งแต่ข้อมูลวันที่เริ่มเปิดบริการ จุดมุ่งหมาย กลไกในการจัดบริการเสียง วิธีใช้ รายการเสียงที่ให้ บริการ รายชื่อเจ้าหน้าที่บริการเสียง (มีกำหนดชื่อย่อเหมือนที่ปัจจุบันนิยมย่อกัน เช่น เจ้าหน้าที่ รายการ ย่อว่า จ.ร. และผู้ทำหน้าที่นี้คือ ท่านหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล) และ ภาพประกอบ

นับเป็นคู่มือปฏิบัติงานเล่มเล็กที่อ่านแล้ว สามารถนำไป “ปฏิบัติ” ได้จริง ใช้เป็นต้นแบบ ของบรรณารักษ์โดยนำหลักการนั้นมาประยุกต์ใช้กับงานที่เรารับผิดชอบ

3. เห็นความสำคัญของ “บันทึกประจำวัน” แรก ๆ ผู้เขียนจะรู้สึกประหลาดใจทุกครั้งที่มีผู้ทรง คุณวุฒิหลาย ๆ ท่านซึ่งเคยรู้จักและทำงานใกล้ชิดกับท่านหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล จะมีความทรงจำที่ดี ละเอียดลอออย่างมาก ช่างจดจำได้แม้แต่กระทั่งจำนวนเด็กนักศึกษาที่เคยสอนแต่ละรุ่น? ทั้ง ๆ ที่ แต่ละท่านก็อายุมากแล้ว ต่อมาจึงลดความสงสัยว่าทำไมท่านเหล่านั้นจึงมีอารมณดีแจ่มใสและไม่ ต้องกังวลว่าจะยังมีงานอะไรค้างอีก คงเพราะท่านจดจำวิธีการมาจากท่านหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล นั่นคือเขียนจดบันทึกประจำวัน ถ้าผู้ใดมีโอกาสเห็นสมุดบันทึกประจำวันของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล จะพบว่าท่านเขียนได้ละเอียดมาก เขียนด้วยลายมือเขียนที่สวยงามและเรียบร้อยมาก ๆ จนใคร่ขอ ให้รัฐบาลหันกลับไปส่งเสริมการคัดลายมือกันใหม่เสียแล้ว

อานิสงส์ของการทำงานในฝ่ายโสตทัศนศึกษา

ด้วยเป็นเพราะฝ่ายโสตทัศนศึกษาที่ผู้เขียนรับผิดชอบ เป็นหนึ่งในสองหน่วยงานที่ต้องมาอยู่ ณ อาคารหอสมุดหลังใหม่เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2544 ที่เรียกว่า อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล โดยที่ผู้เขียนต้องเดินผ่านห้องอนุสรณ์ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เพื่อเข้าประตู ห้องทำงานซึ่งอยู่เยื้องตรงข้ามกับห้องที่ประดิษฐานรูปปั้นท่าน ท่านจึงเมตตาให้ผู้เขียนได้เรียนรู้ อะไรใหม่ ๆ เกี่ยวกับท่านอยู่เนือง ๆ เพราะได้มีโอกาสรู้จักและต้อนรับท่านผู้ใหญ่อาวุโสที่คิดถึง หม่อมหลวงปิ่นและเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับหม่อมหลวงปิ่นให้ฟัง อาทิ คุณหญิง หม่อมหลวงอนงค์ (ชุมสาย) นิลอุบล (สมามคมไทย-อิสราเอล) คุณเมณีพันธุ์ จารุกุล (อดีตนักเรียนมหาดเล็กหลวง

⁹ คูได้จาก นันทา ขุนภักดี “ยี่สิบเจ็ดปีที่คณะอักษรศาสตร์” ใน กษณเวียง เกษียณวาร มงคลกาลแห่งชีวิต, หน้า 26 ย่อหน้าที่ 2.

ปัจจุบันทำงานที่มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ ตั้งอยู่ในวัดสระเกศ) ศาสตราจารย์ คุณหญิงแมนมาส ขวลิต (ปัจจุบันเป็นหัวหน้าฝ่ายบริการห้องสมุดและเอกสาร SPAFA) เป็นต้น รวมทั้งการอ่านผลงานของอีกหลายท่าน กล่าวคือ ท่านศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ และ รองศาสตราจารย์นันทา ชุนภักดี

ด้วยการพบบุคคลดังที่กล่าวมาข้างต้นด้วยการปลุกกระแสอย่างต่อเนื่องของอาจารย์ละม่อม โอชกะ ผู้ที่กระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาจนดิ้นรนคิดว่าท่านเพิ่งอายุ 60 กว่า ๆ แต่ท่านก็บอกว่าท่าน 80 กว่าแล้ว ด้วยการสนับสนุนอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี นิลกรณ์ (ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง พ.ศ. 2543-2545) และ นางกาญจนา สุคนธมณี บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ 9 หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และแล้ว... และแล้วฝันก็เป็นจริง

เขียนมาถึงบรรทัดนี้ หุกก็แว่ได้ยินเสียงเพลง “กล้วยไม้”¹⁰ ที่เหล่าศิษย์นำมาร้องเป็นเพลงที่ไพเราะยิ่งจากบทประพันธ์ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ที่ว่า

กล้วยไม้มีดอกช้า	ฉันใด
การศึกษาเป็นไป	เช่นนั้น
แต่ออกดอกคราวไร	งามเด่น
งานสั่งสอนปลูกปั้น	เสร็จแล้วแสนงาม

บรรณานุกรม

- เจตนา นาควัชระ. “บทวิพากษ์ว่าด้วยความคิดเรื่องอุดมศึกษาของศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล” ใน มหาวิทยาลัยศิลปากร. **อนุสรณ์รำลึกถึง**, หน้า 107-118. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย, 2539.
- นันทา ชุนภักดี. “ยี่สิบเจ็ดปีที่คณะอักษรศาสตร์” ใน **กษณเวียน เกษียณวาร มงคลกาลแห่งชีวิต**, หน้า 6-45. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖.
- นันทา ชุนภักดี “ห้องสมุดเสียงแห่งแรกของไทย” ใน มหาวิทยาลัยศิลปากร. **อนุสรณ์รำลึกถึง**, หน้า 119-124. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย, 2539.
- บริการเสียง**. นครปฐม : วิทยาลัยทับแก้ว มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์, 2515.
- สุชาติ เผือกสกนธ์. “ห้องสมุดเสียง :จุดเริ่มต้นของระบบการจัดการศึกษาทางไกลแห่งแรกในเมืองไทย” **วารสารอนุสรณ์สาร** 22, 2 (6 เมษายน 2546) : 67-74.

¹⁰ ผู้สนใจฟังเพลงกล้วยไม้ และเพลงอื่น ๆ ที่เป็นบทประพันธ์ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งจัดทำโดย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถหาซื้อได้จากหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และที่หอวารสารอนุสรณ์ มีจำหน่ายทั้งรูปเทปแบบดัดและแผ่นออดิโอซีดี และขอแนะนำให้อ่านหนังสือ “คิดถึงท่าน ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล” เขียนโดย นันทา ชุนภักดี ประกอบการฟังเทปเพลงนี้ด้วย

ย้อนรอยเทคโนโลยี กับงานของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

ภาณุวัตร เต้ยวิวัฒน์ชัย *

หากมองย้อนภาพห้องสมุดเมื่อครั้งที่เทคโนโลยียังไม่เข้ามามีบทบาทมากนัก การค้นหาข้อมูลหรือหนังสือที่ต้องการสักเล่มต้องใช้เวลาพอสมควร (โดยเฉพาะมือใหม่หัดค้น) เริ่มด้วยการเดินไปที่ตู้บัตรรายการเพื่อค้นหาเรื่องที่ต้องการว่าอยู่ในหนังสือเล่มใด หนังสือเล่มที่ต้องการจัดเรียงไว้ส่วนใดของห้องสมุด แล้วจึงเดินไปหยิบตัวเล่มหนังสือ และเมื่อต้องการจะยืมออกนอกห้องสมุดก็นำหนังสือไปที่เคาน์เตอร์บริการยืม-คืน หนังสือ กรอกแบบฟอร์มหรือบัตรยืมหนังสืออีก กว่าจะยืมหนังสือได้ใช้เวลามากเหลือเกิน ทั้งที่บางครั้งก่อนจะหาตัวเล่มหนังสือได้ก็ค้นบัตรรายการจนเมื่อยมือแล้ว กว่าจะได้หนังสือสักเล่มติดตัวกลับบ้าน หรือแม้แต่บรรณารักษ์เอง กว่าจะตอบคำถามช่วยการค้นคว้าได้สักเรื่อง ก็อาจต้องค้นบัตรรายการกันจนเมื่อยมือไม่ต่างไปจากผู้ใช้บริการสักเท่าไร แม้แต่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรก็เช่นกัน จะพิมพ์จดหมายราชการสักฉบับ ถ้าพิมพ์ผิดก็เป็นอันต้องพิมพ์กันใหม่ ทำให้เสียเวลาค่อนข้างมาก

เทคโนโลยี...เริ่มเข้ามา

วันหนึ่ง เมื่อเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรมากขึ้น ช่วยลดขั้นตอนการทำงานลง แต่ผู้ใช้บริการและบรรณารักษ์ก็ยังคงลำบากอยู่เช่นเดิม และด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้งนั่นเอง โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติจึงได้เกิดขึ้น มีมากมายหลายสังกัดหลายค่าย ถ้าพูดกันถึงยุคแรก ๆ ก็คงหนีไม่พ้นโปรแกรมยอดนิยมของห้องสมุดในขณะนั้น นั่นก็คือ Mini Micro CDS/ISIS ซึ่งหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เองก็นำมาใช้ด้วยเช่นกัน แม้ว่าโปรแกรมนี้จะไม่ค่อยเป็นระบบบูรณาการซักเท่าไร แต่ก็สามารถเข้ากันได้ดีกับงานของหอสมุดฯ มากพอสมควร

* บรรณารักษ์ ระดับ 5 ฝ่ายโสตทัศนศึกษา หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

นอกจากนี้ก็จะมีโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถทำงานต่าง ๆ ได้ครบวงจร (งานจัดหา งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ งานวารสาร งานยืม-คืน งานยืมระหว่างห้องสมุด และการสืบค้นข้อมูล) ดังเช่น โปรแกรม Innopac ของบริษัท Innovative Interfaces Inc. โปรแกรม Dynix ของบริษัท Dynix โปรแกรม VTLS ของบริษัท VTLS หรือแม้แต่โปรแกรมที่พัฒนาโดยคนไทย เช่น โปรแกรม Magic Library ของบริษัท โสมาภา อินฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี ก็เช่นกัน ต่างแข่งขันกันแสดงประสิทธิภาพและศักยภาพของโปรแกรมที่ตัวเองพัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาระบบการทำงานของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะทำให้การสืบค้นข้อมูลและการให้บริการมีความรวดเร็วมากขึ้น อีกทั้งทำให้ภาพลักษณ์ของห้องสมุดดูทันสมัย

ด้วยความสามารถของโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัตินี้เองทำให้ห้องสมุดหลายแห่งยอมควักกระเป๋า billions เพื่อซื้อโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ จนกลายเป็นเรื่องฮือฮาในวงการห้องสมุด ซึ่งหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ก็เป็นหนึ่งในห้องสมุดหลายแห่งที่เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการนำโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ หอสมุดฯ ได้จัดซื้อโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร และการให้บริการแก่ผู้ใช้โปรแกรมที่กล่าวถึงนี้ก็คือ โปรแกรม Innopac ของบริษัท Innovative Interfaces Inc. โดยนำมาใช้ในส่วนของระบบงานจัดหา (Acquisition Module) ระบบการจัดหมวดหมู่และทำรายการ (Cataloging Module) ระบบงานยืม-คืน (Circulation Module) ระบบงานวารสาร (Serial Module) และระบบสืบค้นข้อมูลทรัพยากรหอสมุด (OPAC) ซึ่งล้วนทำงานในลักษณะที่เป็น Text Mode พูดย่างๆ ก็คือ ไม่มีกราฟฟิค หรือสีอันสวยงามเท่านี้เอง

เท่าที่จำได้ เมื่อครั้งที่ผู้เขียนกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นี้ หอสมุดฯ ยังไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการสืบค้นข้อมูลอย่างในปัจจุบัน การค้นหาหนังสือก็ต้องใช้บัตรรายการเป็นหลัก แต่ไม่อาจรู้ได้เลยว่าหนังสือเล่มนั้นอยู่บนชั้นหรือเปล่า หรือมีใครยืมก่อนหน้าหรือไม่ แต่เมื่อหอสมุดฯ นำโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในปี พ.ศ. 2540 แล้วให้บริการยืม-คืน และบริการสืบค้นข้อมูลในปลายปี พ.ศ. 2541 ทำให้ผู้ใช้บริการไม่ต้องกรอกบัตรยืมหนังสือเหมือนแต่ก่อน เพียงแค่นำหนังสือมาที่เคาน์เตอร์ยืม-คืน พร้อมแสดงบัตรสมาชิก เจ้าหน้าที่ก็จะดำเนินการให้เรียบร้อย รวมทั้งผู้ใช้สามารถสืบค้นรายการหนังสือได้โดยผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ได้ง่าย ทั้งยังทำให้รู้ได้ทันทีว่าหนังสือเล่มที่ต้องการอยู่บนชั้นหรือไม่ หรือมีผู้ยืมไป และกำหนดคืนเมื่อไหร่ ซึ่งหอสมุดฯ ได้จัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นข้อมูล เพื่อความสะดวกของผู้ใช้บริการไว้ในแต่ละชั้นของหอสมุดฯ

ความเปลี่ยนแปลง...

เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดยั้งแจ่มชัดเช่นเดียวกับโลกที่ไม่เคยหยุดหมุน ปัจจุบันโปรแกรม Innopac ได้ถูกพัฒนาปรับเปลี่ยนเป็น Millennium ซึ่งเป็นการทำงานในรูปแบบที่เป็นกราฟฟิก มีสีสันสวยงามและน่าใช้งานมากขึ้น ทั้งในส่วนของการทำงานและการสืบค้นข้อมูลซึ่งสามารถสืบค้นผ่านเครือข่าย Internet ได้อย่างง่ายดาย แต่นั่นล่ะของดีนั้นก็ต้องแพงขึ้น แต่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เกิดการรวมฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ 2 ฐานข้อมูลระหว่างหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และ หอสมุดสาขาวังท่าพระ เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน

นอกจากนี้หอสมุดฯ ยังได้บอกรับฐานข้อมูลต่างๆ ทั้งในรูปแบบเป็นซีดีรอม และออนไลน์ให้บริการสำหรับ นักศึกษา อาจารย์ ข้าราชการ และผู้สนใจ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและวิจัย เนื่องด้วยหอสมุดฯ ตระหนักดีว่าการศึกษาในปัจจุบัน การค้นข้อมูลจากหนังสือและสิ่งพิมพ์เฉพาะที่มีอยู่ภายในหอสมุดฯ ย่อมไม่เพียงพอ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งฐานข้อมูลต่างๆ ที่หอสมุดฯ บอกรับมีมากมาย เช่น ฐานข้อมูลซีดีรอม Dissertatoin Abstract Ondisc, Humanities Fulltext, Education Fulltext ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย ฐานข้อมูลออนไลน์ต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลของ H.W. Wilson ฐานข้อมูล ebrary เป็นต้น

ไม่เพียงแต่การบอกรับฐานข้อมูลต่างๆ หอสมุดฯ ยังได้จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นเองโดยใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS ซึ่งแต่เดิมประมาณปี พ.ศ. 2529 ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นหลายฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมนี้นี้ และทำงานในระบบปฏิบัติการ DOS แล้ววันหนึ่งฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นก็ล้าจากไป โดยที่ผู้เขียนเองก็ไม่ทราบสาเหตุและไม่รู้จักโปรแกรมนี้เท่าใดนัก แต่ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการนำโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS กลับมาพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นอีกครั้ง คราวนี้พัฒนาคอคู่กับโปรแกรม Websis และทำงานบนระบบปฏิบัติการ LINUX เพื่อให้สืบค้นข้อมูลผ่านระบบ Internet ได้ จนปัจจุบันได้เปลี่ยนไปพัฒนาร่วมกับโปรแกรม wwwi32 บนระบบปฏิบัติการ WINDOWS 2000 Server โดยได้จัดทำฐานข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุด (พร้อม Abstracts) ฐานข้อมูลภาคตะวันตก ซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานข้อมูลย่อย คือ ฐานข้อมูลหนังสือ ฐานข้อมูลบรรณานุกรม และฐานข้อมูลประวัติบุคคล โดยมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับให้สืบค้นฐานข้อมูลสำหรับผู้ให้บริการ

ในยุค IT หากไม่รู้จัก Internet ก็อาจจะถูกมองว่าเขยหรือล้าหลัง ดังนั้นหอสมุดฯ ย่อมไม่ยอมถูกมองว่าล้าหลังอยู่แล้ว บริการ Internet จึงเป็นอีกบริการหนึ่งที่มีในหอสมุด ซึ่งในช่วงแรกๆ ที่ให้บริการนั้น มีคอมพิวเตอร์เพียง 2 เครื่อง และเพิ่มเป็น 5 เครื่อง โดยให้บริการ

In-house Database

จากวันนั้น...ถึงวันนี้

จันทร์เพ็ญ ก่อมใจขาว *

หากมองย้อนกลับไป นับตั้งแต่ผู้เขียนเริ่มเข้ามาปฏิบัติงาน ณ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เมื่อปลายปีพ.ศ. 2536 ก็นับเป็นเวลา 10 ปีแล้ว แต่ถ้าหากจะถามว่าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นใช้ภายในหอสมุด (In-house Database) ตั้งแต่เมื่อไร คงยากที่จะตอบ แต่หากจำเป็นต้องตอบคงหนีไม่พ้นที่จะต้องสอบถามจากบุคลากรซึ่งเป็นผู้พัฒนาฐานข้อมูลขึ้นใช้ภายในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ในยุคแรก ๆ นั่นคือ “คุณยุพดี จารุทรัพย์” (หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา ในปัจจุบัน) ซึ่งทำให้เราได้ทราบว่าการพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์มีมานานแล้วเกือบ 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 โดยบรรณารักษ์ของหอสมุดเป็นผู้พัฒนาฐานข้อมูลต่าง ๆ ขึ้นในหลายฐานข้อมูล

วันนั้น..

ในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูล ACQMENU โดยใช้โปรแกรม Dbase สำหรับใช้ในงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศที่อยู่ระหว่างการสั่งซื้อ เพื่อลดปัญหาอันเกิดจากการเขียนบัตรสั่งซื้อหลายชุด (จัดเรียงตามชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ชื่อร้านค้า คณะวิชา/ภาควิชา) และออกรายงานการจัดซื้อหนังสือในแต่ละเดือน

พ.ศ. 2530 มีการพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นหลายฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูล AUDIO ซึ่งเป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวิดิทัศน์ และเทปบันทึกเสียง ฐานข้อมูล NEWBK เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือและวัสดุโสตฯ ภาษาอังกฤษที่ได้รับตัวเล่มแล้ว ฐานข้อมูล SERIAL E และ SERIAL T ซึ่งเป็นฐานข้อมูลรายการวารสาร (Holding) ภาษาต่างประเทศ และภาษาไทยตามลำดับ

* บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 7 ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากนั้นในปี พ.ศ. 2535 ได้พัฒนาฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดเก็บรายชื่อเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และในปี พ.ศ. 2536 ได้พัฒนาฐานข้อมูลอินโดจีน เพื่อจัดเก็บรายชื่อเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอินโดจีน ที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2536 ยังได้พัฒนาฐานข้อมูลภูมิภาคตะวันตก ด้วยโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS อันได้แก่ ฐานข้อมูล SERIAL เพื่อจัดเก็บบรรณานุกรมวารสาร/หนังสือพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคตะวันตก ฐานข้อมูล BOOK เพื่อจัดเก็บรายการหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันตก ฐานข้อมูล LOCAL เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลประชากร พื้นที่จังหวัด การใช้ที่ดิน และสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้นของจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก ฐานข้อมูล WEST เพื่อจัดเก็บข้อมูลทำเนียบแหล่งบริการสารนิเทศภูมิภาคตะวันตก

ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลหนังสือด้วยโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS เพื่อจัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือ (เป็นข้อมูลของหนังสือที่ทำการวิเคราะห์เลขหมู่ และทำการตั้งแต่จัดทำฐานข้อมูลเสร็จ) นอกจากนี้เพื่อจัดเก็บข้อมูลเพื่อการสืบค้นแล้วแล้วยังเพื่อการทำบัตรรายการครบชุด และออกรายการหนังสือใหม่ประจำเดือนด้วย

ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541 ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ด้วยโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS เพื่อจัดเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และเพื่อการสืบค้นข้อมูลวิทยานิพนธ์ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับ เลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง และสาขาวิชา

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฐานข้อมูล ACQMENU, SCIB, ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อม ฐานข้อมูลอินโดจีน แลฯ หายไปจากหอสมุดโดยไม่ทราบสาเหตุ และดูเหมือนว่าไม่มีใครอยากพูดถึง ผู้เขียนคิดว่าอาจเกิดจากการที่หอสมุดขาดแคลนเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องก็เป็นได้ ผู้เขียนจำได้ว่าตั้งแต่มารับราชการที่หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เมื่อปลายปีพ.ศ. 2536 นั้น หอสมุดมีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการปฏิบัติงานอยู่เพียง 4-5 เครื่อง และค่อย ๆ เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างเชื่องช้า

ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งถือว่าเป็นจุดพลิกผันที่สุด เพราะหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC (สำหรับการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุด) แต่เนื่องจากหอสมุดมิได้มีฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ

รองรับอยู่แต่เดิม และฐานข้อมูลหนังสือที่พัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS ก็มีข้อมูลเพียง 30,000 รายการเท่านั้น หากทำการถ่ายโอนข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลของระบบห้องสมุดอัตโนมัติก็จะไม่คุ้มค่าใช้จ่าย หอสมุดจึงได้เลือกที่จะจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลโดยใช้วิธีการ Key New ซึ่งข้อมูลที่จะต้องทำการ Key New ในขณะนั้นมีจำนวนประมาณ 110,000 รายการ ทำให้บุคลากรหอสมุดต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจ ไปกับการบันทึกข้อมูล บรรณานุกรมหนังสือ และการทำรายการ Item Records รวมถึงการทดสอบและการตรวจสอบความถูกต้องต่าง ๆ ซึ่งใช้เวลาเป็นแรมปีกว่าทุกอย่างจะเสร็จสมบูรณ์ จนสามารถให้บริการสืบค้นข้อมูล และให้บริการยืม-คืนได้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ซึ่งนับว่าการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์เสร็จเรียบร้อยก่อนเวลาที่กำหนดไว้เกือบ 2 ปี เมื่อการบันทึกข้อมูลหนังสือเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการบันทึกข้อมูลรายการวารสาร (Holding) ลงฐานข้อมูล และในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เองที่ฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นหายไปจากหอสมุดโดยสิ้นเชิง

วันนี้..

เมื่อการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC เข้ามาใช้ในหอสมุดค่อนข้างจะลงตัวแล้ว ก็ได้เกิดแนวความคิดว่าหอสมุดน่าจะมีการพัฒนาฐานข้อมูลขึ้นใช้เองอีกครั้ง นั่นคือการพัฒนาฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร เนื่องจากหอสมุดขาดงบประมาณในการจัดซื้อโมดูลสำหรับ Journal Indexing ทำให้ผู้ใช้บริการไม่สามารถสืบค้นข้อมูลบทความวารสารจากฐานข้อมูลได้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2542 จึงได้มีการวางแผนที่จะพัฒนาฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทย เพื่อจัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมบทความจากวารสารภาษาไทยที่มีให้บริการทั้งหมดในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งโปรแกรมที่นำมาใช้ในการจัดเก็บก็คงหนีไม่พ้นโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS ซึ่งแต่เดิมจะทำงานบนระบบปฏิบัติการ DOS แต่การพัฒนาข้อมูลในครั้งนี้ได้นำเอาโปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS พัฒนาร่วมกับโปรแกรม WEBSIS บนระบบปฏิบัติการ LINUX เพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายได้ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ทับกับตัวเล่มวารสารที่ออกให้บริการมากกว่าการค้นด้วยบัตรบรรณานุกรมแบบเดิม ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทยที่จัดทำขึ้นนี้ครอบคลุมข้อมูลบทความวารสารตั้งแต่ปีพ.ศ. 2506 จนถึงปัจจุบัน ขณะนี้มีข้อมูลจำนวนประมาณ 200,000 รายการ โดยผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ว่าผู้ใช้บริการจะอยู่ที่ใดก็สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ของสมเด็จพระราชวังสนามจันทร์

ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ของสมเด็จพระราชวังสนามจันทร์

ฐานข้อมูล :

คำค้น :

วิธีการสืบค้น

- เลือกฐานข้อมูลที่ต้องการ - บทความปี 2506-2543
- บทความปี 2546-ปัจจุบัน
- พิมพ์คำค้นที่ต้องการตามด้วยเครื่องหมาย \$ เช่น กาลเลือกตั้ง\$ หรือใช้ตรรกะบูลีน (and or not) ในการจำกัดการสืบค้น เช่น การตูน\$ and โลก\$
- สามารถจำกัดการสืบค้นเรื่องที่ต้องการ ด้วยปี พ.ศ. ของบทความ เช่น การประกันพฤษภาคม\$ and 2543\$

ฐานข้อมูลบรรณานุกรม พัฒนาโดยทีมบรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2543 ยังได้พัฒนาฐานข้อมูลภาคตะวันตก อันได้แก่ ฐานข้อมูลหนังสือ ฐานข้อมูลบรรณานุกรม และฐานข้อมูลประวัติบุคคลในภาคตะวันตก โดยที่ฐานข้อมูลหนังสือจัดทำขึ้นเพื่อ จัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ 8 จังหวัดในภาคตะวันตก คือ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และนครปฐม ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลตัวเล่มหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันตกที่มีให้บริการในงานศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ได้โดยตรง โดยไม่ต้องสืบค้นข้อมูลผ่านฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ หอสมุด ปัจจุบันฐานข้อมูลภาคตะวันตกมีข้อมูลจำนวนประมาณ 1,300 รายการ ส่วนฐานข้อมูลบรรณานุกรมจัดทำขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมที่เกี่ยวกับภาคตะวันตก ปัจจุบันมีข้อมูลจำนวนประมาณ 3,500 รายการ และฐานข้อมูลประวัติบุคคลในภาคตะวันตกซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในภาคตะวันตก ปัจจุบันมีข้อมูลจำนวนประมาณ 1,500 รายการ โดยที่ฐานข้อมูลภาคตะวันตกนี้ พัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS เช่นเดียวกับกับฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน

ฐานข้อมูลภาคตะวันตก ของสมเด็จพระราชวังสนามจันทร์

ฐานข้อมูลภาคตะวันตก ของสมเด็จพระราชวังสนามจันทร์

ฐานข้อมูล :

คำค้น :

วิธีการสืบค้น

- เลือกฐานข้อมูลที่ต้องการ - ฐานข้อมูลหนังสือ (ภาคตะวันตก)
- ฐานข้อมูลประวัติบุคคล (ภาคตะวันตก)
- ฐานข้อมูลบรรณานุกรม (ภาคตะวันตก)
- ใช้เครื่องหมาย \$ ตามหลังคำค้น เช่น นครปฐม\$ หรือใช้ตรรกะบูลีน (and or not) ในการจำกัดการสืบค้น เช่น นครปฐม\$ and ไบรอลสถาน\$

ฐานข้อมูลภาคตะวันตก พัฒนาโดยทีมบรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากฐานข้อมูลทั้ง 2 ฐานดังกล่าวแล้ว หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ยังได้พัฒนาฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดฯ ขึ้น เพื่อจัดเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ ที่มีให้บริการในหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งฐานข้อมูลนี้ได้นำเอาฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยเพิ่มเติมเขตข้อมูลต่าง ๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS เช่นเดิม พัฒนาร่วมกับโปรแกรม wwwi32 บนระบบปฏิบัติการ WINDOWS 2000 Server ซึ่งฐานข้อมูลนี้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เป็นวิทยานิพนธ์ และสามารถเข้าถึงตัวเล่มวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดได้อย่างสะดวกขึ้น

ปัจจุบันฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์มีข้อมูลจำนวนประมาณ 3,500 รายการ โดยผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลวิทยานิพนธ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่ได้จะแสดงผลในรูปแบบของบรรณานุกรม และบทคัดย่อภาษาไทย ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถ Download จัดเก็บ และพิมพ์ (Print) บทคัดย่อที่ต้องการได้

ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดฯ

คำค้น :

สืบค้น

ยกเลิก

วิธีการสืบค้น

- พิมพ์คำค้นที่ต้องการตามด้วยเครื่องหมาย \$ เช่น **ภาวะผู้นำ\$** หรือใช้ตรรกะบูลีน (and or not) ในการจำกัดการสืบค้น เช่น **การบริหารการศึกษา\$ and ไทย\$**
- สามารถจำกัดการสืบค้นเรื่องที่ต้องการ ด้วยปี พ.ศ. ของบทความ เช่น **การประกันคุณภาพ\$ and 2543\$**

ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ พัฒนาโดยบรรณารักษ์งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายละเอียดผลการสืบค้น

Record No. 3817

เลขเรียกหนังสือ Z675.U5 ๒71.

ชื่อผู้แต่ง อรุณี จารุราษฎร์.

ชื่อวิทยานิพนธ์ การใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย.

สาขาวิชา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528.

[See Abstract](#)

ทิ้งท้าย...

ปัจจุบัน หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์มีฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นเอง โดยบรรณารักษ์ของหอสมุดอยู่ 3 ฐานข้อมูลหลัก ได้แก่ ฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ฐานข้อมูลภาคตะวันตก (ฐานข้อมูลหนังสือ ฐานข้อมูลบรรณานุกรม และฐานข้อมูลประวัติบุคคลในภาคตะวันตก) และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่มีให้บริการในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ โดยใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS พัฒนาร่วมกับโปรแกรม wwwi32 บนระบบปฏิบัติการ WINDOWS NT ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ที่ <http://www.snamcn.lib.su.ac.th> และในอนาคตหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์คงจะมีโครงการที่จะพัฒนาฐานข้อมูลใหม่ ๆ ขึ้นอีก รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพสำหรับการบริการให้มากขึ้น และเหนืออื่นใดก็คือจะพยายามดูแลและรักษาฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้คงอยู่ตลอดไป

๑.๑ ม.๗.๘.๖.๗.๘ ๒๕๕๑

หอสมุด พระราชวชิรสถานจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ปกิณกะ

อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ยุพดี จารุทรัพย์ *

สมบัติ มิตลิตะ **

อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล คืออาคาร 5 ชั้นหลังใหม่ล่าสุดของหอสมุดฯ และยังเป็นที่ทำกาารของศูนย์คอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยศิลปากรอีกด้วย แม้ผู้เขียนจะใช้ชีวิตวนเวียนอยู่ที่นี้ แต่ก็มีใครรู้เหตุผลกลใดนักว่ามีที่มาอย่างไร จึงได้แต่ถามๆ จากท่านผู้ใหญ่ในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ และคนที่ใหญ่ แม้ตัวจะเล็กไปสักนิดหนึ่งก็คงไม่พ้นหัวหน้าหอสมุด คุณกาญจนา สุคนธมณี ท่านก็ได้เล่าให้ฟังพร้อมกับย้ำนักหนาว่าให้เขียนเก็บไว้เพื่อเป็นประวัติศาสตร์ของหอสมุดฯ จะได้ไม่ต้องให้ลูกหลานในภายหน้าต้องมาสืบจากตึกกันอีก

ท่านได้มีโอกาสได้เข้ามาบริหารงานหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ เมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2540 ในฐานะหัวหน้าหอสมุด และตั้งแต่นั้นทุกวันที่ 24 ตุลาคม พวกเราจำกันได้ว่าจะมีการทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ที่ชั้น 2 ของอาคารหอสมุด พระราชวังสนามจันทร์

ก่อนหน้าวันงานพวกเราต้องเตรียมการเยี่ยมของจากวัด นิมนต์พระ เตรียมอาหาร เป็นต้น ทุกคนพร้อมเข้าก็กระวีกระวาดกันมาร่วมงาน ในวันงานท้ายสุดคือได้รับประทานอาหารด้วยกัน และถ่ายรูปกับนิทรรศการกันอย่างเอิกเกริกอย่างมีรู้เปื้อ และผู้ที่ประธานก็คือผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง หรืออธิการบดี (ขณะนั้นคือศาสตราจารย์ ดร.ตรีังใจ บูรณสมภพ) หรือรองอธิการบดีทุกครั้งไป

การจัดนิทรรศการในแต่ละครั้ง พวกเราจะตั้งใจกันเป็นพิเศษ มีโต้ไฟใหญ่คือหัวหน้าหอสมุด คุณยุพดี จารุทรัพย์ คุณปัญญา พุพะเนียด และภายหลังมีผู้คนเข้ามาช่วยกันมากหน้าหลายตาทั้งที่ทำงานในและนอกหอสมุดฯ เข้ามาช่วยกันคนละไม้คนละมือจากงานที่ทำกันในหอสมุดฯ ทำไปทำมา กลายเป็นงานใหญ่ระดับมหาวิทยาลัย

* บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

** บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 งานวิชาการและประชาสัมพันธ์ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

เริ่มจากปี พ.ศ.2542 มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนและร่วมกิจกรรมกับหอสมุดฯ จัดให้มีพิธีทำบุญเลี้ยงพระวันคล้ายวันเกิดครบรอบวันเกิด 96 ปี ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และฉลองพิธีเปิดป้ายห้องอนุสรณ์โดยการสนับสนุนงบประมาณรายได้จากมหาวิทยาลัย

และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา การจัดกิจกรรมและสถานที่เปลี่ยนไป คนห้องสมุดก็ห่างเหินจากงานนี้ไปเป็นลำดับเพราะระยะทางเป็นเหตุ แต่สิ่งที่ยังคงไว้คือนิทรรศการที่ยังคงจัดอย่าง ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ปลุกปล้ำ นบิณฑนอันพรกถ

ชื่ออาคารมีเหตุว่าวันหนึ่ง ในปี พ.ศ.2541 หัวหน้าหอสมุดฯ ของข้าพเจ้าได้ ชีรธจักรยานยนต์ คั้นงามก่อนผ่านประตูเหนือวังด้านหลังของวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เจยหน้าเห็นอาคารศิลป์ พีระศรี ๑ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร ทำให้คิดถึงว่าที่วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์จักต้องจารึกชื่อของศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ไว้บ้าง เพื่อเป็นที่ระลึกถึงอิทธิกรบตีคนแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากรและผู้วางรากฐานมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์กันบ้าง

หัวหน้าหอสมุดยังเล่าต่อไปว่า ด้วยต้องผ่านไปผ่านมาด้วยเส้นทางนี้ทุกวัน กอปรกับได้จัดห้องอนุสรณ์ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ณ ชั้น 2 อาคารหอสมุดไว้แล้ว และได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2542 อีกทั้งกำลังก่อสร้างอาคารหอสมุดหลังใหม่ ดังนั้นจึงนำความเรียนปรึกษาอาจารย์พุดม วีระประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางในขณะนั้น เพื่อเสนอขอขออนุมัติมหาวิทยาลัย 2 เรื่อง คือ 1) ขออนุมัติวันที่ 24 ตุลาคม ของทุกปีเป็นวันศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และ 2) ขออนุมัติใช้ชื่ออาคารหอสมุดหลังใหม่ว่า อาคาร ฯพณฯ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ที่ประชุมคณบดีขอให้ใช้ชื่อว่า “อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล”

ผู้เขียนเข้าใจว่าการตั้งชื่อสิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่สำคัญของทุกแห่งนอกจากจะเป็นการยกย่องและให้เกียรติต่อผู้มีพระคุณแล้ว อย่างน้อยคนรุ่นหลังเมื่อเห็นก็อาจมีคำถาม และหาคำตอบที่แสดงถึงสายใยของความเกี่ยวข้องว่าท่านคือใครและมีคุณูปการอันอย่างไรในศิลปการ ย้อนไปในระยะแรกๆ ของการจัดงาน มีการตั้งโต๊ะประชาสัมพันธ์ที่หน้าหอสมุดเชิญชวนให้ผู้คนเข้ามาร่วมงาน มักต้องตอบคำถามกันอยู่เนืองๆ ว่าท่านคือใคร ยิ่งช่วงดังกล่าวเป็นช่วงปิดเทอมแล้ว เหนงจนน่าใจหาย และผู้มาร่วมงานมักเป็นอาจารย์ท่านผู้ใหญ่ รุ่นลูกศิษย์ของท่าน หรือนักศึกษาที่กองกิจการนักศึกษาหรือคณะฯ ขอร้องไห้มาร่วมงาน ช่องว่างระหว่างกาลเวลามีจริง

บัดนี้พวกเราได้ลดช่องว่างของกาลเวลาด้วยการสร้าง “ห้องอนุสรณ์ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล” ไว้ ณ ชั้น 4 ของอาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุลและกำลังจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ห้องสมุดเสียงอีกด้วย

ห้องอนุสรณ์ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

เป็นความภูมิใจตลอดมาว่าเป็นผู้หนึ่งทำงานในวัง (พระราชวังสนามจันทร์) แต่น้อยคนนักที่จะนึกถึงว่าใครคือผู้สร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ชาวหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์รู้จัก หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ผ่านการบอกเล่านับครั้งไม่ถ้วนจากนางกาญจนา สุขฉนมณี หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ จนมีคำถามว่า เป็นลูกศิษย์หรือ? เคยทำงานด้วยกันหรือ? คำตอบคือไม่ แต่เหตุผลก็คือความศรัทธาในความสามารถที่ได้วางรากฐานมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ความศรัทธาได้ส่งต่อให้กับพวกเรา ได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่เกียรติคุณของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ผู้ได้รับการยกย่องจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และจากองค์กรต่างประเทศ ตามลำดับคือ

พ.ศ. 2540 ริเริ่มจัดนิทรรศการเพื่อระลึกถึงท่านผู้ก่อตั้งวิทยาลัยทับแก้ว

พ.ศ. 2541 ได้จัดสร้างห้องอนุสรณ์ (ห้องชั่วคราวขนาดเล็ก) ณ ชั้น 2 อาคารหอสมุด โดยไม่ใช้งบประมาณ ได้รับการสนับสนุนและเห็นชอบจากอาจารย์พุทธ วีระประเสริฐ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ขณะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง

พ.ศ. 2542 ได้รับมอบสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล จากคุณหญิงชญา วัฒนธรรมศิริ ทายาทผู้ดูแลทรัพย์สินของท่านผู้หญิงคุณิมาลา มาลากุล เป็นผู้มอบให้นำมาจัดแสดงเป็นการถาวร ผ่านรองศาสตราจารย์กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรฉัตร วรรณดี อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2544 (เดือนพฤศจิกายน) ได้ย้ายห้องอนุสรณ์ (ห้องชั่วคราว) มาอยู่เป็นการถาวร ณ ชั้น 4 อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อยู่ในความดูแลของฝ่ายโสตทัศนศึกษา และเปิดให้ผู้สนใจได้เข้าศึกษา ระหว่าง วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 9.00-16.00 น.

การจัดแสดงภายในห้องอนุสรณ์ฯ

ห้องอนุสรณ์ฯ มีขนาดขนาด 6 x 6 ตารางเมตร ภายในห้องเป็นศูนย์รวมผลงานสารสนเทศหลากหลาย แยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ภาพถ่ายหายากของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ในอิริยาบถต่างๆ ตั้งแต่วัยเยาว์ วัยเรียน วัยทำงาน ตามผนังด้านซ้ายมือของประตูทางเข้าและด้านหน้าห้อง

2. ภาพวาดหาค่ามิได้ เป็นภาพของท่านคู่กับท่านผู้หญิงคุณหญิงมาลา มาลากุล
3. รูปปั้นของท่านขนาดครึ่งเท่าตัว ถอดแบบมาจากรูปปั้นยืนที่ติดตั้งไว้ ณ บริเวณอาคารเอ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ โดยงบประมาณส่วนของหอสมุดฯ
4. ใบประกาศเกียรติคุณและรางวัลเกียรติคุณที่ท่านได้รับ
5. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับมอบจากสถาบันการศึกษาและองค์การต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
6. ชุดครุยและใบประกาศเกียรติคุณสมควรได้รับพระราชทานปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
7. ชุดลูกเสือและชุดชาวเด็มยศข้าราชการ พร้อมด้วยหมวก เนคไท (ลายของสถาบันต่างๆ) ถุงเท้า ก่องใส่ชั้นรองเท้า
8. ตู้ไม้สักทั้งแบบขนาดใหญ่และขนาดพอดีเท่าแขน ตั้งไว้ 2 ด้าน เป็นสมบัติส่วนตัวที่เคยอยู่บ้านท่าน ส่วนของที่จัดแสดงในตู้ ประกอบด้วย อัลบั้มรวมภาพจำนวนหลายอัลบั้ม สิ่งของชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ท่านเคยใช้เสมอๆ เช่น ที่ทับกระดาษ ตราประทับ พาน-แจกัน หมอนอิง
9. ตู้ไม้เก่าแก่ที่ชาวหอสมุดฯ ที่อยู่มาก่อนเรามาทำงาน มีชื่อว่า “สิ่งเหล่านี้มีค่ายิ่งกว่าทอง” ภายในตู้ จัดเก็บผลงานแปลวรรณกรรมของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นสิ่งพิมพ์ขนาดเล็กเท่าแผ่นซีดีรอมบรรจุกล่อง เหมาะสำหรับพกติดตัวไปอ่านได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น ไปต่างประเทศ ง่ายนิดเดียว ลูกสาวเจ้าของบ้าน เป็นต้น
10. สมบัติส่วนตัวอื่นๆ เช่น ที่นอนเท้าแบบโบราณ หีบเหล็กขนาดต่างๆ

รอบห้องอนุสรณ์ยังจัดแสดงข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับท่านอีกมากไว้ในตู้กระจก นอกจากนี้บริเวณด้านหน้าห้องอนุสรณ์ยังมีสิ่งมีค่าอีกสิ่งคือ “ปฏิทินล้านปี” เป็นปฏิทินหนึ่งในสามที่มีในประเทศไทย โดยอีกสองอันนั้นอันหนึ่งทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และอีกอันติดตั้งที่ท้องฟ้าจำลองกรุงเทพ

ปฏิทินล้านปี

ปฏิทินล้านปี ประดิษฐ์โดยศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ขณะเป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด ราวปี พ.ศ. 2469 เพื่อใช้ในการหาวัน (วันอาทิตย์-วันเสาร์) และวันที่ ซึ่งอาจเป็นวันเกิด หรือวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ และอาจารย์สิงห์โต ปุกหุด เป็นผู้เรียกว่า “ปฏิทินล้านปี”

จากการค้นคว้าเรื่อง วัน เดือน ปีเกิดอย่างละเอียดตามระบบจูเลียน (Julian System ของจูเลียส ซีซาร์) และระบบเกรกอเรียน (Gregorian System) แล้วคิดเป็นสูตรคณิตศาสตร์ เมื่อท่านเป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ได้พยายามเปลี่ยนสูตรคณิตศาสตร์มาเป็นปฏิทินเช่นเดียวกับ

เครื่องคิดเลขที่เรียกว่า “สไลด์ รูลส์” จากนั้นได้คิดทำปฏิทินต้นแบบด้วยกระดาษแข็งเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2470

ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ช่างไม้ในกองอุปกรณ์การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ขยายต้นแบบโดยใช้ไม้อัดขนาดใหญ่ ขนาด 4 x 7 ฟุต ประกอบด้วยไม้ 7 ชั้น ภายหลังทำขึ้นเลื่อนและตกแต่งแล้วเสร็จ ได้ปฏิทินไม้ขนาดใหญ่ ที่สุดในโลก

ในการคำนวณวัน เดือน ปี กำหนดใช้คริสต์ศักราช เนื่องจากปีพุทธศักราชไม่สมบูรณ์ บางปี เช่น ปีพุทธศักราช 2483 มีเพียง 9 เดือน และในปีโบราณครั้งพุทธกาล ก็ไม่แน่ใจว่าเดือนเป็นอย่างไร ใช้เดือนตรงกับคริสต์ศักราชที่ใช้ในปัจจุบันหรือไม่ เกรงว่าการคำนวณโดยใช้ปีพุทธศักราชจะผิดพลาดได้ง่าย

วิธีการใช้ปฏิทินล้านปี

ต้องการทราบวัน ของวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2411

- เปลี่ยนปี พ.ศ. เป็น ปี ค.ศ. โดยใช้ 543 ลบออกจากปี พ.ศ.

พ.ศ.	ค.ศ.
2411-543	1868

- เลือกลูกศรบนแผ่นบนสุด ให้ชี้ตรง $4n + 2$
- เลือกลูกศรบนแผ่นที่สอง ให้ชี้ตรงเลข 6
- เลือกลูกศรบนแผ่นที่สาม ให้ชี้ตรงเลข 8 (ได้ปี ค.ศ. 1868)
- เลือกลูกศรบนแผ่นล่างสุด ชี้ตรงเลขชื่อเดือนสิงหาคม
- แล้วอ่านเลข 18 ในช่องตาราง จะได้ผลสรุปว่า ตรงกับวันอังคาร

ห้อง ฯพณฯ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ณ อาคารหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล กลายเป็นศูนย์รวมของ “ของ” ของข้อมูล ของทุกอย่างเกี่ยวกับตัวท่าน หลายหน่วยงานแวะเวียน เยี่ยมชม หยิบยืมบางเรื่อง บางตอนหรือบางอย่างไปจัดแสดงเพื่อรำลึกถึงท่าน

24 ตุลาคม ปีหน้าคงไม่เหงาอีกแล้ว ...

ผลงานศิลปะ ในหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์

เอกอนงค์ ดวงจักร์ *

ลานจันทร์ วารสารของหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ.2522 ได้เขียนถึง “ผลงานศิลปะ” ที่ติดตั้งใน หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ไว้ว่า

“เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2521 คณะกรรมการเผยแพร่ศิลปกรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้นำผลงานศิลปะบางส่วนของนักศึกษา ที่จัดแสดงในงานนิทรรศการวิทยานิพนธ์ศิลปะ เมื่อเดือนเมษายน ในปีดังกล่าว มาติดตั้งที่ อาคารหอสมุดฯ (หลังเก่า อาคาร 2 ชั้น) เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาศิลปะและเสริมสร้างบรรยากาศของสถานที่ให้สวยงาม

อาจารย์พิษณุ ศุภนิมิตร เลขานุการคณะกรรมการฯ ได้ชี้แจงว่า งานศิลปะที่นำมา ติดตั้งทั้งหมด จำนวนในครั้งแรก 17 ภาพ นี้ ได้คัดเลือกงานที่ดูง่ายเหมาะสำหรับบุคคล ทั่วไป มีภาพที่เด่นหลายภาพ เช่น ภาพตีกรามบ้านของ ภาพมุมหนึ่งของวัดวาอาราม ภาพตัวนอนอนสีแดงก่อกินใบไม้สีเขียว ซึ่งนอกจากจะเข้าใจได้โดยง่ายแล้วยังช่วยสร้างบรรยากาศในหอสมุดได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย”

ครั้งนั้นคุณวีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ ศิลปะ หอศิลป์ นำภาพทั้งหมดมาจากหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ โดยติดตั้ง ให้ขณะคุณมาลินี ศรีพิสุทธิ์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกห้องสมุด ห้องสมุดเสียงและ อุปกรณ์โสตทัศน

* บรรณารักษ์ระดับ 6 ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

จวบจนเมื่อมีการขนย้ายจาก “อาคารหอสมุดเก่า : อาคาร 2 ชั้น” ไปยัง “อาคารหอสมุดใหม่: อาคาร 4 ชั้น” และเปิดให้บริการเมื่อ 26 เมษายน พ.ศ. 2536 พวกเราก็ได้ขนย้าย “ผลงานศิลปะ” หรือที่บ้างก็เรียกว่า “รูป” บ้างก็เรียกว่า “ภาพ” แล้วจับจองกันว่าจะติดตั้งไว้ที่ไหน

“รูป” หรือ “ภาพ” เหล่านั้นมักได้ชื่อกันต่างๆ นานา เช่น รูปรทนะ ที่เป็นรูปตอนท้ายของรทนะขยะสีเหลืองขนาดใหญ่มีชายค่อนข้างชรากำลังเก็บขยะที่ด้านหลัง หรือรูปไข่แตก ฯลฯ จากนั้นพวกเราก็จะคิดกันเองว่าเป็นศิลปิน ชี้ชวนว่าภาพนี้ น่าจะแขวนไว้ที่ไหน ภาพนี้น่าจะอยู่ที่ใด ซึ่งบริเวณที่แขวนก็ไม่พ้นห้องที่เป็นส่วนของการให้บริการ

แต่ด้วยเหตุที่พวกเราคิดกันเองว่าเป็นศิลปิน ทำให้ภาพที่แขวนไว้ไม่ค่อยโดดเด่นเท่าที่ควร หรือจะเป็นเพราะอาคารหลังนี้ค่อนข้างมีผนังน้อย ส่วนใหญ่เป็นกระจก หรือเป็นเพราะเห็นกันอยู่ทุกวันจึง รู้สึกว่าธรรมดา แต่หากเมื่อใดที่มีผู้มาเยือนก็มักจะได้ยินเสียงว่าสวยดี สวยดี กันทั้งนั้น ยิ่งเมื่อข้ามตึกไปยังอาคารห่อมหหลวงปิ่น มาลากุล แล้ว ภาพที่ติดตั้งล้วนแล้วแต่เป็นผลงานของศิลปินชั้นครูทั้งนั้น ผลงานชั้นครูเหล่านั้น เป็นผลงานที่ได้รับรางวัลจากงานศิลปกรรมแห่งชาติ ซึ่งจัดให้มีการประกวดกันตั้งแต่ปี พ.ศ.2506 และมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ผลงาน

ในปี พ.ศ.2546 มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยอาจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้นำทีมมาติดตั้งผลงานดังกล่าวด้วยตนเอง และหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร จะผู้ดูแลและบำรุงรักษาผลงานเหล่านั้น

ผลสรุปก็คืออาคารห่อมหหลวงปิ่น มาลากุล เป็นแหล่งที่รวมผลงานชั้นเยี่ยมของประเทศที่ไม่ธรรมดาคือ ความคิดที่จะนำผลงานดังกล่าวเผยแพร่ แบ่งปันให้กับผู้อื่นได้สัมผัสด้วยความงาม โดยได้ใช้ชื่อว่าโครงการ ARTBRARY โดยคุณสมปอง มิสสิตะ เป็นผู้ตั้งชื่อ บอกว่ามาจากคำว่า Art Gallery กับคำว่า Library ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการหนึ่งที่จะโดดเด่นในโลกของอินเทอร์เน็ตในเร็ววันนี้ให้สมกับที่พวกเราอยู่ในศิลปากร

บรรณารักษ์ กับเด็ก...เด็ก...

สมปอง มิสลิตะ *

“ถ้าฉันตาย นายนี้ถึงฉัน นายรักฉัน นายไม่ต้องทำอะไร...นายทำงาน”

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือสำหรับเยาวชน

หนังสือสำหรับเยาวชน ที่หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ แยกออกไปจากหนังสือทั่วไป โดยใช้ อักษร “ย” เป็นสัญลักษณ์และมีสันสีเขียวแปะอยู่ มีจำนวนไม่มากนัก ด้วยเหตุผลว่าเราเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย หนังสือเหล่านั้นก็เลยมีอยู่ในหอสมุดฯ แบบกระสายยา

ส่วนจะตั้งหรือแยกไว้ต่างหากเมื่อใดนั้น ไม่สามารถหาหลักฐานได้ ตัวผู้เขียนเมื่อมาทำงานที่นี่เมื่อ 16 ปีก่อนก็พบอยู่แล้ว ถามผู้เฒ่าที่สุดก็บอกว่ามาก็พบว่ามียอยู่แล้วเหมือนกัน แต่ก็พอจะตีความว่าหนังสือเหล่านี้หากเป็นคนก็คงอยู่ในวัยหนุ่มสาว (แก่) ก็แล้วกัน

ค่ายห้องสมุดสุดหรรษา (Amazing Library Camp)

เมื่อใกล้ปิดเทอม ปัญหาของพ่อแม่ที่เป็นครอบครัวเดี่ยวคือไม่รู้ว่าจะนำเจ้าตัวเล็ก ตัวใหญ่ทั้งหลายไปไว้ที่ไหนดี ซึ่งมักเป็นหัวข้อสนทนาของผู้คนในศิลปากร และก็บอกว่าคนกรุงเทพฯ ได้เปรียบเพราะจะมีหน่วยงานไหนหน่วยงานนี้จัดค่าย ส่วนคนชายขอบกรุงอย่างพวกเราก็ต้องวิ่งหากันไปสุดแต่กำลังสามารถ

โครงการค่ายห้องสมุดสุดหรรษา (Amazing Library Camp) จึงเกิดขึ้น โดยตั้งความคิดไว้ว่า ต้องเป็นค่ายราคาถูก มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองไม่ต้องไม่ยุ่งกับเงินหลวง

ค่ายนี้เปิดเมื่อวันที่ 22-26 เมษายน พ.ศ. 2545 ตั้งใจว่าจะเป็นเวลา 9.00-12.00 น. แต่โดนรายการคุณขอร้องว่าช่วงบ่ายไม่รู้จะเก็บเจ้าพวกนี้ไว้ที่ไหน เวลาของการเลิกค่ายจึงเลยไปถึงช่วงสามโมงเย็น และที่เด็ดไปกว่านั้นคือคุณพ่อหรือคุณแม่มารับแล้วไม่กลับขอยุ่ต่อเพราะรักพี่เลี้ยงค่ายมาก (แต่พี่เลี้ยงบอกว่าอยากขอลาไปพักผ่อนเดือน)

* บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 งานวิชาการและประชาสัมพันธ์ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

งานนี้เรามีพี่เลี้ยง 2 คน เป็นนักศึกษาสาวจากคณะมัณฑนศิลป์ ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร (นางสาวประภากร สุคนธมณี) และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (นางสาวศุภัทธมา มุรพันธ์) ซึ่งมาแจ้งว่าช่วงปิดเทอมอยากฝึกงานห้องสมุด เป็นตัวหลักและเป็นทีมฝ่ายธรรมะ ส่วนพวกเราชาวหอสมุดก็จะดูแลในฐานะทีมฝ่ายธรรมะ

ครั้งนั้นพบสิ่งที่ยืนยันว่าชาวหอสมุดฯ ของพวกเราทำได้ทุกอย่างจริง ๆ เราพบนักปั้นดินน้ำมันฝีมือเยี่ยม ที่ปั้นหมูเหมือนหมู บั้นแมวเหมือนแมว (นายกวี ชูติมานนท์) และนักพับกระดาษ ที่พับกระดาษทุกอย่างเป็นสิ่งสร้างสรรค์ (นางสาวกาญจนา กรรเจียกพงษ์ และนางสาวสุนีย์ ตริยีนดี) หลักสูตรนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 5 วัน กิจกรรมมีหลากหลายทั้งสาระ และให้ความสนุกสนาน เช่น มารู้จักกัน ทำป้ายชื่อ เสื้อตัวใหม่ กระเป๋าใบใหม่ สาน พับ บั้น ปรับแต่ง หนังสือดีมีให้อ่าน วาดรูป แปลงฝัน อินเทอร์เน็ตกับหนู และกิจกรรม Good Bye Party

กิจกรรม Good Bye Party ที่น่าทึ่งในความสามารถของเด็กแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเล่นเกมส์กำจัดเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งเลียนแบบจากรายการกำจัดจุดอ่อน เจ้าหน้าที่เป็นพิธีกรถอดแบบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นท่วงท่าของพิธีกรหรือวาจาที่เชือดเฉือน

ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเล่นละครเรื่องคนแคระทั้งเจ็ด แกรมมากะชิบกระซิบว่าพวกหนูออกเสียงถูกนะคะว่า “แคะ” ไม่ใช่ “แคระ” กลุ่มนี้วันซ้อมมีบทซึ่งพิมพ์มาอย่างเรียบร้อย แจกแจกหน้าที่เสร็จ ว่าใครทำอะไร เมื่อไร

พวกเราดูละครไป ก็ทึ่งในความสามารถไป แจกของขวัญเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ที่ปั้นจากดินน้ำมัน ค่ายนี้ได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี โดยเสนอให้เพิ่มระยะเวลาของการค่ายและจำนวนที่รับ นอกจากนี้แล้วนักศึกษาที่เป็นพี่เลี้ยงมีความเห็นที่ได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานและเป็นการใช้เวลาว่างในช่วงปิดเทอมให้เป็นประโยชน์ ปิดเทอมปี พ.ศ. 2546 เพราะเราเหนื่อยยากกับงานวันเด็กสาระฮาเฮ และห้องสมุดสุดหรรษา ซึ่งหมุนวนเวียน จึงขอพับไว้ก่อนและรอการปิดฝุ่นขึ้นมาใหม่

วันเด็กสาระ ฮาเฮ

พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม เป็นศูนย์รวมของการจัดงานวันเด็กแห่งทุกปี จัดโดยเทศบาลนครนครปฐม เด็กจากที่ไหนก็จะมาที่นี่กันรวมทั้งเด็กลูกหลานชาวศิลปากร (บางคน) เพราะตามโรงเรียนจะหันไปจัดในวันศุกร์แทนวันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคม อย่างในสมัยก่อน

สืบเนื่องจากค่ายห้องสมุดสุดหรรษา (Amazing Library Camp) ที่เรายังรู้สึกสนุก และมีแรง และอยากให้มีอะไรๆ ในศิลปากรขึ้นมาบ้าง ก็เริ่มตั้งแต่ไปรวมตัวกับพี่ๆ จากกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา แถวคลองจินดา อำเภอสามพราน ที่ชักชวนกันไปหาผู้มีอุปการคุณ

จากโรงงานต่าง ๆ แถว ๆ อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรีและอำเภอเมือง ผลคือได้ของ ขวัญกองใหญ่มากชนิดที่ต้องใช้รถ 6 ล้อขน จากนั้นพวกเราช่วยกันจัดของใส่ถุงผูกริบบิ้น สวยงามกันอย่างสนุกสนาน พร้อมกับเตรียมการว่าวันเสาร์จากพาลูก พาหลานกันมาก็ค้น เป็นที่ครื้นเครงยิ่งนัก

งานนี้เรายังได้ชมรมครูอาสา มาช่วยจัดกิจกรรมกันพาเด็ก ๆ ไปวัดปลักไม้ลาย โดย พระครูประกาศธรรมมารณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมและ ชาวชุมชนวัดพระงาม นำข้าวหลามมาเลี้ยงดูเด็ก ๆ กับคนทำงานจำนวนมาก แถมยังพาไป เทียวสวนสมุนไพรที่วัดปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังมี นักศึกษาจากภาคบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มาเล่านิทานพร้อมการเชิดหุ่นเรื่อง “อนุบาลช้างเบ็ม” งานนี้พวกเราได้ทั้งเพื่อนใหม่และแนวร่วมจากหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งมีผล ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของหอสมุดฯ ในปัจจุบัน

ห้องสมุดสุดธรรมดา นำพาความรู้สู่ชุมชน

งานนี้มีจุดมาจากเรายังพอมือของจากโครงการวันเด็กสาระ ฮาเฮ พอที่จะแบ่งปันให้กับ เด็กอื่น ๆ บ้าง โครงการเลยไปทั้งของและหนังสือให้เด็กได้อ่านกัน พร้อมทั้งเล่นเกมส์ หนังสือ ไม่พออ่านจึงทำให้เราคิดว่าน่าจะทำเป็นโครงการหนังสือเคลื่อนที่ต่อไป

ห้องหนังสือสำหรับเยาวชน

บางครั้งลูกค้าของเราที่เป็นผู้ใหญ่หลาย ๆ คน เข้ามาใช้ห้องสมุด จะนำบุตรหลานเข้ามา ด้วย ผู้ใหญ่เดินเข้ามาอย่างสง่างาม ส่วนเด็กเล็กเดินเข้ามาอย่างกระมิดกระเมี้ยนแอบ ๆ หรือหากเป็นบุคคลภายนอกมาด้วยก็มักจะให้เด็กรออยู่ด้านนอก ไม่กล้าที่จะพาเข้ามา หรือ ต้องมาขออนุญาตพาเข้ามา พร้อมให้คำมั่นสัญญาว่าจะดูแลเป็นอย่างดี ห้องสมุดจึงมีชีวิต เพื่อผู้ใหญ่ แต่ไม่มีชีวิตเพื่อเด็ก ดังนั้นจาก “มุมหนังสือเยาวชน” ก็พัฒนามาเป็นห้องหนังสือ สำหรับเยาวชนในปี พ.ศ.2546 เพื่อแบ่งปันที่ให้กับพวกเขาบ้าง แม้จะเพียงสักหน่อยนิดเพราะ เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเขาโดยตรง ก็ยังดีกว่าให้เขาพบว่าห้องสมุดไม่มีชีวิตเพื่อพวกเขาเลย ทั้ง ๆ ที่มาถึงแล้ว

ชั้นหนังสือสีสวย หนังสือล้อตใหญ่ ของเล่นและรูปภาพฝีมือเด็กและอื่น ๆ กำลังจะ ตามมา และของทั้งหมดนี้จะหมุนเวียนไปตามโครงการห้องสมุดสุดธรรมดา นำพาความรู้สู่ชุมชน อีกด้วย

เพื่อใคร

เราไม่อยากจะให้เด็กประถมตัวน้อยถูกกลืนไปอยู่ในชั่วโมงการติวและเรียนพิเศษ เจกเช่น

เดียวกับสังคมเมืองใหญ่ ห่างออกไปตามหมู่บ้านหนูๆ เล่นบทบาทสมมติเป็นแม่ค้าตัวน้อย กลุ่มแรกวัยเด็กแทบหายไป หากกลุ่มหลังขาดโอกาส ส่วนวัยผู้ใหญ่ในนครปฐม ไม่รู้จักทับแก้ว ในทางกลับกัน คนทับแก้ว ก็ไม่รู้จักนครปฐม ส่วนข้าพเจ้าเป็นทั้งคนนครปฐมและคนทับแก้ว จึงอยากให้ทั้งสองฝ่ายรู้จักและรักกัน โดยมีแหล่งสารสนเทศที่ชื่อ “หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์” เป็นศูนย์รวมใจ

เราต้องก้าวอยู่เสมอไม่ว่าจะผ่านไปสักกี่ปี ไม่ว่าจะเพื่อใครก็ตาม

ขอรับรองว่าบริษัทฯ เป็นบริษัทมหาชนที่มีฐานะดี มีฐานะการเงินที่มั่นคง และมีความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยบริษัทฯ ได้มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ แก่ผู้ถือหุ้นและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และบริษัทฯ ได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และบริษัทฯ ได้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยบริษัทฯ ได้มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ แก่ผู้ถือหุ้นและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และบริษัทฯ ได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

ขอรับรองว่าบริษัทฯ เป็นบริษัทมหาชนที่มีฐานะดี มีฐานะการเงินที่มั่นคง และมีความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยบริษัทฯ ได้มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ แก่ผู้ถือหุ้นและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และบริษัทฯ ได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

